

Les veus de la gent gran

Gent gran i participació,
Barcelona 2004-2007

Les veus de la gent gran

Conèixer
Barcelona

Gent gran i participació, Barcelona 2004-2007 II Convenció Les Veus de la Gent Gran

31 de gener – 1 de febrer de 2007

Ajuntament de Barcelona
Acció Social i Ciutadania

Consell Assessor de la Gent Gran de Barcelona

Els ciutadans i ciutadanes grans de Barcelona són un col·lectiu participatiu, implicat en la construcció d'una ciutat acollidora i inclusiva per a tothom. La seva important aportació es deriva de la seva activitat i del seu arrelament a la nostra ciutat.

Representen un segment de la població ben viu, que és present en moltes de les activitats ciutadanes. I cal que ajudem a fer-lo visible perquè la seva participació és cabdal en moltes facetes de la vida social i familiar: a l'hora de tenir cura dels seus, practicant el voluntariat, fent cultura, sent creatius... Fins i tot en aquells casos en què no hi poden participar tan activament per motius de salut, són els promotors i destinataris de serveis que generen una important activitat econòmica. Les noves lleis els fan subjectes de drets que afavoreixen la creació a Barcelona de nous equipaments socials i serveis d'atenció, destinats a aconseguir que tots els ciutadans i ciutadanes grans es mantinguin autònoms el màxim temps possible i que tinguin una atenció adequada davant la dependència.

El seu arrelament a Barcelona ens permet disposar de la memòria històrica de la ciutat; les seves valuoses experiències fan que tots i totes siguin un testimoni viu que ens transmet una manera de fer i que ajuda a la construcció dels nostres barris.

Serveixi aquest recull com a petit tribut per a la comesa que la nostra gent gran fa per Barcelona, pel seu esperit participatiu i per la seva inestimable ajuda en la construcció del benestar que tots i totes mereixem.

Jordi Hereu

Alcalde de Barcelona

Barcelona ha apostat per garantir el benestar integral de les persones grans i perquè es tingui molt en compte la seva implicació personal i col·lectiva a l'hora de construir una ciutat participativa i en convivència per a totes les edats.

Amb la II Convenció es va tenir l'ocasió de visibilitzar els treballs realitzats pel Consell Assessor de la Gent Gran de Barcelona i els consells i les comissions dels districtes de la ciutat. Això va suposar un avenç en la participació de la gent gran en la vida de la ciutat com a objectiu per a la millora del benestar del conjunt de generacions que conviuen a Barcelona, així com la seva implicació activa en la construcció de la nostra ciutat. Val a dir que el Consell Assessor de la Gent Gran de Barcelona ja fa dos quadriennis que tracta especialment el tema de la participació com un dels grans reptes a assolir.

L'envelliment comporta encarar amb plenitud tota una trajectòria vital. Cada vegada són més les persones que aprofiten aquest període de la vida per aprofundir en aquells coneixements o habilitats que no havien pogut desenvolupar satisfactòriament abans, o bé per descobrir tot un camp de possibilitats d'acció gràcies a una major disponibilitat de temps lliure.

Cada cop més, els ciutadans i ciutadanes grans són elements actius en la vida social, econòmica i cultural de la ciutat, formen associacions de tota mena, tenen un paper d'ajuda rellevant dins de les famílies actuals, són grans consumidors culturals i generen un bon nombre d'empreses destinades a donar-los serveis.

Tot i això, també és cert que alguns membres del col·lectiu requereixen unes atencions especials en funció de les seves característiques de fragilitat i situació econòmica. És per això que l'Ajuntament, en compliment de les noves lleis de Serveis socials i d'autonomia personal i atenció a la dependència està desenvolupant un pla d'atencions bàsiques perquè cap persona gran quedi exclosa de la vida ciutadana.

El recull d'aquesta publicació pretén ser el reflex del treball de col·laboració mútua i de la suma d'esforços i és el camí a seguir per fer de Barcelona una ciutat on els projectes de vida de la gent gran siguin possibles. En definitiva, una ciutat per a les persones de totes les edats.

Ricard Gomà

Tinent d'alcalde d'Acció Social i Ciutadania

Índex

La II Convenció Les Veus de la Gent Gran de Barcelona	9
Els promotors	12
El Consell Assessor de la Gent Gran de Barcelona	13
Els consells i les comissions de gent gran de districte	15
Programa Participació i Gent Gran “Una gent gran implicada en la vida de la ciutat”	22
La II Convenció Les Veus de la Gent Gran de Barcelona	29
Metodologia	31
Els treballs de preparació de la II Convenció	36
Les veus diverses. Intervencions a l’acte inaugural	45
Taula rodona 1. Diverses formes de participació a la ciutat	57
Espais de treball simultani i experiències	
Les persones grans faciliten la vida social als barris	77
Els òrgans de participació de la gent gran de Barcelona	89
La memòria històrica	99
Transmissió d’experiències	111
Taula rodona 2. Noves perspectives en la promoció de l’autonomia personal i l’atenció a les persones amb dependència	123
Espais de treball simultani i experiències	
La pràctica dels drets de les persones grans en situació de dependència	151
Ser actius ajudant altres persones	161
Salut i prevenció	171
Gent gran que cuida	181
Conferència final. La veu de les persones grans i l’esfera pública de debat	193
Conclusions generals de la II Convenció	207

La II Convenció Les Veus de la Gent Gran de Barcelona

La II Convenció Les Veus de la Gent Gran és un gran acte ciutadà que representa la culminació i la plasmació dels treballs realitzats en el marc del programa de treball **Participació i Gent Gran 2004-2007 “Una gent gran implicada en la vida de la ciutat”**, per part del Consell Assessor de la Gent Gran de Barcelona (CAGG) i els deu consells i comissions dels districtes de la ciutat de Barcelona.

El programa Participació i Gent Gran 2004-2007 “Una gent gran implicada en la vida de la ciutat” s'emmarca en el **Programa Municipal de Gent Gran de Barcelona** i s'ha desenvolupat seguint les línies de treball sorgides de la **I Convenció Les Veus de la Gent Gran** celebrada els dies 5 i 6 de febrer de 2003.

El Programa Municipal de Gent Gran consta d'un seguit d'actuacions i programes específics destinats a la **promoció** de les persones grans de la ciutat, a l'**atenció** a les seves necessitats i al foment de la **participació** d'aquest sector de la població.

La II Convenció, promoguda conjuntament pel CAGG i els deu consells de gent gran de districte, ha tingut com a principals motivacions la voluntat d'obrir-se a més veus i veus més diverses dels sectors de la gent gran, estiguin o no associades a entitats específiques del col·lectiu i representin o no opcions individuals compromeses. Totes són expressives de la diversitat que caracteritza la gent gran de Barcelona, diversitat que es plasma tant en la varietat d'aportacions que ja fan com en les que poden fer.

Avançar en la participació de la gent gran en la vida de la ciutat esdevé un objectiu i un aprenentatge per a la millora del benestar del conjunt de generacions que conviu a Barcelona. És per aquest motiu que la II Convenció Les Veus de la Gent Gran ens ha servit per implicar activament la gent gran de Barcelona en la construcció de la ciutat i augmentar la visibilitat dels projectes en què les dones i els homes grans participen.

La II Convenció Les Veus de la Gent Gran ha permès recollir i estructurar els resultats dels processos de treball prèviament realitzats i adoptar estratègies, compromisos i acords entorn de l'envelliment actiu i de l'atenció a les persones grans de Barcelona.

QUÈ PRETÉN LA II CONVENCÍO LES VEUS DE LA GENT GRAN

- Donar ressò a la feina realitzada pel Consell Assessor de la Gent Gran i pels òrgans de participació dels deu districtes.
- Connectar amb noves entitats i persones actives a la ciutat.
- Facilitar l'intercanvi entre les persones participants als diferents projectes de la ciutat i del districte.
- Arribar a acords ciutadans i fer propostes i recomanacions de futur.
- Estimular nous projectes i formes de relació entre persones i grups interessats a participar-hi.

Els treballs de la II Convenció s'articulen al voltant de dos eixos:

Eix A. Les diverses formes de participació de la gent gran a la ciutat i als districtes, enquadrades dins les reflexions i experiències tant de Barcelona com d'altres ciutats europees.

Eix B. La promoció de l'autonomia personal i l'atenció a les persones en situació de dependència a través de la reflexió sobre les noves perspectives de drets i serveis públics així com la participació de les persones grans.

El Programa Participació i Gent Gran ha implicat un aprofundiment en les metodologies de participació com a forma de treball del Consell Assessor de la Gent Gran i dels consells i les comissions de gent gran dels districtes. Ha estat un procés d'aprenentatge col·lectiu de noves formes de treballar a partir de temàtiques concretes i sobretot a partir de l'experiència que aporten persones i entitats que enriqueixen el debat.

La II Convenció Les Veus de la Gent Gran ha permès adoptar estratègies, compromisos i acords entorn de l'envelliment actiu i de l'atenció a les persones grans de Barcelona.

Els promotors

La II Convenció Les Veus de la Gent Gran ha estat promoguda pel Consell Assessor de la Gent Gran i els consells i comissions de gent gran dels districtes de la ciutat i ha tingut la col·laboració de l'Ajuntament de Barcelona.

La II Convenció Les Veus de la Gent Gran ha estat promoguda conjuntament pel Consell Assessor de la Gent Gran i els consells i les comissions de gent gran dels districtes de la ciutat, i ha disposat del suport i la col·laboració de l'Ajuntament de Barcelona en el vessant organitzatiu i de gestió.

La Convenció ha tingut un Comitè Organitzador format per membres del Consell Assessor de la Gent Gran representants de les entitats ciutadanes i dels deu consells de districte amb la participació activa de tots els membres de les deu comissions i consells de districte de gent gran. També s'ha tingut una cura especial perquè hi fossin presents persones en situacions d'especial dificultat o dependència i alguna persona a títol individual vinculada a temes de participació o gent gran.

La implicació dels consells i les comissions de gent gran dels diversos territoris, així com la dels tècnics de suport, ha estat bàsica per tal que la Convenció reculli la diversitat d'iniciatives expressives de la participació del col·lectiu de la gent gran.

El Consell Assessor de la Gent Gran de Barcelona

El Consell Assessor de la Gent Gran de Barcelona és l'òrgan consultiu i de participació de l'Ajuntament de Barcelona per a les qüestions referents a la problemàtica social de la gent gran de la ciutat i, en concret, per a les competències i funcions que representen la millora del benestar i la qualitat de vida d'aquest sector de la població.

QUÈ ES PROPOSA?

- Estimular la participació dels col·lectius de pensionistes i gent gran, fomentar l'associacionisme en aquest sector i facilitar el suport i l'assistència oportuns.
- Promoure accions de solidaritat per al benestar de la gent gran de Barcelona, en el marc de la convivència ciutadana necessària.
- Promoure la participació democràtica de la gent gran en la presentació dels serveis municipals i fer-ne el seguiment i el control.
- Estudiar els temes que consideri d'interès per a la gent gran de Barcelona i emetre informes al respecte.
- Potenciar la coordinació entre les institucions que actuen en aquest àmbit, ja siguin públiques o privades.
- Proposar la concertació d'actuacions amb les entitats que treballen en aquest sector de la població i la coordinació entre el teixit associatiu.
- Analitzar críticament la situació que, en relació amb la gent gran, es generi a la ciutat, així com les actuacions que s'hi duen a terme.
- Promocionar iniciatives relacionades amb les anàlisis i els estudis derivats de les situacions estudiades.
- Informar, debatre i difondre les qüestions relatives a la qualitat de vida de la gent gran a Barcelona.

MEMBRES INTEGRANTS DEL CONSELL ASSESSOR DE LA GENT GRAN DE BARCELONA

- Ajuntament de Barcelona
- Associació Coordinadora per a l'Ancianitat (ACA)
- Associació Fons de Coneixements i Experiències (CONEX)
- Associació per a la Defensa de la Gent Gran (ADEGG)
- Coordinadora de Casals Municipals
- Coordinadora de Vocalies i Pensionistes de la Federació d'Associacions de Veïns de Barcelona
- Federació d'Associacions de Gent Gran de Catalunya (FATEC)
- Federació de Jubilats de la UGT
- Consell de Gent Gran del districte de Ciutat Vella
- Consell de Gent Gran del districte d'Horta-Guinardó
- Consell de Gent Gran del districte de l'Eixample
- Consell de Gent Gran del districte de Gràcia
- Consell de Gent Gran del districte de les Corts
- Consell de Gent Gran del districte de Nou Barris
- Consell de Gent Gran del districte de Sant Andreu
- Consell de Gent Gran del districte de Sant Martí
- Consell de Gent Gran del districte de Sants-Montjuïc
- Consell de Gent Gran del districte de Sarrià-Sant Gervasi
- Unió Sindical de CCOO del Barcelonès (USCOB)

Els consells i les comissions de gent gran de districte

En cadascun dels deu districtes de la ciutat hi ha comissions o consells de gent gran d'àmbit territorial que tenen funcions homòlogues al CAGG i que actuen conjuntament en el programa de participació. Estan formats per les entitats de gent gran d'àmbit territorial i presidits pel regidor o, més habitualment, pel conseller designat per ell.

Els membres d'aquests consells pertanyen a diferents tipologies segons els territoris. Els primers van ser els casals municipals i les entitats de gent gran de barri. Posteriorment, i segons els districtes, s'hi han anat incorporant altres xarxes de casals existents a la ciutat, alguns serveis i equipaments.

Els temes de treball són els relacionats amb el seu territori o la presa de decisions de la gent gran del districte sobre qüestions més generals que s'articulen a través del Consell Assessor de Barcelona.

ENTITATS DEL CONSELL DE GENT GRAN DE CIUTAT VELLA

- Associació de Pensionistes Estibadors del Port
- Associació de Pensionistes i Jubilats (Casal del Mar)
- Associació Funcionaris Pensionistes de l'Administració Local
- Associació Gent Gran Barri de la Ribera
- ASVOL ("la Caixa")
- AV Carrer Moles
- Càritas
- Casal d'Avis Barceloneta, Associació Gent Dinàmica
- Casal d'Avis Comerç
- Casal d'Avis Josep Tarradellas
- Casal d'Avis Mediterrània
- Casal d'Avis Pati Llimona
- Centre de Dia El Caliu
- Centre de Dia El Mil·lenari
- Centre de Dia Prisba
- Club Sant Jordi
- Esplai Lledó
- Esplai Padró
- Federació Catalana de Pensionistes de CCOO
- Federació de Jubilats i Pensionistes de la UGT
- L'Abrigall de l'Avi
- Residència Llar de la Mercè
- Unió Jubilats del Port

- Unió Sindical Obrera de Catalunya (USOC)
- Utopia
- Vocalia de Gent Gran AV Casc Antic
- Vocalia de Gent Gran AV Gòtic

ENTITATS DE LA COMISSIÓ DE GENT GRAN DE L'EIXAMPLE

- Amics de Josep Sunyol
- APDE
- Associació Catalana de Familiars i Usuaris de Centres Geriàtrics Assistits (ACFUG)
- Associació Coneixement i Experiència (CONEX)
- Associació Coordinadora per a l'Ancianitat (ACA)
- Associació de Formació Permanent d'Actes per a la Tercera Edat (AFOPA)
- Associació de Jubilats Forçosos
- Associació de Veïns de la Sagrada Família
- Associació Jubilats d'Hidroelèctrica de Catalunya
- Aules Universitàries
- AV Esquerra de l'Eixample
- AV i Amics del passeig de Sant Joan
- Belluga't
- Casal de l'Eixample
- Casal de Sords
- Casal Municipal Carlit
- Casal Municipal Maria Aurèlia Capmany
- Casal Municipal Sant Antoni

- Centre Comarcal Lleidatà
- Centre Passatge
- Club d'Avis les Saleses
- Club Petanca Gaudí
- Club Sant Jordi
- Col·legi Oficial d'Agents Comercials de Barcelona (COACB)
- Creu Roja Voluntariat
- Espai de Gent Gran de l'Esquerra de l'Eixample
- Espai Gent Gran Fort Pienc
- Espai Gent Gran Sagrada Família
- Esplai El Poblet
- Esplai Sant Antoni
- FATEC
- Llar Sant Ignasi
- Pensionistes ONCE
- Prudenci Miralles
- Residència Fort Pienc
- Residència Francesc Layret
- Residència Gràcia-Aragó
- UNAE

ENTITATS DEL CONSELL DE GENT GRAN DE SANTS-MONTJUÏC

- ADDEG
- Apartaments Josep Miracle
- Associació de Jubilats de Renfe
- Associació Prejubilats i Jubilats de Seat
- Associació Secretariat Gent Gran Sants-Montjuïc

- Associació Veïns Can Clos
- Aula Oberta la Bordeta
- Aula Oberta Sants
- Casal de Gent Gran de Sants
- Casal de Gent Gran del Poble Sec
- Casal del Polvorí
- Casal Gent Gran Cotxeres de Sants
- Casal Gent Gran la Marina
- Centre Cívic El Casinet
- Centre Cultural Tomás Tortajada
- Creu Roja Voluntariat
- Esplai de Sants Associació Gent Gran "la Caixa"
- Esplai Santa Madrona
- Grup d'Opinió Àmfora
- Grup Ioga
- Programa Promoció Gent Gran Sants
- Relacions Intergeneracionals
- Residència Josep Miracle
- Secretariat Entitats Hostafrancs
- Unió de Jubilats de la UGT
- Vocalia de Gent Gran d'AV la França
- Vocalia de Jubilats Font de la Guatlla, Magòria
- Vocalia de Jubilats i Pensionistes Mestresses de Casa

ENTITATS DE LA COMISSIÓ DE GENT GRAN DE LES CORTS

- Associació de Dones Elisenda Montcada
- Associació Sociomotriu El Remei

- Aula de Gent Gran Est de les Corts
- Aula de Gent Gran Zona Oest de les Corts
- AV Sant Ramon
- AV Tres Jardins
- AV Zona Universitària
- Banc Solidari
- Casal de Gent Gran de Can Novell
- Casal de Gent Gran de Montnegre
- Casal de Gent Gran Pere Quart
- Casal de Gent Gran Sant Ramon
- Casal de l'Avi Barça
- Centre de dia Àgora
- Centre de dia Aviparc
- Fundació ACE

ENTITATS DE LA COMISSIÓ DE GENT GRAN DE SARRIÀ-SANT GERVASI

- Associació Cultural Asoculca
- Associació Tercera Edat Districte de Sarrià-Sant Gervasi
- Aula Residència
- Casal de Gent Gran Can Castelló
- Casal de Gent Gran Can Fàbregas
- Casal de Sant Ildefons
- Casal Mare de Déu de Gràcia
- Casal Sala del Roser
- Centre de Dia Vallirana
- Club de l'Avi Parròquia Maria Auxiliadora
- Club Vedruna
- Esplai Bonanova

- Esplai Ca l'Avi
- FATEC/ASVOL
- Grup de Gent Gran Centre Cívic Casal de Sarrià
- Grup de Gent Gran Centre Cívic l'Elèctric
- Grup de Gent Gran Centre Cívic Vallvidrera
- Grup de Gent Gran d'ERC
- Grup de Gent Gran del PSC
- Institució Cultural del CIC
- Llar de Mossèn Lluís Vidal
- Llar Gent Gran Santa Cecília
- Obra Religiosa Social (ORS)
- Residència Germanetes de l'Assumpció
- Residència Germanetes Nostra Senyora de la Nativitat
- Residència Sant Ignasi de Loiola
- Secció Col·legial de Metges Jubilats

ENTITATS DEL CONSELL DE GENT GRAN DE GRÀCIA

- ACIDH
- Alzheimer Catalunya
- Amics de la Gent Gran
- Amics de la Sarsuela
- Associació de Gent Gran del Coll
- Associació de Jubilats i Pensionistes La Sedeta
- Associació Esportiva de Gràcia Ubae
- Associació Gent Gran Pau Casals
- Associació Montserrat
- AV Camp d'en Grassot

- AV Camprodon
- AV Carrer Argentona
- AV Diluvi
- AV Francesc Giner
- AV Gràcia Nord-Vallcarca
- AV i Amics de la Virreina
- AV i Amics del passeig de Sant Joan
- AV Joan Blanques
- AV Martínez de la Rosa
- AV passeig Isabel de Vallcarca
- AV Penitents Teixonera
- AV plaça del Sol i adjacents
- AV Vila de Gràcia
- Casal Corpus-Grup de Teatre
- Casal d'Avis Siracusa
- Casal de Gent Gran Montmany
- Casal de Gent Gran Mozart
- Casal de Gent Gran Penitents
- Casal de Gent Gran La Miranda
- Centre Moral de Gràcia
- Cercle Catòlic de Gràcia
- Club Ciclista de Gràcia
- Club Helena
- Club de Petanca Amics de Gràcia
- Club de Petanca Coll-Vallcarca
- Club de Petanca Lesseps
- Club de Petanca passeig de Sant Joan
- Cor de Maria
- Els Petits Gegants
- Unió Catalana de Sèniors

ENTITATS DEL CONSELL DE GENT GRAN D'HORTA-GUINARDÓ

- Agrupació de Jubilats del Baix Guinardó
- Associació de Gent Gran Canigó
- Associació de Gent Gran Dante
- Associació de Gent Gran Esplai del Carmel
- Associació de Gent Gran Josep Sangenís
- Associació de Jubilats de la Taxonera
- Associació Nou Horitzó
- Aules de Cultura per a la Gent Gran d'Horta, Baix Guinardó i Montbau
- Casal d'Avis Sant Antoni de Pàdua
- Casal de Gent Gran d'Horta
- Casal de Gent Gran del Guinardó
- Club de Jubilats Sant Jordi Montbau
- El Casalet Font Castellana
- Espai de Trobada per a la Gent Gran Saudade
- Esplai Sanllehí
- Grup de Gent Gran d'Horta
- Patronat Homenatge a la Vellesa del Carmel
- Residència Llars Mundet
- Residència Parc del Guinardó
- Vocalia de Gent Gran AV la Clota
- Vocalia Gent Gran AV Parc de la Vall d'Hebron
- Vocalia Gent Gran Font del Gos
- Vocalia Jubilats AV Horta

ENTITATS DEL CONSELL DE GENT GRAN DE NOU BARRIS

- Associació Casal de Gent Gran Trinitat Nova
- Associació Casal de Gent Gran Verdum-Artesania
- Associació Casal de Gent Gran Guineueta II
- Associació Casal de Gent Gran Prosperitat
- Associació Comissió de Gent Gran Nou Barris
- Associació Cultural El Casalet
- Associació Cultural i Gent Gran La Guilla
- Associació d'Avis Casal Casa Nostra
- Associació d'Avis Casal Pau Casals
- Associació d'Avis Casal Pedraforca
- Associació d'Avis Casal Platja d'Aro
- Associació d'Avis Casal Turó de la Peira
- Associació d'Avis de Roquetes
- Casal Sant Jordi Prosperitat
- Comissió Usuaris dels Habitatges Tutelats Pau Casals
- Creu Roja Nou Barris
- Esplai Virrei Amat
- Grup Gent Gran Ideal d'en Clavé
- Grup Jubilat, sí, Actiu també! (AV Trinitat Nova)
- Taller Gent Gran Parròquia Santa Eulàlia

ENTITATS DE LA COMISSIÓ DE GENT GRAN DE SANT ANDREU

- AFAP
- Agrupació Gent Gran de Trinitat Vella
- Associació per una Pensió Justa
- Associació Ciutadana pels Drets de les Dones
- Associació de Jubilats de la Maquinista
- Associació per a la Defensa de la Gent Gran (ADEGG)
- Associació Plataforma Veïnal de Sant Andreu
- Aula d'Extensió Universitària
- AV Bon Pastor
- AV La Sagrera
- AV Meridiano Cero AMEC
- AV Sant Andreu Nord-Tramuntana
- AV Trinitat Vella
- Avis Barri Bon Pastor
- Avisnets.com
- Caliu Congrés
- Càritas Diocesana
- Casal de Gent Gran de Sant Andreu
- Casal Municipal Baró de Viver
- Casal Municipal Bascònia
- Casal Municipal Bon Pastor
- Casal Municipal La Palmera
- Casal Municipal Mossèn Clapés
- Casal Municipal Navas
- Centre de Dia de la Casa Bloc

- CiU
- Clínica Residencial Geriàtrica Coroleu
- Creu Roja Gràcia/Sant Andreu
- ERC
- Esplai de la Caixa de la Trinitat Vella
- Esplai de la Caixa del Congrés L'Espiga
- Esplai de la Caixa Meridiana
- Federació de Pensionistes de CCOO
- Fundació Casa Asil Sant Andreu de Plaomar
- ICV
- Parròquia Pius X – Camí d'Esperança
- Parròquia Sant Andreu del Palomar – Tram de Vida
- Parròquia Sant Joan Bosco – Llar Don Bosco
- Parròquia Sant Pacià – Grup de Vida creixent
- PPC
- PSC
- Residència de Gent Gran la Sagrera
- Serveis Geriàtrics de Barcelona
- Vocalia de Jubilats AV Congrés
- Vocalia de Jubilats AV Navas
- Vocalia de Jubilats AV Sant Andreu
- Vocalia de Jubilats de la UGT

ENTITATS DE LA COMISSIÓ DE GENT GRAN DE SANT MARTÍ

- Associació Aula Endavant Sant Martí
- Associació Dones de 50 i més

- Associació Ferrocarril Metropolità Barcelona
- Associació per a la Defensa de la Gent Gran (ADEGG)
- Casal Bac de Roda
- Casal Calassanç Grup Tercera Edat
- Casal Joan Casanelles
- Casal La Palmera
- Casal Paraguai-Perú
- Casal Parc-Sandarú
- Casal Sant Martí (Centre Cívic Sant Martí)
- Casal Sant Martí de Provençals (Xifré)
- Casal Taulat-Can Saladrigas
- Casal Verneda
- Casal Verneda Alta
- Centre Parroquial Sant Martí de Provençals
- Club de Jubilats Provençals
- Club de Jubilats Sant Jordi
- Club de Vells de la Pau
- Escola d'Amistat Parròquia Sant Lluís Gonçaga
- Escola de Vida. Parròquia Sant Pançaç
- Grup d'Avis Parròquia Santa Maria del Taulat
- Grup Tardor Tercera Edat. Parròquia Sant Ambrós
- Grup Tercera Edat. Parròquia Sagrat Cor
- Parròquia Sant Francesc d'Assís
- Vocalia de Jubilats AV Verneda Alta
- Vocalia Jubilats Centre Cívic La Pau

Programa Participació i Gent Gran “Una gent gran implicada en la vida de la ciutat”

El Consell Assessor i les comissions i consells de gent gran de districte treballen segons programes triennals que aprofundeixen en temes concrets aprovats en el Plenari del Consell Assessor de la Gent Gran prèvia consulta als òrgans territorials.

El programa de treball per al trienni 2004-2007 **“Una gent gran implicada en la vida de la ciutat”** es va aprovar després d’un procés participatiu de definició de continguts. **La II Convenció Les Veus de la Gent Gran** recull els resultats dels treballs realitzats en aquest procés per part del Consell Assessor de la Gent Gran i dels consells i comissions de gent gran dels districtes i adopta estratègies, compromisos i acords ciutadans entorn de l’envel·liment actiu i de les persones grans de Barcelona.

Les conclusions de la primera convenció de Les Veus de la Gent Gran marcaven l’ampliació i aprofundiment de la participació de la gent gran de Barcelona com un dels eixos clau que s’han de desenvolupar. Amb la II Convenció s’ha fet un pas més amb l’ampliació del Consell Assessor de la Gent Gran de Barcelona, l’aprofundiment de la participació en la gestió i en el dia a dia dels casals i espais municipals, i també en la definició i prestació dels serveis d’atenció a les persones grans.

Els objectius del Programa Participació i Gent Gran “Una gent gran implicada en la vida de la ciutat” són:

- Implicar activament la gent gran de Barcelona en la vida de la ciutat.
- Visibilitzar els projectes en què participa la gent gran.

L'execució del programa es va fer a través de tot un seguit d'accions i actuacions que havien de permetre assolir el principal objectiu que es plantejava impulsar el CAGG tant a la ciutat com als districtes durant aquest període mitjançant un procés participatiu de les persones grans de la ciutat i una convenció final el 2007.

El programa ha treballat tres grans blocs:

El Consell en marxa. Activitats pròpies i quotidianes de funcionament del Consell Assessor segons les competències que li pertocuen.

El Consell fa feina. Desenvolupament de projectes de participació específics d'aquest període:

- Projectes relacionats amb la implicació i visualització dels projectes de la gent gran de Barcelona.
- Projectes relacionats amb la participació de les persones més fràgils o actuacions de prevenció de les persones amb dependència.

L'impuls a la Xarxa Gran. Propostes i recomanacions sobre els continguts, els integrants, els productes i els mètodes de la xarxa que aglutinin la participació de la gent gran de la ciutat.

La II Convenció Les Veus de la Gent Gran recull els resultats dels treballs realitzats pel CAGG i els consells i les comissions de gent gran dels districtes en el procés participatiu de definició de continguts del programa de treball 2004-2007 “Una gent gran implicada en la vida de la ciutat”.

Línies de treball desenvolupades

Seguint l'esperit del Programa Participació i Gent Gran, els projectes desenvolupats pel CAGG i els consells i comissions de districte en els tres blocs s'han dotat de metodologies destinades a fomentar la participació i implicació de les entitats de gent gran de la ciutat.

Fonamentalment s'ha treballat a partir de grups de treball en què s'ha convidat a participar representants de les entitats de gent gran d'àmbit ciutat i també les entitats de gent gran que treballen en els diferents districtes. S'ha tingut una cura especial a obrir la participació a altres entitats de la ciutat que, pel desenvolupament de les seves activitats, poguessin enriquir el debat i els treballs resultants. Aquesta experiència ha estat considerada molt enriquidora

por totes les entitats implicades i ha afavorit complicitats i sinergies que han anat més enllà d'aquests grups de treball, cosa que ha afavorit l'intercanvi d'experiències tant entre persones com entitats.

EL CONSELL EN MARXA

Un dels principals acords de la primera convenció de Les Veus de la Gent Gran va ser el d'iniciar un **procés d'ampliació** del Consell. Així s'ha fet en els dos darrers anys amb l'acord, per part del CAGG, d'unes noves normatives i un procés d'admissió de sol·licituds de nous membres que actualment està en tràmit d'aprovació municipal.

L'ampliació del Consell comporta la inclusió de noves entitats així com grups estables de gent gran dins d'entitats no específiques. També es preveu que s'hi incorporin alguns membres a títol individual tal com marca la nova normativa de participació ciutadana. El Consell ha rebut les sol·licituds de vint entitats i cinc persones a títol individual.

Altres activitats realitzades dins d'aquest bloc han estat:

- Procés de definició i aprovació del **Programa Gent Gran i Participació 2004-2007 “Una gent gran implicada en la vida de la ciutat”** per part del CAGG i dels consells i les comissions de gent gran dels deu territoris.
- Participació en la redacció del Programa d'acció municipal.
- Participació en l'elaboració del Programa municipal per a la gent gran 2006-2010.
- Jornada sobre *El Llibre Blanc de la Dependència*.
- Impuls i promoció amb iniciatives com la Jornada sobre la Llei de serveis socials programada per la Direcció de Participació Social, el projecte Póster i altres activitats impulsades des de l'Ajuntament de Barcelona.
- Seguiment aprofundit de la redacció del Pla de millora de casals i espais municipals per a la gent gran i compromís de fer el seguiment de la seva implementació.
- Delegacions: al Consell de Ciutat, al Consell Municipal de Benestar Social, al Consell de l'Habitatge Social, a la Junta d'Adjudicació i Seguiment dels Habitatges amb Serveis.
- Preparació de la II Convenció Les Veus de la Gent Gran. La preparació de la II Convenció Les Veus de la Gent Gran de Barcelona es va realitzar mitjançant un procés de participació estructurat en grups de treball mono-gràfics oberts a les entitats de gent gran representades al CAGG, a les entitats representades en els deu consells i comissions de gent gran de districte i a les entitats de gent gran de la ciutat i les entitats que treballen amb i per a la gent gran. En el marc dels treballs de preparació de la II Convenció també s'ha realitzat l'exposició **“La participació de la gent gran de Barcelona pam a pam”**, que consta de 19 plafons estructurats en sis àrees temàtiques destinades a visibilitzar la diversitat de les persones grans que viuen a Barcelona. El DVD ***La participació de la gent Gran de Barcelona*** mostra en primera persona la diversitat de les persones grans de la ciutat. Un

seguit de persones grans expliquen com són, què fan i quines són les seves il·lusions: ser avi, tenir un hort a la ciutat, participar en associacions, enamorar-se... a Barcelona. I l'exposició **“Escaparata de la participació”** és una mostra de revistes, cartells i altres productes resultants dels projectes realitzats des dels consells i comissions de gent gran de districte i per les entitats de gent gran de la ciutat. Aquest recull es va realitzar amb motiu de la II Convenció Les Veus de la Gent Gran.

GRUPS DE TREBALL CONSTITUÏTS EN L'EIX EL CONSELL EN MARXA

Específics

- Ampliació del Consell
- Comunicació
- Representants de consells de gent gran de districte

Seguiment de l'organització de la Convenció

- Compartir participació
- Difusió del Document obert de drets i llibertats de les persones grans amb dependència

- Els òrgans de participació de la gent gran de Barcelona
- Exposició
- Facilitar la vida social als barris
- Gent gran que cuida
- Les persones grans s'impliquen en la vida social dels barris
- Memòria històrica
- Prevenció i salut
- Projectes de ciutat
- Promoció d'actuacions i serveis
- Seguiment de la Convenció
- Ser actius ajudant altres persones
- Transmissió d'experiències

Total

- 18 grups

EL CONSELL FA FEINA

- **Mapa de consells de participació de gent gran.** Descripció dels consells i les comissions de districte: estructura, organigrama, membres, programa i projectes principals que es realitzen.
- **Projecte Pòster.** Projecte de divulgació, per part de la mateixa gent gran, de quins són els seus drets i llibertats tenint com a eina el Document obert de drets i llibertats de les persones grans amb dependència. La tasca s'ha concretat en la redacció i posada en marxa als districtes de Sants-Montjuïc i Sant Martí. Està en preparació al districte de l'Eixample.
- **Jornada Envel·liment i Ciutat: Reptes i oportunitats per a la ciutadania de totes les edats.**
- **Sessions informatives amb instàncies ciutadanes:**
 - Transports municipals
 - Institut Municipal de Parcs i Jardins

GRUPS DE TREBALL CONSTITUÏTS EN L'EIX EL CONSELL FA FEINA

Específics

- Ciutadania informada
- Document obert de drets i llibertats de les persones grans amb dependència

Preparació de sessions informatives

- Parcs i Jardins
- Transports municipals

Total

- 4 grups

IMPULS A LA XARXA GRAN

- **Cens d'entitats i grups de gent gran de la ciutat.** Primer projecte per censar totes les entitats i grups de gent gran actius que són presents a la ciutat. És la base per a la construcció de la Xarxa Gran més enllà de les entitats que formen part dels consells (febrer 2005).
- **Mapa de projectes en què participa la gent gran.** Realització d'un dossier on es recullen al voltant de 125 projectes de les activitats més significatives que realitza la gent gran barcelonina (gener 2007).

- **Pàgina web.** S'està treballant en la preparació d'una web que visibilitzi la diversitat de projectes que desenvolupen el Consell Assessor de la Gent Gran, els consells i les comissions de gent gran de districte i les entitats de gent gran de la ciutat.

Benes Social 07

II CONVENCIO

Les veus de la gent gran de Barcelona

31 DE GENER - 1 DE FEBRER DE 2007

Ajuntament de Barcelona

Consell Assessor de la Gent

**La II Convenció
Les Veus
de la Gent Gran
de Barcelona**

La II Convenció, celebrada el 31 de gener i l'1 de febrer de 2007, és la culminació del programa **Participació i Gent Gran 2004-2007** del Consell Assessor de la Gent Gran, en el qual es recullen les conclusions de la I Convenció Les Veus de la Gent Gran.

Aquesta primera convenció, celebrada el 5 i 6 de febrer de 2003, va ser el fruit dels treballs realitzats en el marc del programa **Gent gran i participació, Barcelona 2002**, impulsat per l'Ajuntament de Barcelona i el Consell Assessor de la Gent Gran.

Metodologia

El Programa Participació i Gent Gran 2004-2007 “Una gent gran implicada en la vida de la ciutat” ha tingut com a punt final la II Convenció Les Veus de la Gent Gran, que ha desenvolupat tots els seus blocs de treball impulsant metodologies participatives amb l'objectiu d'enfortir la implicació de les persones grans en la ciutat.

Des del començament, la II Convenció Les Veus de la Gent Gran s'ha pensat com un procés de participació tant de les persones que participen en les grans entitats de gent gran com de les que participen en els districtes i també de les persones grans que participen en les entitats no específiques de gent gran. La II Convenció ha implicat un gran esforç per aglutinar les sensibilitats de les persones grans de Barcelona i ha representat un aprenentatge real de participació i democràcia.

Els objectius de la II Convenció Les Veus de la Gent Gran són la **visibilització** dels treballs realitzats en el marc del Programa Participació i Gent Gran 2004-2007 “Una gent gran implicada en la vida de la ciutat” per part del CAGG i de les comissions i consells de gent gran dels deu districtes i la creació de **nous acords** per impulsar el proper programa.

El programa de la II Convenció va partir dels diferents projectes desenvolupats des del CAGG i les comissions i consells de gent gran de districte buscant quins temes reflectien millor la diversitat de treballs realitzats i alhora les preocupacions de les persones grans de la ciutat. Amb aquest objectiu es van recollir i sistematitzar els projectes que realitzen les entitats de gent gran de Barcelona (**Dossier de projectes de la gent gran de Barcelona. 1r recull 2007**) alhora que es demanava al Consell Assessor de la Gent Gran i a les comissions i consells de districte en quins temes volien aprofundir.

La II Convenció ha implicat un gran esforç per aglutinar les sensibilitats de les persones grans de Barcelona i ha representat un aprenentatge real de participació i democràcia.

D'aquest procés de recollida dels projectes i temàtiques en van sorgir dos grans eixos:

- Eix A. Les diverses formes de participació a la ciutat.
- Eix B. La promoció de l'autonomia personal i l'atenció a les persones en situació de dependència.

Aquests dos eixos estructuraren els continguts de la II Convenció Les Veus de la Gent Gran.

Eix A. Les diverses formes de participació a la ciutat: reflecteix la diversitat de formes de participar i implicar-se de la gent gran en la vida social i cultural ciutadana. Les persones grans participen activament en un gran ventall d'entitats, tant de gent gran d'àmbit de ciutat o de districte, com en entitats culturals o socials. Els seus interessos són tan diversos com variada és l'activitat cívica de la ciutat de Barcelona. Les persones grans representen una part molt important de la ciutadania activa. Les persones grans es preocupen del seu entorn i participen en projectes d'acció comunitària en els seus barris per millorar-ne les condicions, facilitar la integració de les persones immigrades, millorar les xarxes de veïnatge, recuperar la memòria col·lectiva de la ciutat, etc.

Els projectes i experiències detectats en aquest eix es van classificar en sis temàtiques, les quals es van configurar en sis grups de treball constituïts per persones grans membres del CAGG, de les comissions i consells de districte i d'altres entitats implicades en projectes relacionats. Aquestes temàtiques van ser:

- Compartir participació.
- Les persones grans s'impliquen en la vida social dels barris.
- Memòria històrica.
- Transmissió d'experiències.
- Facilitar la vida social als barris.
- Projectes de ciutat.

Eix B. La promoció de l'autonomia personal i l'atenció a les persones en situació de dependència:

reflecteix la diversitat d'iniciatives de caràcter social en què participen les persones grans per millorar les condicions de vida de les persones en situació de dependència. Les persones grans tenen cura de les persones en situació de dependència que tenen al seu voltant, són cuidadores de les seves parelles malaltes, dels seus familiars grans i són una important font d'ajuda i suport per als seus fills/filles i néts/nétes. Les persones grans són molt actives tant en xarxes de suport informals en el seu entorn proper com formant part de xarxes de voluntariat social. Les persones grans i les entitats de gent gran es preocupen dels serveis necessaris perquè les persones en situació de dependència puguin viure amb dignitat.

Els projectes i les experiències detectats en aquest eix es van classificar en cinc temàtiques que van donar lloc a cinc grups de treball amb participació de persones grans membres del CAGG, de les comissions i consells de districte i d'altres entitats implicades en projectes relacionats. Els grups resultants van treballar els següents temes:

- Difusió del Document obert de drets i llibertats de les persones grans amb dependència.
- Promoció d'actuacions i serveis.
- Ser actius ajudant altres persones.
- Prevenció i salut.
- Gent gran que cuida.

El treball d'anàlisi i debat dels grups va proporcionar un document amb una proposta de conclusions i recomanacions per ser debatuda a la convenció. Els dos eixos temàtics es van concretar en un programa amb dos intensos matins de treball, el primer al voltant de les diverses formes de participació de les persones grans a la ciutat i el segon entorn a la participació de les persones grans en la millora de les condicions de vida de les persones en situació de dependència.

Les persones grans tenen cura de les persones en situació de dependència que tenen al seu voltant.

Per tal que la II Convenció mostrés la diversitat de formes de participació de les persones grans i es creessin espais per debatre i compartir experiències, es va elaborar un programa que combinava diverses metodologies. D'una banda, sessions de treball pròpiament dites combinant **sessions plenàries** per emmarcar els dos grans eixos i **sessions simultànies de treball específic i experiències** per aprofundir en la diversitat de continguts. Les sessions plenàries es van fer amb la participació de persones del món acadèmic, per emmarcar els dos grans temes des de diversos angles. A les sessions de treball simultani es van combinar les aportacions de professionals experts i de persones grans implicades en projectes concrets. Amb aquesta doble metodologia –que va des d'allò més genèric i contextual a allò més concret i pràctic– es pretenia generar un **debat** constructiu i conclusions i

La II Convenció té com a objectius mostrar la diversitat de formes de participació de les persones grans i crear espais per compartir experiències.

propostes per seguir treballant tant des de les entitats o els consells i comissions de gent gran de districte, com des del CAGG o l'Ajuntament.

Com a acte final del programa portat a terme durant tres anys, la II Convenció va fer palesos els dos grans objectius d'aquest:

- La implicació de la gent gran en projectes participatius. Les sessions en Plenari i en grups de treball simultanis ho evidenciaven. Aquestes sessions combinaven les aportacions de la gent gran implicada en projectes concrets amb la col·laboració d'experts del món acadèmic que emmarcaven el tema i la de professionals de camp. De l'intercanvi en va sorgir un debat constructiu.
- La visibilització de la participació de la gent gran i els projectes que genera. Aquest eix es concretava en productes que es van presentar i distribuir a la Convenció. D'una banda, el *Dossier de projectes de la gent gran de Barcelona. 1r recull 2007*, com a primer document sobre aquest tipus d'experiència a la ciutat. D'altra banda, l'exposició “La participació de la gent gran a Barcelona pam a pam” –constituïda per plafons i un vídeo que mostrava aquesta participació des d'un punt de vista vivencial– completava un paquet d'eines que poden ser informatives i, a la vegada, un bon element d'informació i sensibilització sobre el paper de la gent gran.

Aquesta visibilització es completava amb l’**“Escaparata de la participació”**.

Des de les comissions i consells de districte es van recollir els materials que les entitats de gent gran dels districtes volien aportar a l’**“Escaparata de la participació”**, un espai pensat per mostrar –mitjançant fotografies, pòsters, revistes, etc.– la quantitat i diversitat d’activitats i projectes que fan les persones grans de Barcelona.

Per tal que la visibilització de la diversitat de les persones grans pogués anar més enllà de la II Convenció i arribar a la ciutadania de Barcelona es va preparar el vídeo ***La participació de la gent gran de Barcelona***, en què es mostrava la diversitat a través de persones grans que explicaven les seves experiències en diferents camps: la vida personal i familiar, les activitats culturals, la vida associativa, les activitats esportives, les noves tecnologies, etc. L’exposició **“La participació de la gent gran de Barcelona pam a pam”** va constar de dinou plafons estructurats en sis àrees temàtiques: Les persones grans que viuen a Barcelona, Envellir bé, Participació, Cultura, Economia i Tecnologia.

Els treballs de preparació de la II Convenció

Els treballs preparatoris de la II Convenció van consistir en un seguit de grups de treball temàtics oberts a la participació de representants de les entitats del CAGG, representants de les entitats membres dels consells i comissions de districte i també representants d'altres entitats de la gent gran de la ciutat i d'entitats que treballen per a la gent gran.

Per garantir la participació del màxim nombre d'entitats de gent gran en aquest procés, entre el juliol i el setembre de 2006 es va fer una presentació dels grups de treball de preparació de la II Convenció en els deu consells i comissions de districte de la ciutat i també es van fer reunions específiques amb algunes entitats. Tot i que es va prioritzar la participació de les persones grans, els grups de treball també van ser oberts als tècnics municipals de districtes, als dinamitzadors i a responsables tècnics de les entitats.

En total es van crear tretze grups de treball d'entre sis i quinze persones segons els casos. Els grups estaven integrats per persones representants de les entitats que treballaven o se sentien vinculades als temes tractats. Tots els grups van comptar amb la participació de representants d'entitats representades en el Consell Assessor, d'entitats de districte, d'altres entitats de gent gran (en la majoria de casos entitats que han demanat la incorporació al Consell Assessor),

d'entitats que treballen amb i per a la gent gran i també persones a títol individual que –per la seva trajectòria personal, professional o participativa– podien enriquir el debat. Aquesta diversitat de procedències i sensibilitats va ser clau per enriquir el debat dels grups de treball.

Els grups de treball temàtics estaven oberts a la participació de representants de diferents entitats com el CAGG, els consells i comissions de districte, les entitats de la gent gran de la ciutat o les que treballen per a la gent gran.

d'entitats que treballen amb i per a la gent gran i també persones a títol individual que –per la seva trajectòria personal, professional o participativa– podien enriquir el debat. Aquesta diversitat de procedències i sensibilitats va ser clau per enriquir el debat dels grups de treball.

Es van organitzar dos tipus de grups: els que van fer el seguiment organitzatiu i de producció de la Convenció i l'exposició i els que van preparar els documents de debat. Cada grup va realitzar tres sessions de treball entre els mesos d'octubre de 2006 i gener de 2007.

Els grups de treball de preparació de la II Convenció Les Veus de la Gent Gran van ser els següents:

GRUP DE SEGUIMENT DE LA CONVENCIO

Va fer la supervisió dels treballs d'organització pròpiament dita de la II Convenció. Els participants van ser:

Sr. Josep Espinàs
Sr. Jordi Galligó
Sr. Miquel M. Lluch
Sr. Antoni Navarro
Sra. Adela Pascual
Sra. Maria Raventós

GRUP DE DISSENY DE L'EXPOSICIO "LA PARTICIPACIO DE LA GENT GRAN DE BARCELONA PAM A PAM" I EL VIDEO LA PARTICIPACIO DE LA GENT GRAN DE BARCELONA

Va participar activament en els treballs de disseny de l'exposició i el vídeo i va elaborar un preprojecte per donar continuïtat a l'exposició un cop finalitzada la II Convenció. Els participants van ser:

Sr. Joan Berdún
Sr. Jordi Galligó
Sra. Montserrat Moll
Sr. Antoni Navarro
Sr. Francesc Porret
Sr. Àngel Rodríguez

Els treballs de la II Convenció es van articular al voltant dels dos eixos i cadascun va constar de diversos grups de treball específics. En el procés de treball es van fusionar alguns grups de treball. El resultat va ser:

LES DIVERSES FORMES DE PARTICIPACIÓ A LA CIUTAT

- Les persones grans faciliten la vida social als barris.
- Els òrgans de participació de la gent gran de Barcelona.
- La memòria històrica.
- Transmissió d'experiències.

LA PROMOCIÓ DE L'AUTONOMIA PERSONAL I L'ATENCIÓ A LES PERSONES EN SITUACIÓ DE DEPENDÈNCIA

- La pràctica dels drets de les persones grans en situació de dependència.
- Ser actius ajudant altres persones.
- Salut i prevenció.
- Gent gran que cuida.

Les sessions de treball van tenir la següent dinàmica de treball comuna a tots els grups:

- La primera sessió es va destinar a presentar les experiències de les entitats representades i a trobar els punts en comú i de contacte.
- La segona sessió va consistir a aprofundir en els punts en comú detectats en la primera sessió a partir d'un document de resum elaborat per l'equip d'organització de la II Convenció. Aquesta sessió també es va destinar a perfilar els acords inicials de cada grup.
- La tercera sessió va consistir a discutir un document base d'acords sorgits de l'anàlisi de les dues sessions anteriors i a preparar la participació del grup en els espais de treball simultani dels dies de la Convenció. A partir d'aquesta sessió es va elaborar el document que va servir de marc de referència per als espais de treball simultani i es va decidir quines serien les experiències concretes que s'exposarien en els espais.

De cada grup de treball va sorgir un document que va servir de base per al desenvolupament de les sessions simultànies dels dos matins de la II Convenció. Aquests documents van ser lliurats com a documentació de treball a totes les persones assistents a la II Convenció.

Aquests documents consten d'una reflexió que emmarca els diferents temes fruit del debat dins del grup de treball, un seguit de conclusions sobre el tema i unes recomanacions i propostes per a l'acció futura tant de les entitats com de l'Administració. En alguns casos concrets hi ha també un seguit de reivindicacions que els membres dels grups van considerar necessari explicitar.

La metodologia de treball en grups és habitual en la dinàmica de treball del Consell Assessor de la Gent Gran de Barcelona. En aquest cas es va obrir el debat a altres entitats, tant les que treballen en els districtes com les que no estan representades al CAGG ni als consells de districtes però que, per la seva tasca, tenien molt a dir en els temes treballats. Aquest esforç s'ha vist recompensat per la il·lusió i la implicació de moltes persones d'entitats diferents que han sumat esforços, han compartit experiències i maneres de fer i, sobretot, s'han conegut i han creat noves sinergies entre les seves entitats. Cal destacar que el fet de reunir entitats que treballen o es preocupen d'una mateixa realitat des de vessants i des de zones diferents de la ciutat va generar un alt nivell de complicitat entre elles i el procés d'intercanvi d'informació va ser un dels grans èxits dels grups de treball.

El document creat per cada grup de treball va servir de base per al desenvolupament de les sessions simultànies dels dos matins de la II Convenció.

Els vuit grups de treball que van elaborar els documents base que es van presentar en els espais de treball simultani de la II Convenció van ser integrats per les següents persones:

GRUP DE TREBALL SOBRE LES PERSONES FACILITEN LA VIDA SOCIAL ALS BARRIS

Sr. Josep Bellmunt
Sra. Conxita Blanco
Sra. Emília Colldeforns
Sr. Daniel Dalmàs
Sra. Anna M. de la Cruz
Sr. Pere Edo
Sr. Francesc Fernández
Sr. Jordi Galligó
Sra. Carme Gimeno
Sra. Ester Jover
Sra. Montserrat Milà
Sra. Maria Mina
Sr. Josep Muñoz
Sra. Roser Ponsati
Sr. Josep Ribas
Sr. Juan José Vaquero
Sra. Catalina Villalobos
Sra. Glòria Villegas

GRUP DE TREBALL SOBRE ELS ÒRGANS DE PARTICIPACIÓ DE LA GENT GRAN DE BARCELONA

Sra. Carmina Balcells
Sr. Joan Berdum
Sr. Carles Bruguera
Sra. Estrella Hernández
Sr. Josep Legido
Sra. Montserrat Moll
Sr. Antoni Navarro
Sr. Àngel Rodríguez
Sra. Conxa Soriano
Sra. M. Carme Vergés
Sr. Joan Vila

GRUP DE TREBALL SOBRE MEMÒRIA HISTÒRICA

Sra. Núria Amat
Sr. Joan Arumi
Sr. Josep Espinàs
Sra. Maria Furriol
Sra. Victòria García
Sr. Domènec Giravent
Sra. Eloïsa Poyo
Sr. Josep Romà
Sr. Lluís Romero
Sr. Albert Rubio
Sr. Enric Sans

GRUP DE TREBALL SOBRE TRANSMISSIÓ D'EXPERIÈNCIES

Sr. Joan Berdún
Sr. Frederic Bou
Sra. Teresa Garreta
Sr. Josep Jané
Sr. Pere Meseguer
Sra. Pilar Miquel
Sra. Concepció Molinas
Sr. Jesús Muñoz
Sra. Montse Pascual
Sra. Marta Reguera
Sra. Conxita Rull
Sra. M. Teresa Sadurní
Sr. Lluís Sánchez
Sra. Anna Selva
Sra. Sílvia Solana
Sra. Conxa Soriano
Sr. Joan Trullàs
Sr. Joan Vila

GRUP DE TREBALL SOBRE DRETS I LLIBERTATS DE LES PERSONES GRANS AMB DEPENDÈNCIA

Sr. José M. Cerdán
Sr. Josep Espinàs
Sra. Anna Garcia
Sr. Ramiro Lozano
Sra. Mercè Mas
Sr. Antoni Navarro
Sr. Pau Ribé
Sra. Dolors Solís

GRUP DE TREBALL SOBRE SER ACTIUS AJUDANT ALTRES PERSONES

Sra. Sagrario Atance
Sra. Agustina Díaz
Sra. Anna García
Sr. Manel García
Sra. Manuela García
Sr. Agustí Gómez
Sr. Àngel Marco
Sra. Josefina Martí
Sra. M. Dolors Mas
Sr. Rafael Moral
Sra. Maria Oliver
Sr. Eduard Pérez
Sr. Albert Pons
Sra. Sílvia Solana
Sra. Josefina Soler
Sr. Antoni Sorribas
Sra. M. Teresa Vallbé
Sra. Glòria Villegas

GRUP DE TREBALL SOBRE PREVENCIÓ I SALUT

Sr. Manuel Alegre
Sr. Josep Aleu
Sr. Josep M. Cañisá
Sr. Josep Disla
Sr. Josep Espinàs
Sr. Pere Fernández
Sr. Joan Ferrari
Sra. Antònia Flores
Sra. Aurora Fuero
Sra. Teresa Grau
Sra. M. Lluïsa Longan
Sra. Joana López
Sr. Joan Martínez
Sra. Conxita Monasterio
Sr. Antoni Mixoy
Sr. Joan Navarro
Sr. Eduard Pérez
Sra. Roser Ponsatí
Sr. Adrià Risque
Sr. Manuel Ruano
Sr. Enric Sebastiani
Sra. Sílvia Solana
Sr. Antoni Sorribas

GRUP DE TREBALL SOBRE GENT GRAN QUE TÉ CURA D'ALTRES PERSONES

Sr. Pere Brossa
Sra. Núria Corrius
Sra. Maria Cortés
Sr. Josep Espinàs
Sr. Albert Mas
Sra. Cristina Matamoros
Sra. Pilar Pardos
Sra. Aida Pérez
Sra. Francisca Raya
Sra. Anna Roig
Sr. Enric Sans

Programa

Dimecres 31 de gener de 2007

8.30 h Lliurament de la documentació

9.00 h Acte inaugural

- Excm. Sr. Jordi Hereu, alcalde de Barcelona
- Im. Sr. Ricard Gomà, president del Consell Assessor de la Gent Gran de Barcelona
- Dr. Nolasc Acarín, metge neuròleg
- Sr. Armand de Fluvià, Casal Lambda
- Sra. Josefina Piquet, Associació Les Dones del 36

La presentació de la Convenció i de l'exposició "La participació de la gent gran de Barcelona pam a pam" va ser a càrrec de representants del CAGG de Barcelona i del consells de gent gran dels districtes.

9.45 h Pausa cafè

10.15 h Programa de treball i informació de la metodologia de la Convenció

- Sra. Pilar Solanes, Direcció de Participació Social, Ajuntament de Barcelona
- Sra. Montserrat Borràs, secretària del Consell Assessor de la Gent Gran

10.30 h Taula rodona 1. Diverses formes de participació a la ciutat

Coordinador

- Sr. Albert Serra, professor de l'Institut de Direcció i Gestió Pública d'ESADE

Ponents

- Sr. José Ángel Cuerda, llicenciat en Dret, professor de la Universitat de Deusto i de l'Escola de Treball Social (UPV/EHU) de Vitòria-Gasteiz, exalcalde de Vitòria-Gasteiz i president del Consell Social de Vitòria-Gasteiz
- Sra. Mercè Pérez Salanova, psicòloga, Institut Català de l'Envel·liment, directora del Programa Universitat a l'Abast (Universitat Autònoma de Barcelona)

11.45 h Espais de treball simultani

Les persones grans faciliten la vida social als barris

Els òrgans de participació de la gent gran de Barcelona

La memòria històrica

Transmissió d'experiències

Els consellers i conselleres de gent gran de districte van presidir la taula, on van intervenir representants d'experiències ciutadanes, un ponent tècnic, representants dels consells de gent gran de la ciutat i personal tècnic municipal.

Dijous 1 de febrer de 2007

9.00 h Taula rodona 2. Noves perspectives en la promoció de l'autonomia personal i l'atenció a les persones amb dependència

Coordinador

- Sr. José Adelantado, professor del Departament de Sociologia, Universitat Autònoma de Barcelona

Ponents

- Sr. Juli Pérez, investigador del Centre d'Estudis Demogràfics
- Sr. Sebastià Sarasa, professor de Sociologia de la Universitat Pompeu Fabra
- Sra. Rosa Díez, Observatori de Persones Grans, IMSERSO, Madrid

10.15 h Pausa cafè

10.45 h Espais de treball simultani

La pràctica dels drets de les persones grans en situació de dependència

Ser actius ajudant altres persones

Salut i prevenció

Gent gran que cuida

Els consellers i conselleres de gent gran de districte van presidir la taula, on van intervenir representants d'experiències ciutadanes, un ponent tècnic, representants dels consells de gent gran de la ciutat i personal tècnic municipal.

12.30 h Conferència final

- Sr. Enrique Gil Calvo, sociòleg

13.00 h Cloenda. Lectura de conclusions a càrrec de representants del Consell Assessor de la Gent Gran de Barcelona

- Excm. Sr. Jordi Hereu, alcalde de Barcelona
- Im. Sr. Ricard Gomà, president del Consell Assessor de la Gent Gran de Barcelona

FORUM

Forum de la Région de la Vallée
de l'Est de la France

10-11-12 Mars 2014

10-11-12 Mars 2014

**Les veus
diverses.
Intervencions
a l'acte
inaugural**

Dr. Nolas Acarín
Metge neuròleg

“ L'espècie humana és l'únic animal que envelleix, tots els altres moren en acabar l'etapa reproductiva. Nosaltres tenim el doble de vida. En aquesta etapa tan llarga podem transmetre la nostra experiència als joves, especialment l'aprenentatge emocional que hem aconseguit al llarg de la vida. L'envelliment lent, al llarg de molts anys, és una característica que té a veure amb el gran volum i la complexitat del nostre cervell, que té moltes possibilitats d'aprenentatge. Els avis podem ser els mestres de l'aprenentatge emocional per a les noves generacions, que convé ajudar a fi que siguin capaces de destriar l'important de l'accessori, el que és útil per créixer i viure en pau amb un mateix, i alhora ser feliços en la mesura del possible.

Per aconseguir-ho, i així culminar la nostra vida, cal que ens mantinguem en el millor estat mental possible, mitjançant l'exercici físic i mental. És recomanable que, més enllà de la jubilació laboral, continuem les vinculacions socials i culturals pròpies de la nostra vida, sense abandonar el protagonisme del nostre futur. Alhora hem d'esforçar-nos per ser generosos, amb els altres però també amb nosaltres mateixos, per tal de saber gaudir de la vida, dels qui ens envolten i de l'entorn on vivim. Si ho fem així aconseguirem ser més feliços i viurem amb millor confort. Evitem queixar-nos de les pròpies xacres o del que fan els altres. Prenguem en les nostres mans el camí del futur, sense esperar que siguin els altres qui ens solucionin els problemes. ”

Els avis poden ser els mestres de l'aprenentatge emocional per a les noves generacions, perquè siguin capaces de destriar l'important de l'accessori, el que és útil per créixer, i perquè visquin en pau amb si mateixos.

Sr. Armand de Fluvià
Casal Lambda

“ Vivim en un món –sobretot en l’anomenat Primer Món, tot i que ara sembla que les coses ja comencen a canviar– en el qual els vells són menystinguts i desatesos perquè ja no són fèrtils ni són mà d’obra. Per tant, se senten discriminats. Hi ha, però, una classe d’ancians que encara són més discriminats. Em refereixo als homes i dones homosexuals. Llur discriminació es fa palesa principalment en centres o residències geriàtriques i cases de salut. El Govern de Catalunya sembla que ara vol posar remei a aquesta situació, però per fer-ho caldrà formar els professionals i treballadors socials en el sentit no només que tinguin clar que aquests ancians també tenen dret a expressar i manifestar llur afectivitat i a exercir llur sexualitat, sinó també a fer veure o convèncer els residents heterosexuales que no poden ni han de discriminar de cap manera llurs companys de residència que han interioritzat tota una sèrie de tòpics contra les persones homosexuals emesos des de fa uns dos mil anys tant per l’Església com pels sectors més conservadors de la medicina i de la judicatura. ”

Els ancians homosexuals encara són més discriminats tant en centres o residències geriàtriques com en cases de salut, però ells també tenen dret a expressar i manifestar llur afectivitat i a exercir llur sexualitat.

Sra. Josefina Piquet
Associació Les Dones del 36

Qui es recordava de les infermeres, milicianes, treballadores de fàbrica, intel·lectuals, periodistes, estudiants i mares que es van mobilitzar i es van jugar la vida, la llibertat i la joventut del 1936 al 1939? Ningú!

“ El 8 de març de 1997, al Saló de Cent de l'Ajuntament de Barcelona, les components de l'Associació Les Dones del 36 vam trencar el silenci. Rondàvem els vuitanta anys i hem de reconèixer que vam tenir molt d'atreviment.

Aquest any celebrem el desè aniversari del nostre projecte de transmissió d'història oral. Creiem sincerament que hem escrit una pàgina important de la història de les dones que van tenir un paper decisiu durant la Segona República, la guerra civil, l'exili i la dictadura.

Qui es recordava de les infermeres, milicianes, treballadores de fàbrica, intel·lectuals, periodistes, estudiants i mares que es van mobilitzar i es van jugar la vida, la llibertat i la joventut del 1936 al 1939? Ningú!

Han estat deu anys d'intensa activitat: hem fet xerrades en instituts, universitats, associacions i centres de cultura, hem participat en documentals de televisió, programes de ràdio, taules rodones, debats, congressos, hem concedit entrevistes personals i han recollit el nostre testimoni una trentena de llibres.

Com a associació i membre de la Coordinadora per a la Memòria Històrica i Democràtica de Catalunya, hem col·laborat en iniciatives i projectes de les entitats memorialistes amb la Direcció General de la Memòria Democràtica, l'Institut Català de les Dones, el Parlament de Catalunya i l'Ajuntament de Barcelona.

Avui som més grans. Tenim noranta anys i som conscients que, per la nostra edat avançada, per coherència i dignitat i pel gran respecte que es mereix la imatge de Les Dones del 36, la nostra associació té “data de caducitat”, però tenim el goig de dir que hem superat amb escreix els nostres projectes.

Hem decidit tancar el cercle de les nostres activitats i dissoldre l'associació. Donem per finalitzat el projecte de l'entitat, però el nostre personal continuarà. Algunes de nosaltres, més “joves” i amb prou ganes i forces continuarem, si volem, fent xerrades, però serà exclusivament a títol personal i sota la nostra responsabilitat, ja que no podrem fer-ho en representació de l'Associació Les Dones del 36.

Donem gràcies a la Regidoria Dona i Drets Civils i, molt particularment a Pilar Vallugera i a totes les persones i entitats que ens han encoratjat, que han cregut en el valor educatiu, històric i cívic de la nostra experiència i ens han ajudat a recuperar la paraula i fer-la visible. Però no ens acomiadem, perquè mentre ens quedi un bri de veu creiem tenir prou força moral per continuar demanant pau, justícia i llibertat i, fins i tot, quan la nostra veu s'apagui, quedarà el llegat de la nostra memòria, el llegat d'un silenci convertit en paraula. ”

L'Associació Les Dones del 36 té “data de caducitat” però encara té prou força moral per continuar demanant pau, justícia i llibertat. I, per damunt de tot, quedarà el llegat de la memòria, el llegat d'un silenci convertit en paraula.

Sr. Miquel M. Lluch

Membre del Consell Assessor de la Gent Gran de Barcelona
i representant de l'Associació Coordinadora per a l'Ancianitat (ACA)

“**N**o hi ha satisfacció més gran que veure complerta una tasca feta amb il·lusió i entusiasme, i per això tots els que formem part dels consells de districte de la nostra ciutat i de les entitats que participem en el Consell Assessor de la Gent Gran sentim en el dia d'avui una immensa satisfacció, perquè el treball col·lectiu que hem anat realitzant aquests últims anys, amb el suport de la Regidoria de Benestar Social, buscant solucions a l'específica problemàtica de les persones grans, es veu avui gratament recompensat amb la celebració d'aquesta Convenció Les Veus de la Gent Gran, on es debatran nombroses i importants qüestions que ens afecten a tots de forma ben decisiva.

S'ha fet un lloable esforç per recollir els diversos i variats projectes que les diferents entitats de gent gran estem portant a terme, i s'han concentrat tots en dues línies d'actuació principals: la participació de les persones grans en la vida de la ciutat, d'una banda, i la promoció de la salut i la prevenció de la dependència, de l'altra.

Cadascuna d'aquestes dues grans línies d'actuació s'ha concretat, al seu torn, en quatre grups de treball simultani, que són els que avui i demà debatrem tots plegats. Els quatre primers temes que seran objecte del nostre treball aquest primer dia de la Convenció seran els de: “Les persones grans faciliten la vida social als barris”, “Els òrgans de participació de la ciutat de Barcelona”, “La memòria històrica” i “La transmissió d'experiències”, mentre que demà treballarem quatre importants temes més: “Drets i llibertats de les persones grans amb dependència”, “Ser actius ajudant altres persones”, “Prevenció i salut” i “Gent gran que cuida altres persones”.

Es tracta de qüestions de gran transcendència, que no només ens incumbeixen a nosaltres, les persones grans, sinó que també afecten tota la nostra societat, la qual, d'altra banda, cada dia està més conscienciada del paper decisiu que hi estem exercint, no solament a causa del nostre pes demogràfic –gairebé un 25% dels ciutadans formem part actualment del grup de la gent gran– sinó també per la nostra experiència, pel nostre acreditat civisme i per la nostra voluntat de ser actius i ben presents en la vida ciutadana.

No hi ha satisfacció més gran que veure complida una tasca feta amb il·lusió i entusiasme. Tots seguim treballant per assolir el benestar i el reconeixement social que tothom –i especialment la gent gran– es mereix.

Estem convençuts que aquesta Convenció que comencem avui ajudarà a complir el nostre propòsit de donar a conèixer totes les coses importants que s'estan fent des de la ciutat, connectant amb persones actives, facilitant l'intercanvi d'experiències, aprenent els uns dels altres, estimulants nous projectes, impulsant la col·laboració entre entitats i arribant a acords que puguin millorar la qualitat de vida dels ciutadans.

També esperem que de Les Veus de la Gent Gran en sortiran unes magnífiques propostes, que seran una fita a aconseguir i un nou impuls, perquè tots plegats continuem treballant incansablement per assolir el benestar i el reconeixement social, al qual tothom, i especialment les persones grans, és ben mereixedor. Com Martin Luther King, també nosaltres tenim el somni d'un món millor, i aquesta trobada d'avui és un pas decidit endavant per fer-lo realitat. ””

Sra. Mary Luz Eixarch

Membre del Consell Assessor de la Gent Gran de Barcelona
i representant de l'Associació Defensa de la Gent Gran (ADEGG)

“Voldria fer arribar el sentiment de responsabilitat que sento com a component d'aquest òrgan consultiu i de participació ciutadana de l'Ajuntament de Barcelona, ja que el seu bon funcionament suposa una millora del benestar i la qualitat de vida de les persones grans de la nostra ciutat.

El Consell Assessor de la Gent Gran està format per representants de les associacions i plataformes d'associacions de persones grans de la ciutat de Barcelona, així com representants dels diferents territoris de la ciutat. La seva funció consisteix a debatre els temes de ciutat que afecten les persones grans i fer propostes per millorar les condicions de vida de la ciutadania, gran o no.

Als deu districtes de la ciutat també hi ha els consells de gent gran de districte, on estan representades les associacions de persones grans que actuen a cada territori, com els casals, tant municipals com no municipals, o les associacions de persones grans de barri.

Tant en els consells de districte com el Consell Assessor de la Gent Gran escolten les diferents comissions i les seves variades propostes, elaboren les oportunes conclusions i les plasmen en acords que després passen a les diferents àrees de l'Ajuntament, responsables de la Gent Gran, en forma de propostes.

Aquests consells, perquè siguin vius, han d'estar connectats sempre amb les necessitats reals dels ciutadans i ciutadanes.

Quan el Consell Assessor de la Gent Gran ho considera oportú, crea grups de treball i comissions per aprofundir en un tema, recollint informació i formulant propostes.

Aquestes comissions estan fent un gran treball impulsant projectes, perquè són òrgans vius, seriosos alhora que optimistes, il·lusionats per millorar les condicions, tant urbanístiques com assistencials, de la gent gran. El treball articulat al voltant d'un programa triennal permet que cada comissió o consell treballi els temes que més li interessin. En aquests moments hi participen al voltant de 200 entitats de la ciutat integrades en el Consell Assessor i els 10 consells de districte. Aquesta veu, forta i plural, la recull el Consell Assessor de la Gent Gran.

Treballem perquè les persones grans visquin amb dignitat i seguretat.

Per finalitzar, voldria dir-los que el Consell Assessor de la Gent Gran i els consells de gent gran dels districtes impulsen programes i actuacions dirigides a les persones grans de la ciutat. Organitzem, també, conferències dirigides a informar i assessorar les persones grans de tota la ciutat. Aquest és un punt de gran importància per a tot el nostre col·lectiu, atès que la informació és primordial per poder saber les necessitats de les persones grans dels districtes de la ciutat i, així, ser conscients dels drets que tenim i que són de gran incidència en la nostra vida quotidiana, d'acord amb el que diu la Declaració de Drets Humans: “Les persones grans han de viure amb dignitat i seguretat”.

Per tot això treballem tots i totes, i em refereixo a totes aquelles persones que en aquest moment omplim aquesta sala i a d'altres que no hi són presents. ”

Sr. Francesc Porret

Membre del Consell Assessor de la Gent Gran de Barcelona
i representant de la Comissió del districte de Sant Andreu

“ Un dels nostres objectius al llarg d'aquests tres anys de treball ha estat identificar tot allò que fem la gent gran de la ciutat. Hem vist que és molt més del que ens imaginàvem i, sinó, mireu el gran dossier de projectes d'allò que fem que hi ha a la bossa que s'ha donat a l'entrada.

L'altra cosa que ens hem proposat ha estat fer visible a tothom allà on som presents activament.

Per mostrar aquesta cara activa de la gent gran i fer palès el potencial que té aquest col·lectiu en els diversos espais ciutadans, vam pensar que el millor era fer una exposició on assenyaléssim allà on som presents en positiu. Aquesta presència pot ser des dels àmbits més personals fins als més socials, culturals, econòmics i fins i tot el de les noves tecnologies.

Nosaltres participem fent coses però també som l'espoleta perquè la societat avanci, perquè creï serveis, perquè dissenyi productes, perquè imagini tecnologies que facilitin la vida. Fins i tot els que treballen entre els col·lectius més vulnerables poden trobar el seu espai de participació o poden ser motivadors de solidaritat i de projectes que ajudin a la inclusió.

També hem volgut mostrar amb aquesta exposició les vivències de les persones que participem activament en la vida de la ciutat, la nostra satisfacció de ser solidaris, de gaudir i fer cultura, d'apropar-nos a la terra enmig de tant ciment i, per què no, volem mostrar la nostra faceta més humana que es la d'estimar.

L'exposició, l'hem pensada com alguna cosa més que unes imatges que es veuen avui, volem que sigui un instrument que porteu als vostres casals, a les vostres entitats, que la mireu en grup, que la penseu i que en tragueu conclusions i propostes que pugueu fer en el vostre entorn.

Nosaltres participem fent coses però també som l'espoleta perquè la societat avanci, perquè creï serveis, perquè dissenyi productes, perquè imagini tecnologies que facilitin la vida.

Teniu l'exposició a l'entrada de la sala. Es diu “La participació de la gent gran de Barcelona pam a pam”. Hi ha uns plafons i també un vídeo que us recomano vivament que mireu. ”

Taula rodona 1

**Diverses
formes de
participació
a la ciutat**

Sr. José Ángel Cuerda

President del Consell Social de Vitòria-Gasteiz i exalcalde de Vitòria-Gasteiz

Les veus de la gent gran. Diverses formes de participació a la ciutat

ENVELLIMENT DE LA POBLACIÓ

Un dels fenòmens socials més importants a l'actualitat és l'envelliment de la nostra societat, al qual s'afegeixen d'altres, com les baixes taxes de fecunditat, la immigració o les jubilacions anticipades, que incideixen directament sobre l'anomenat Estat del benestar.

L'esperança de vida a Espanya ja està situada, de mitjana, en 77,2 anys en els homes i 83,7 en les dones, i l'índex de vellesa se situarà en el 20/22% de la població en tres o quatre dècades.

També, els experts assenyalen que la meitat dels nens que ara neixen arribaran a fer cent anys. I ja sembla lògic parlar no només d'una tercera edat (la gent gran jove) sinó també d'una quarta edat (la gent gran vella, amb més de 75/80 anys).

Davant aquest estat de coses hem de preguntar-nos: com ens afecta, a la gent gran?

COM ENS AFECTA, A LA GENT GRAN?

La resposta demanaria analitzar diferents aspectes absolutament interrelacionats com són l'econòmic (pensions, renda bàsica, ajudes socials, etc.), el social (habitatge, soledat, precarietat, etc.) i el sanitari (deteriorament de la salut física i mental, pèrdua d'autonomia personal, etc.), però també hi ha altres qüestions que no han de quedar minusvalorades i que assenyalarem breument com a reivindicacions de la gent gran.

EL DRET AL BENESTAR

El benestar personal és el dret bàsic de totes les persones a tot arreu. És el dret que integra tots els altres drets humans essencials amb vista a la realització i el desenvolupament personal en totes les dimensions en un grau que possibiliti una vida valuosa i agradable.

El benestar personal és el dret bàsic de totes les persones en tots els llocs.

El benestar es desitja, i s'hi té dret, en totes les etapes de la vida i el seu contingut essencial s'assoleix no només amb la satisfacció de les necessitats bàsiques, sinó també mitjançant la realització i potenciació de les capacitats humanes de tot ordre.

Els components essencials del benestar humà fan referència a una vida llarga, saludable i creativa, uns ingressos adequats a la satisfacció de les necessitats bàsiques, la possibilitat de viure en constant aprenentatge, l'accés als béns i serveis de la cultura, el fet de poder gaudir dels recursos naturals, del patrimoni col·lectiu i la participació en la vida de la comunitat.

UNA NOVA CIUTADANIA TAMBÉ PER A LA GENT GRAN

La gent gran reivindiquem la plena ciutadania, és a dir, el nostre dret a participar en els assumptes de la nostra comunitat local, així com en aquells que ens afecten a les comunitats territorialment més extenses. No volem ser considerats com a simples individus passius, usuaris o clients, i menys com una càrrega, un destorb o uns éssers inútils.

La ciutat és el lloc on esperem assolir el nostre benestar i és també l'espai privilegiat de la participació. El nostre dret a la ciutat és també el nostre dret a participar d'una manera responsable, solidària, crítica i creativa en la vida ciutadana de la qual depèn el nostre benestar.

LA PARTICIPACIÓ EN LA VIDA PÚBLICA

La participació de tots, incloent-hi les persones grans, naturalment, és un dret i un deure que deriva de la nostra pròpia dignitat i que constitueix l'essència de la democràcia com una manera d'organitzar la comunitat. És el dret a ser informat, a ser consultat, a poder decidir (mitjançant els nostres representants polítics) i a poder controlar l'acció del Govern.

És ben cert que per participar cal voler, és a dir, estar motivat; saber, disposar de la mínima formació i conscienciació; i poder, que suposa l'existència d'estructures adequades per possibilitar aquesta participació. I, en tot cas, el dret a la participació es completa amb el deure de participació com a exercici responsable de ciutadania.

COM ES PARTICIPA?

Per tal que la participació en la vida pública de la nostra comunitat sigui possible també cal que es produeixi una nova forma de governar i que s'estableixin instruments adequats d'informació, comunicació i intervenció dels ciutadans (consells, juntes, comissions, fòrums, tallers...). Els governs, locals i supralocals, han d'enfortir als agents socials (associacions i ens constitutius d'un autèntic capital social), crear espais públics i equipaments cívics que possibilitin la cohesió social, i, de manera fonamental i mitjançant l'instrument bàsic de l'educació ciutadana, crear i fomentar una autèntica cultura de participació.

La participació no depèn de l'edat, i només la malaltia que afecti la nostra capacitat intel·lectual pot ser obstacle per exercir com a ciutadans responsables. Reivindicar el nostre dret a participar ha de ser també estar disposat a exercir el nostre deure ciutadà de participar. Participar és responsabilitat, compromís i solidaritat. Participar és recuperar la nostra condició de poble, és a dir, ser actor i autor del nostre propi destí, i deixar de ser simplement públic, espectador.

“El poble és el meu esforç i el vostre esforç, és la meua veu i la vostra veu.”

Miquel Martí i Pol

Sra. Mercè Pérez Salanova

Psicòloga, Institut Català de l'Envel·liment de la Universitat Autònoma de Barcelona

Reflexions sobre una trajectòria amb veus múltiples: la participació de la gent gran a Barcelona

En el camp de la participació de la gent gran, Barcelona és una ciutat coneguda a Espanya, i també en altres països. Se la coneix pel llarg trajecte que ha fet en aquest camp, però sobretot per haver estat pionera en l'impuls de nous enfocaments i maneres de fer. L'amplitud del camí, així com el caràcter pioner en diferents moments de la realització d'aquest, ha estat possible gràcies a l'esforç, el temps i la creativitat de moltes persones.

És interessant acostar-nos al recorregut efectuat per tal de comprendre com es configura actualment la participació de la gent gran a la nostra ciutat; apreciar com han evolucionat tant les maneres de concebre la participació pel que fa a les pràctiques ens pot ajudar a aprendre del recorregut efectuat i a esbossar els reptes per continuar avançant. Per fer-ho, suggereixo dues preguntes: com ha evolucionat la participació? i, quins són els nous reptes? Les respostes, sense ànim de ser exhaustives, estructuraren cadascuna de les dues parts del text.

COM HA EVOLUCIONAT LA PARTICIPACIÓ?

Per respondre a la pregunta, proposo que revisem tres aspectes sobre el recorregut efectuat: les modalitats de participació, els temes treballats i els mètodes emprats.

LES MODALITATS DE LA PARTICIPACIÓ

Encara que totes les persones reunides en la II Convenció Les Veus de la Gent Gran són defensores de la participació, em sembla d'interès que prenguem com a punt de partida la pregunta següent: en què consisteix la participació de la gent gran?

Segons el meu parer, el recorregut efectuat a Barcelona ens ha conduït a adoptar una concepció àmplia de la participació que es plasma en les següents modalitats:

- Participació individual en activitats basada en l'interès de cada persona; es tracta d'activitats generades per interessos tan variats com: relacionar-se amb els altres, construir nous coneixements, distreure's, afavorir el desenvolupament personal o tenir cura d'un mateix.
- Participació individual en actuacions o projectes dirigits a altres persones grans o a altres grups de la població, basada en la disposició a aportar temps, experiència i habilitats.
- Participació assumint responsabilitats en l'organització de les activitats o en el funcionament de l'entitat.
- Participació assumint la representació de l'entitat, és a dir, d'altres persones.
- Participació continuada en òrgans de participació en representació de l'entitat de la qual es forma part o d'un conjunt d'entitats. En aquest segon cas es troben les persones que representen entitats de segon nivell, per exemple, una federació, o aquelles que representen un territori.

Encara que solament en la primera modalitat he mencionat l'interès de relacionar-se amb els altres, disposar de nous coneixements, distreure's, o afavorir el desenvolupament i el benestar personal, aquesta variada gamma d'interessos també pot sostenir les altres modalitats.

Aquest conjunt de maneres de participar és el que avui tenim com a marc de referència per respondre a algú que ens demani per la participació de la gent gran a Barcelona. Són modalitats diverses, que teixeixen un enfocament ampli de la participació d'aquest col·lectiu a la nostra ciutat, i en les quals es poden apreciar una sèrie de característiques:

a) La primera característica es refereix a la concepció. El conjunt de modalitats reflecteix una concepció en la qual s'inclouen activitats de diferents continguts i amb freqüències variades. Relatar quines es fan i amb quina assiduitat ocuparia molt de temps i espai; per tal d'apreciar quin ha estat el recorregut, és indicatiu considerar l'augment tant de la xifra d'activitats com de la seva diversitat.

b) La segona característica és que es tracta de modalitats que la gent gran porta a terme en múltiples entorns. En alguns casos, aquests són marcs formalitzats de participació,

com és el cas de les associacions o dels òrgans de representació institucional; en d'altres, són entorns que no tenen com a finalitat explícita la de participar, és a dir, no tenen l'"etiqueta" que els presenta com a espais de participació ciutadana. Pot observar-se que l'evolució s'ha produït tant en la realitat com en la nostra forma de mirar-la: hem eixamplat la mirada. Si inicialment la nostra mirada es dirigiria cap a les associacions de gent gran, avui incorpora també la participació en associacions compostes per persones d'edats diverses les finalitats de les quals concerneixen no només temes i problemes

variats, sinó també grups d'edat diversos. De la mateixa manera, si inicialment la nostra mirada se centrava en els marcs en què la gent gran s'agrupava, avui abasta entorns diversos en els quals aquest col·lectiu du a terme activitats d'índole variada.

c) La tercera característica es refereix al compromís. Les modalitats presentades reflecteixen tipus i graus de compromís diversos. Mentre que la primera de les modalitats enunciades prioritza el benestar individual –el propi interès–, les següents s'orienten al benestar col·lectiu. Els factors que influeixen en la participació dels ciutadans, i específicament en el compromís que adopten, són de diversos ordres. D'una banda, cal considerar les oportunitats que es brinden i, de l'altra, la situació de les persones, les seves condicions, ja que aquestes són les que determinen si les oportunitats existents són o no al seu abast. Aspectes com el temps disponible o la valoració de les pròpies capaci-

Si inicialment la nostra mirada se centrava en els marcs en què la gent gran s'agrupava, avui abasta entorns diversos en els quals aquest col·lectiu du a terme activitats d'índole variada.

tats han de comprendre's en termes de recursos la distribució dels quals, pel fet de ser desigual entre les persones, estableix condicions més o menys favorables perquè aquestes es comprometin. Per això les possibilitats de participació i de compromís no poden concebre's sense tenir en compte aquests recursos; tampoc no poden analitzar-se sense considerar que per a algunes persones aquest compromís és sentit com a font de satisfacció mentre que per a unes altres no ho és.

Les tres característiques que acabem de presentar comparteixen un component: la diversitat. La diversitat que configura aquest conjunt de modalitats s'adequa a l'heterogeneïtat existent en el grup de la gent gran, i per això confereix força al recorregut efectuat. En l'actualitat és més fàcil que hi hagi persones grans, amb interessos i condicions variades, que desenvolupin els seus singulars processos de participació i alhora es puguin sentir reconegudes com a integrants d'un moviment participatiu ampli.

En qualsevol de les modalitats enunciades hi ha un aspecte que esdevé clau: totes ofereixen marcs de relació social. Certament, els vincles que les persones estableixin poden ser més o menys profunds; algunes crearan noves amistats amb les quals podran compartir preocupacions o interessos en altres moments, mentre que altres persones limitaran la seva interacció al temps en què transcorre l'activitat. Així mateix, aquestes relacions proporcionen el contacte amb altres experiències de la vida quotidiana, altres punts de vista sobre l'educació, la seguretat, l'alimentació, l'habitatge o les cures de salut, per dir alguns temes. Les persones, a través d'aquest contacte i de l'intercanvi que permet, amplien la seva mirada i el seu pensament sobre aquests o altres temes, en els quals convergeixen aspectes individuals i aspectes col·lectius.

En l'actualitat és més fàcil que hi hagi persones grans que desenvolupin els seus singulars processos de participació i alhora es puguin sentir reconegudes com a integrants d'un moviment participatiu ampli.

ELS TEMES TREBALLATS

Les modalitats de participació presentades en l'apartat anterior ens han acostat a l'elecció sobre la forma de participar que cada persona pot fer. En aquest apartat, per analitzar l'evolució experimentada en els temes tractats veurem el recorregut efectuat en alguns dels processos de participació que han tingut lloc a Barcelona: els congressos i les convencions.

Els congressos i les convencions es basen en la feina conjunta de les persones implicades a l'entorn de qüestions que es consideren rellevants des d'un punt de vista col·lectiu.

Els congressos i les convencions són processos en els quals la gent gran participa simultàniament a la seva implicació en qualsevol de les modalitats analitzades en l'apartat anterior; en conseqüència, la confluència de diverses experiències de participació és una de les seves característiques, que analitzarem amb més detall posteriorment quan reflexionem sobre els mètodes. La segona característica pertany a la dimensió col·lectiva de la participació. Els congressos i

les convencions es basen en la feina conjunta de les persones implicades en qüestions que es consideren rellevants des d'un punt de vista col·lectiu. Aquestes qüestions es plasmen en els temes treballats.

La revisió sobre els temes tractats en aquests processos de participació posa de manifest quatre línies expressives amb relació a l'evolució:

- a) La primera és l'increment de temes l'enfocament dels quals es basa en les capacitats de la gent gran. Quan s'observa quins han estat els continguts de les ponències i les sessions de treball, s'adverteix un desplaçament progressiu: l'aspecte central deixa de ser la demanda per passar a ser l'aportació. Això no significa que les reivindicacions desapareguin dels debats i les propostes, sinó que vol dir que, en els uns i els altres, l'enfocament deixa d'articular-se a l'entorn de les mancances i incorpora les fortaleces. Per il·lustrar aquesta evolució podem mencionar dos exemples relatius a la I Convenció Les Veus de la Gent Gran. El primer es plasma en la perspectiva adoptada respecte als serveis domiciliaris; sense deixar de banda la reivindicació perquè les administracions n'ampliessin la cobertura i la intensitat, els debats i les propostes van incorporar la funció de la gent gran en la definició de la qualitat d'aquest tipus de serveis. El segon exemple es concreta en el document *Drets i llibertats de la gent gran en situació de dependèn-*

cia, el contingut del qual subratlla les capacitats de la gent gran que solen veure's minvades quan pateixen limitacions i, en conseqüència, necessiten les ajudes i la cura d'altres persones.

- b) La segona de les línies fa referència al transcurs reflexiu sobre les iniciatives i els projectes en els quals la gent gran està implicada. A poc a poc, el contingut dels temes treballats es dirigeix al contrast entre actuacions, de manera que els aspectes comuns s'enriqueixen amb les diferents experiències i valoracions. Aquesta circumstància permet que els aprenentatges dels uns ajudin els aprenentatges dels altres gràcies a la reflexió conjunta. En tenim exemples a les dues convencions. A la primera, el treball efectuat a l'entorn del funcionament i les activitats que es portaven a terme als casals i espais de relació, a més de proporcionar una millor informació sobre aquests marcs de participació va permetre que les persones implicades en unes actuacions determinessin, com a fruit de la seva reflexió, criteris útils per a altres grups interessats en aquest tipus d'iniciatives, i també que incitessin el desenvolupament de noves accions. En la II Convenció tenim una altra mostra d'això mateix en la publicació de la *Guia de projectes* que aporta informació i estímulo d'uns grups als altres.
- c) La tercera de les línies es refereix a la posició de la gent gran com a actors socials que formen part d'una comunitat. El tema de la gent gran com a ciutadans ha estat una constant en el recorregut que estem analitzant. És la qüestió que centra l'activitat del primer període de treball del Grup Gent Gran en el Consell Municipal de Benestar Social i és una de les tres ponències en el II Congrés de Gent Gran celebrat el 1993. En aquest cas, l'evolució es plasma en les concrecions del tema tractat; si a l'inici aquest es formula de forma general, "Ciutadans amb drets i deures", posteriorment es reprèn en temes no específics de gent gran o en projectes el contingut dels quals posa de manifest vies per avançar en la consciència cívica. Una mostra d'aquest tipus de projectes es troba en la II Convenció, en la qual un dels espais de treball va estar dedicat a la recuperació de la memòria històrica.

d) Finalment, en l'anàlisi del recorregut efectuat emergeix una quarta línia d'interès: la incorporació del personal com una dimensió en els temes que es tracten de forma col·lectiva. Potser aquest enunciat semblarà sorprenent a una persona que no hagi assistit a debats i sessions en els congressos de gent gran i que es pregunti: Com pot ser que no s'hagi incorporat el benestar personal si s'està tractant de serveis o de condicions de vida? No és infreqüent que en els debats es plantegin temes relacionats amb

En els temes que es tracten de manera col·lectiva, les preocupacions de les persones i les estratègies per resoldre-les són reconegudes com a aportacions.

els serveis o les condicions de vida de forma genèrica, com tampoc no ho és que quan algú planteja un cas concret se li indiqui que aquell no és el moment de fer-ho. No obstant això, en aquest cas concret s'aporten, sovint, informacions, detalls, que permeten connectar el plantejament general amb les experiències viscudes per les persones. La personalització, allò que és personal, en els temes que es tracten col·lectivament, significa que les experiències dels qui participen no queden al marge, que tant les seves preocupacions

com les seves estratègies per resoldre-les són reconegudes com a aportacions. Si bé per afavorir aquestes aportacions cal utilitzar mètodes específics, prèviament cal plantejar-se que la dimensió personal no ha de quedar al marge. Amb la finalitat d'il·lustrar l'evolució que hi ha hagut en aquest aspecte, podem esmentar dos exemples. El primer se situa en el III Congrés, celebrat el 1999, en què una de les ponències va estar dedicada al tema Cicle vital i envelliment satisfactori; el contingut permetia als participants connectar amb la seva quotidianitat, no tan sols en els espais i temps "de participació", sinó com a home o com a dona, en les diferents esferes de la seva vida. El segon dels exemples el trobem en la II Convenció Les Veus de la Gent Gran; el tema Gent gran que cuida gent gran, tractat en un dels espais de treball, va permetre que les presentacions i el debat incorporessin les vivències dels participants. Els dos exemples expressen formes distintes i complementàries sobre com incorporar la dimensió personal en processos col·lectius de participació.

ELS MÈTODES UTILITZATS

En l'apartat anterior, quan hem presentat l'evolució respecte als temes de treball, ja hem esmentat la importància que tenen els mètodes utilitzats. L'evolució dels temes ha estat acompanyada de la transformació en els mètodes de treball. Igual que en l'apartat anterior, que ha servit per analitzar l'evolució experimentada en els temes treballats, en aquest també ens centrarem en el recorregut efectuat en els congressos i les convencions.

L'anàlisi del recorregut efectuat posa de manifest tres característiques que, segons el meu parer, configuren l'evolució experimentada en aquestes modalitats de participació:

- a) La primera característica és l'adopció d'un mètode de treball que desplega la participació en temps i espais variats, és a dir, que la planteja com un procés. Tant el II i el III congressos com les dues convencions han aplicat aquest enfocament. A diferència del I Congrés, celebrat el 1989, l'activitat del qual es va concentrar en les jornades congressuals, en els següents l'activitat prèvia a les jornades del congrés o la convenció ha estat extensa. Aquesta extensió s'ha plasmat de formes diverses. En el II i el III congressos es va concretar a través de la presentació i discussió de les ponències als deu districtes de la ciutat, així com en el grup de treball del Consell Municipal de Benestar Social. Posteriorment, s'avança un pas més; en la I Convenció s'inclouen iniciatives específiques que permeten aprofundir en temes treballats prèviament i que, al seu torn, seran objecte de debat en la Convenció: les jornades sobre les bones pràctiques als casals i sobre la qualitat dels serveis en són dos exemples. Amb l'aplicació d'aquest tipus de mètode, es facilita que en el procés participatiu es vertebrin tant la diversitat de modalitats de participació –presentades en el primer apartat–, com les peculiaritats dels diferents districtes i de la varietat d'interessos. L'extensió es plasma també en el desenvolupament d'un altre tipus d'iniciatives destinades a acostar les propostes de participació a persones grans i no grans. L'elaboració d'una exposició itinerant sobre la participació de la gent gran o l'organització de tallers als districtes permeten exemplificar aquesta orientació.

Amb l'objectiu d'afavorir l'expressió de les opinions de la gent gran s'han creat diferents grups que han preparat el contingut dels espais de treball de la II Convenció.

b) La segona característica, estretament connectada amb l'anterior, fa referència a l'ús de mètodes que faciliten i estimulen la manifestació de les capacitats de la gent gran. Aquesta manifestació s'afavoreix a través de l'enfocament processal ja esmentat, atès que la seva aplicació estableix condicions més favorables. A partir d'aquest enfocament, es defineixen procediments per a l'aprofundiment en els temes que es treballen i també per facilitar l'expressió de l'opinió i l'experiència d'un nombre més gran de persones. Es busquen maneres de fer que afavoreixin l'expressió en els debats i també fora dels debats. Recordem, com a exemple en el procés de la II Convenció, la incorporació d'un instrument, el full d'aportacions. Amb el mateix propòsit es busquen formats de treball que permetin connectar les experiències de diferent tipus, promogudes per gent gran sobre una determinada temàtica. Una mostra d'aquest propòsit la tenim en la creació dels grups de treball amb l'objectiu de preparar el contingut dels espais de treball de la II Convenció.

c) La tercera característica es refereix a la relació entre la gent gran i els tècnics i professionals implicats en aquests processos de participació. Es tracta d'una relació entre dos tipus de coneixement que pot concretar-se de maneres diverses. Diversitat que va des del paternalisme fins a l'empoderament. Encara que no és l'objectiu d'aquest text aprofundir en aquestes relacions, cal assenyalar el predomini, en l'actualitat, d'una orientació més propera al paternalisme que a l'empoderament. Aquest predomini, que es plasma tant en la relació amb la gent gran que gaudeix de plena autonomia funcional com amb la que pateix limitacions, està molt estesa en les societats desenvolupades. Per això, cal subratllar l'esforç progressiu en la recerca de maneres de fer que redueixin el primer i alimentin el segon. En el II Congrés, aquesta recerca es concreta tant en la discussió de l'esquema de les ponències i dels textos com en els procediments emprats per recollir les aportacions nascudes de les discussions al llarg del procés precongessual.

Cal fer un esforç per passar del paternalisme a l'empoderament en les relacions entre la gent gran i els professionals implicats en els processos de participació.

En el II Congrés, aquesta recerca es concreta tant en la discussió de l'esquema de les ponències i dels textos com en els procediments emprats per recollir les aportacions nascudes de les discussions al llarg del procés precongessual. Els treballs de la I Convenció, en aquest sentit, avancen una mica més en diverses iniciatives. En recordem com a exemple l'enfocament adoptat en les investigacions efectuades sobre tres temes: les bones pràctiques als casals; la qualitat en els serveis d'atenció domiciliària; i la Xarxa Gran. Les tres investigacions van adoptar un enfocament d'investigació participativa i van establir, per mitjà de procediments diversos, unes coordenades que

permetien incorporar la perspectiva i reconèixer el valor del coneixement de la gent gran implicada.

Les tres característiques presentades sobre l'evolució experimentada en els mètodes utilitzats ens condueixen a assenyalar un valor, amb l'aplicació del qual, d'una banda, la gent gran ha reforçat la seva posició com a actor social, i de l'altra, el resultat, les conclusions i les propostes han adquirit més fortalesa: estan no tan sols més elaborades, sinó també més enllaçades amb les dinàmiques quotidianes de les persones i les associacions.

L'anàlisi sobre el recorregut efectuat posa de manifest l'evolució que hi ha hagut tant en les modalitats com en els temes i els mètodes. Els exemples mencionats en donen testimoni. No obstant això, conclou que el treball ja està fet resultaria, a més d'incorrecte, poc útil per enfortir la participació de la gent gran a Barcelona. Aquest és el propòsit de les qüestions que plantejo a continuació.

QUINS SÓN ELS NOUS REPTES?

Els components d'innovació presentats en la primera part apliquen el paradigma de l'"envelliment actiu" promogut per l'Organització Mundial de la Salut, que comparteix dues premisses: la concepció de la gent gran com a aportadora i destinatària del desenvolupament social i el reconeixement de les capacitats de la gent gran, l'estima de les seves fortaleses, tant quan gaudeixen de plena autonomia funcional com quan pateixen limitacions. Ambdues premisses, que permeten adonar-nos del camí recorregut, ens poden orientar també en les tasques que cal fer.

Per reflexionar sobre les línies que s'han de desenvolupar, podem enfocar la nostra mirada de dues maneres diferents. La primera consisteix a comparar la participació de la gent gran amb la d'altres moviments participatius. La segona se centra en aspectes que procedeixen de la participació de la gent gran. Encara que ambdós enfocaments revesteixen interès, i es complementen, en aquesta ocasió opto pel segon, ja que em sembla més adequat al plantejament de la II Convenció, en la qual s'inscriu aquest text.

Del conjunt d'aspectes tractats en la primera part d'aquest article, al meu entendre n'emergeixen tres línies sobre les quals convé, especialment, aprendre del que s'ha fet, és a

Hem d'aprendre a fer possible la participació de la gent gran que pateix limitacions escoltant-la, creant i assajant nous mètodes que s'adaptin a ella.

dir dels encerts i desencerts. Aquest aprenentatge és necessari per consolidar el recorregut efectuat i alhora proporciona fortaleses per a les tasques a fer.

- a) La primera de les línies de reflexió es relaciona amb l'heterogeneïtat existent entre la gent gran. Es tracta d'una característica que cal considerar de manera permanent. Referent a això és oportú subratllar dos aspectes: l'un tracta les diferències entre les generacions de gent gran, l'altre es relaciona amb les persones que pateixen limitacions en la seva autonomia funcional.

Actualment, la franja d'edats de la gent gran reuneix dues generacions amb una elevada freqüència, i va ampliant-se a tres progressivament. Es tracta de generacions amb trajectes vitals diferents, diferències que podem advertir si pensem com eren les èpoques en les quals les unes i les altres s'han format o han iniciat l'activitat laboral, o si pensem en l'estructura de les famílies o en els usos del temps lliure. Aquesta diversitat en la qual convergeixen les diferències de nivell formatiu i de capacitat econòmica no es dilueix pas quan les persones es jubilen. Per poder avançar en la construcció d'oportunitats de participació hem de considerar aquesta diversitat i admetre que, encara que pugui haver-hi interessos compartits per persones amb trajectes vitals diversos, és probable que tant els recursos com les expectatives de les unes i les altres mostrin diferències.

La participació de la gent gran que pateix limitacions en la seva autonomia funcional és, ara per ara, escassa. Avançar en la construcció d'oportunitats per tal de facilitar-los la participació és certament un repte. Repte conceptual i repte en la pràctica. Estem acostumats a pensar en la participació de la gent gran a través d'imatges en les quals aquelles persones que necessiten l'ajuda o la cura d'uns altres en la seva vida quotidiana no hi són presents. En la pràctica, hem d'aprendre a fer possible la seva participació, escoltant-les, creant i assajant nous mètodes amb la disposició de transformar el que convingui per tal d'adaptar-los a aquestes persones.

Els dos aspectes esmentats en relació amb l'heterogeneïtat resulten insuficients si deixem de costat les diferències entre homes i dones. Aprofundir en oportunitats de participació que resultin atractives per a la gent gran requereix tenir en compte que, sovint, els uns i les altres no tenen les mateixes idees sobre el que els interessa fer ni tampoc les mateixes condicions per fer-ho.

Si prenem en consideració el que hem comentat sobre l'heterogeneïtat, és fàcil deduir la importància que tenen tant el contingut de les propostes de participació com la informació que se'n proporioni. Per avançar en la participació convé que la informació resulti accessible, pròxima i estimulant. També que transmeti la voluntat de donar suport a formes de participació noves, individuals o en grup.

- b) La segona línia de reflexió fa referència a la participació en marcs institucionals a través dels quals té lloc tant la consulta com també la cooperació. Pel que fa a aquest tipus de participació convé reflexionar sobre dos aspectes: les vies per aconseguir que les persones s'hi impliquin i les estratègies per augmentar la influència de la seva tasca en les polítiques.

Respecte a les vies d'implicació, tal com he assenyalat en la primera part, una de les mostres de l'evolució experimentada s'expressa en la creixent importància del criteri de proximitat. Un major desenvolupament d'espais de participació basats en aquest criteri contribuirà a ampliar les vies d'implicació d'associacions, grups i persones. Aquest efecte no només es deriva de la facilitat espacial, geogràfica, sinó de la proximitat sentida tant respecte als temes que es tracten com a la informació disponible sobre aquests. D'aquí la importància tant dels marcs de participació específics de la gent gran als districtes com d'avançar en la seva implicació en aquells altres marcs que no són específicament de gent gran. Complementàriament, prosseguint el camí iniciat, tant en les actuacions com en els òrgans convindria formular-se la pregunta: qui falta?, qui no hi és? En plantejar-nos aquest interrogant fem un pas per ampliar les oportunitats d'implicació d'altres persones.

La capacitat d'influir en les polítiques públiques és un repte per al conjunt dels òrgans de participació. Analitzar-ho en la seva justa mesura requereix un treball específic d'avaluació que no és l'objecte d'aquest text. D'altra banda, encara que el tema no ha estat

La capacitat d'influir en les polítiques públiques és un repte per al conjunt dels òrgans de participació.

analitzat en la primera part de l'article, la seva importància justifica àmpliament que s'incorpori al conjunt de qüestions en què cal reflexionar per al desenvolupament de la participació. Si observem l'evolució que hi ha hagut, podem advertir l'augment progressiu de concreció dels acords i les propostes generats en els processos de participació. Certament, més concreció no es converteix automàticament en més influència, però sí que facilita el seguiment del que s'ha proposat i condiona que es proporcionin respostes més precises. A aquest camí de més concreció, ja iniciat, se'n pot afegir un altre que el complementa: el relatiu a les agendes d'actuació. Es tracta d'identificar en les agendes d'actuació aquells temes que podem denominar "estratègics" per a la participació i, en suma, per a la qualitat de vida de la gent gran. Si bé en algunes ocasions, els temes estratègics es poden correspondre amb temes o problemes específics de la gent gran, en nombroses ocasions es tractarà de qüestions que afecten molts altres ciutadans. Per això és important facilitar que, a més de tractar els temes específics, s'identifiqui en les agendes d'actuació de quina manera la perspectiva de "l'envelliment a la ciutat" es plasma tant en el que es planifica com en el que ja s'està portant a terme.

- c) La tercera línia de reflexió neix de la pregunta: com es pot facilitar que les associacions contribueixin a consolidar el recorregut efectuat? De les múltiples propostes possibles, considero d'interès indicar tres vies que conjuguen l'activitat de cada associació i la cooperació entre associacions.

La primera via consisteix a proporcionar formació, assessorament i suport a les associacions i els grups. Formació, assessorament i suport tant perquè creixin internament com per fer-les més visibles. Sovint, la tasca d'aquelles persones més implicades en l'organització i el funcionament de l'associació, tot i resultar satisfactòria, s'experimenta com una cursa d'obstacles. Sovint resulta difícil proposar i, sobretot, portar a terme noves activitats, aplicar nous enfocaments... En definitiva, resulta difícil renovar. Per això, la bona disposició d'aquesta gent gran, alhora que reconeixement, requereix disposar de formació, assessorament i suport, ja sigui per consolidar el que ja s'ha canviat, ja sigui per fer altres coses o bé fer-les d'una altra manera.

La segona via se centra en la cooperació entre associacions o entre aquestes i altres organitzacions o grups. La cooperació no pot existir si cada associació considera que no li interessa allò que facin uns altres o que només li interessa quan pot alterar la seva

pròpia activitat. Per cooperar cal disposició a fer-ho, però amb aquesta disposició no n'hi ha prou; també cal informació i intercanvi. Per això, avançar en la connexió entre les associacions se sosté en un primer pilar: comprendre què estan fent les unes i les altres. Només es podrà avançar en la cooperació si es disposa d'informació i d'oportunitats de trobada que permetin comprendre en què consisteix un determinat projecte o activitat i com ha estat el procés de treball per crear-lo, amb els seus encerts i desençerts.

La tercera via es refereix a la utilitat d'experimentar noves propostes, ja es tracti de noves activitats, de nous mètodes o de noves formes d'organitzar-se.

Si s'ha produït l'evolució de la participació de la gent gran es deu a la voluntat d'adoptar nous enfocaments, de provar noves maneres en l'organització dels debats o en les vies d'implicar les persones en els processos de participació. Una vegada dit això, cal afegir que les condicions de les associacions no són estàtiques; poden resultar més o menys favorables en uns o altres moments. Per això convé estimular i donar suport a l'experimentació de noves propostes a petita escala: a algunes associacions, en alguns temes, en alguns barris.

A través de les tres línies de reflexió exposades he procurat aportar criteris o suggeriments útils per a l'acció. Ara bé, a més de promoure noves accions o nous enfocaments, cal que aquestes pràctiques siguin estudiades. La investigació ajuda a comprendre els avenços, els obstacles, les facilitats, i per això és útil en un recorregut d'aprenentatges.

Avançar en la participació, tant si és a través de les línies proposades com d'unes altres, requereix que la concebem i practiquem com un procés d'empoderament de la gent gran. Només d'aquesta manera la seva posició com a actors socials resultarà enfortida.

Espais de
treball simultani
i experiències

**Les persones grans
faciliten
la vida social
als barris**

Composició de la Taula

PRESIDÈNCIA

Sr. Jordi Casares

Conseller de Gent Gran del districte de Sant Andreu

PONENTS

Sra. Conxita Blanco

Projecte “Bons veïns, millor barri” (les Corts)

Sr. Ismael Blanco

Polítòleg i professor de la Universitat Autònoma de Barcelona. Membre de l'IGOP

Sra. Maria Datzira

Presidenta del Casal Josep Tarradellas

Sr. Pere Edo

Pla comunitari Besòs

Sr. Jordi González

Tècnic municipal referent de gent gran del districte de Sants-Montjuïc

Sra. Blanca Luque

Actua com a relatora

Sr. Àngel Marcos

Membre del CAGG i representant del Consell de Gent Gran de Ciutat Vella

Sr. Ismael Blanco

Polítòleg i professor de la Universitat Autònoma de Barcelona. Membre de l'IGOP

Presentació

Participació, proximitat, comunitat... són paraules que cada cop estan més presents en els discursos dels polítics municipals, dels professionals dels serveis públics, dels activistes socials... Són paraules que, alhora, inspiren nombroses pràctiques de transformació social als barris, com els plans de desenvolupament comunitari, les xarxes d'intercanvi solidari, els bancs del temps, els programes de promoció del voluntariat i del bon veïnatge... Algunes d'aquestes pràctiques provenen de la iniciativa social, d'altres de la iniciativa institucional però, en tots els casos, comparteixen la voluntat d'impulsar processos de transformació als barris des de la proximitat territorial, des de la implicació de la comunitat, des de la participació del conjunt d'actors que la componen –els veïns i les veïnes, les entitats, els professionals dels serveis públics (dels serveis socials, dels centres educatius, dels equipaments culturals, dels serveis socio-sanitaris...).

Podríem arribar a la conclusió que l'impuls d'aquest tipus de projectes no és res més que una moda i que, com a tal, el més probable és que s'esvaeixi en el temps. Però hi ha arguments prou sòlids per defensar exactament el contrari: la força que han anat prenent conceptes com els de la participació, la proximitat o l'acció comunitària i l'extensió de projectes innovadors que s'inspiren en aquest tipus de nocions és molt més que una moda, és el reflex d'un esforç col·lectiu per donar resposta a processos estructurals de canvi en la societat que ens condueixen cap a la fragmentació, cap a la individualització, cap a l'erosió dels vincles comunitaris i de reciprocitat entre les persones. Em refereixo, per exemple, als canvis en el mercat laboral i a la creixent inestabilitat i precarietat de la feina; a la

creixent inestabilitat dels vincles familiars; al declivi de les formes tradicionals de participació política i social. Tots aquests són processos de canvi que no són exclusius de la ciutat de Barcelona, ni de Catalunya, sinó que tenen un caràcter global. Ara bé, davant dels processos de fragmentació i d'individualització que se'n deriven, podem adoptar dos tipus d'actituds:

- L'una, acceptar aquests processos amb resignació, assumir-los com un fet inevitable i, en tot cas, esforçar-nos a buscar respostes individuals, particulars. És l'actitud, si es vol dir així, del "campi qui pugui": davant de l'escandalós augment del preu de l'habitatge, renegociem i ampliem les hipoteques amb el nostre banc o amb el del costat; davant dels problemes d'habitabilitat dels nuclis urbans, fugim cap a les urbanitzacions; davant dels problemes de seguretat a la ciutat difusa, dotem-nos de sofisticats sistemes de seguretat privada.
- L'altra via és, si es vol, més utòpica, potser amb efectes menys immediats sobre el nostre benestar individual, però de ben segur més eficaç i sostenible. És la via de l'acció col·lectiva, de la participació social, del treball en xarxa. En contraposició al "campi qui pugui", es fonamenta en les lògiques de la "coresponsabilització", de l'esforç col·lectiu, de la deliberació pública, de la implicació personal amb els afers de la comunitat. El barri, precisament perquè és l'espai que ens és més pròxim, és l'escenari privilegiat per generar aquest tipus de dinàmiques.

La participació social és un repte transversal i intergeneracional que no afecta cap col·lectiu en concret però que, pel fet de ser intergeneracional, apel·la de manera directa al col·lectiu de la gent gran.

La participació social és un repte transversal i intergeneracional i, per tant, no afecta en exclusiva cap col·lectiu social en concret, tot i que precisament per ser intergeneracional, també apel·la de manera directa al col·lectiu de la gent gran.

En aquest espai, precisament, es presentaran diverses experiències que se situen en aquesta lògica de la participació de la gent gran en la vida social dels barris, experiències que de ben segur representaran una bona oportunitat per discutir sobre les potencialitats i els reptes que enfronten aquest tipus de pràctiques participatives.

OBJECTIUS

- Potenciar les xarxes de relacions personals i veïnals que permetin la millora de la qualitat de vida.
- Fomentar la coresponsabilitat de la comunitat en la resolució de les problemàtiques socials.
- Recuperar i promoure valors com la solidaritat, la convivència i el respecte

DESTINATARIS

Tots els veïns i veïnes de les Corts.

DURADA

Aquest projecte s'està duent a terme des de l'abril de 2003 i no hi ha previsió de finalitzar-lo per ara.

SUPORT TÈCNIC I COL-LABORACIONS (ENTITATS) DEL PROJECTE

Banc Solidari de Serveis Gratuïts, Per l'Altre Cor Cremat, Barcelona 4t món, Plataforma Infantil i Juvenil les Corts, Serveis Personals (sector i districte), Departament de Comunicació i Qualitat (C+Q), Arxiu del Districte, Escola d'Adults i Aula de Difusió Cultural Zona Est.

BONS VEÏNS, MILLOR BARRI

Sra. Conxita Blanco

Projecte "Bons veïns, millor barri" (les Corts)

Aquest projecte es va iniciar a l'abril de 2003, amb la intenció d'afavorir els valors de col·laboració, convivència i respecte entre els veïns del districte de les Corts. Es tracta d'un projecte de sensibilització adreçat a tota la població que volia treballar en xarxa amb diferents entitats del barri. El projecte va entrar a formar part del Pla de civisme de Barcelona, ateses les enormes coincidències en els objectius de les dues programacions.

ACTIVITATS

- Activitats de difusió (un programa de ràdio; un programa de televisió; dues exposicions; dos estands del projecte; un lliurament de díptics a diferents entitats, institucions i equipaments; tres productes publicitaris (culleres de fusta, ventalls i gorres); i dues xerrades per a tots els públics.
- Un estudi sobre gent gran i bon veïnatge amb sis actes per a la gent gran.
- Quatre recollides d'opinió dels veïns al Llibre blanc.
- Tallers per a adults i per a infants.
- Xerrades als casals d'avis.
- La caseta dels somnis.
- Abraçadors de carrer.

PLA DE DESENVOLUPAMENT COMUNITARI DELS BARRIS DEL BESÒS

Sr. Pere Edo

Pla comunitari Besòs

El Pla de desenvolupament comunitari dels barris del Besòs va néixer l'any 2005 amb l'objectiu de desenvolupar el barri en el sentit més ampli de la paraula i des d'un enfocament comunitari. La manera de treballar és reunir esforços entre tots els ciutadans i treballadors dels barris del Besòs, és a dir, veïns i veïnes, associacions, serveis de proximitat i representants de les administracions. Va sorgir de la necessitat i la voluntat de treballar conjuntament per millorar el que preocupava a escala global.

OBJECTIUS

- Transformar i millorar la qualitat de vida dels barris del Besòs.
- Potenciar l'autonomia i dignitat de les persones.
- Avançar en la democràcia participativa.

DESTINATARIS

Totes les persones que viuen o treballen als barris del Besòs.

DURADA

Aquest projecte es va iniciar l'any 2005 i les administracions, juntament amb les associacions i veïns, van signar un acord de suport durant tres anys, amb previsió que es renovarà.

SUPORT TÈCNIC I COL-LABORACIONS (ENTITATS) DEL PROJECTE

El projecte té el suport del districte de Sant Martí, la Regidoria de Benestar Social de l'Ajuntament de Barcelona, el Gabinet d'Immigració de l'Ajuntament i la Conselleria de Governació de la Generalitat.

Les entitats que col·laboren amb el projecte són les següents: Casal de Gent Gran Paraguai-Perú, Casal de Gent Gran Joan Maragall, Parròquia Sant Paulí i Sant Pere Armengol, AV Maresme, Associació de Dones Ambar-Prim, Associació Cultural la Casa Amarilla, Plataforma per als equips i l'habitatge Diagonal/Maresme/Besòs, Fòrum de la Ribera, Club Esportiu Rosario Central i Revista *Patio de Luces*.

Els serveis que hi participen són els següents: CAP Besòs, Serveis Socials, CEIP Concepció Arenal, Biblioteca Ramon d'Alòs-Moner, Grup de Joves "El Sòtan", Punt d'Informació de Sant Martí, Escola d'Adults Martinet de Nit, Centre Cívic Besòs, Servei de Promoció de l'Ocupació i FEMAREC.

ACTIVITATS

- Comissions de treball que es reuneixen mensualment i que són espais de participació oberts a tothom: urbanisme, comerç i treball, comunicació, cultura i festes, convivència i solidaritat, ciutadania, educació i educació per la salut.
- Projecte TICBESÒS, que ofereix cursos trimestrals d'informàtica bàsica.
- Projecte de difusió conjunta d'activitats culturals de diferents entitats i serveis del barri obertes a tothom.

PROJECTES COMUNITARIS I RELACIONS INTERGENERACIONALS

Sra. Maria Datzira

Presidenta del Casal Josep Tarradellas

Aquest projecte inclou diverses activitats realitzades entre el Casal de Gent Gran Mediterrània i altres entitats properes del Districte, de manera que les diverses activitats incloses en la programació de cada entitat s'aprofiten per interrelacionar. El fet que el casal estigui situat en el mateix edifici que el Centre Cívic, i molt a prop de la Llar d'Infants i del Casal Infantil, ha facilitat l'execució d'aquest projecte.

Es tracta de tres subprojectes que inclouen diverses activitats:

- El projecte d'activitats entre grans i petits a la Barceloneta, que té per objectiu fomentar la interrelació entre persones grans i infants del districte a partir de l'execució conjunta de les activitats habituals dels seus centres respectius.
- L'intercanvi de dansa contemporània, que permet a la gent gran del districte aprendre un nou llenguatge corporal.
- Les celebracions de la Festa Major i de la Setmana de la Dona, que fomenten la interrelació de la gent gran amb la resta del territori.

OBJECTIUS

- Fomentar el procés ensenyament-aprenentatge entre generacions.
- Difondre les activitats i els actes oferts pel districte per a totes les entitats de gent gran.
- Treballar en xarxa la programació concreta de les entitats en dates assenyalades del territori.
- Programar les activitats de cada casal segons l'oferta general de les entitats i serveis de gent gran.
- Afavorir espais als casals municipals on es donin experiències d'activitats a través de les quals la gent gran aportí el seu saber, el seu afecte i la seva història a nens i adolescents.

DESTINATARIS

Els destinataris d'aquest projecte són diversos, en funció de l'entitat amb la qual es comparteix l'activitat.

Depenent de la programació, a banda dels socis i sòcies dels casals municipals de Ciutat Vella, els destinataris poden ser els veïns i veïnes grans de la Barceloneta, els representants de les entitats i serveis de gent gran, els infants del Casal Infantil o les dones de la Barceloneta.

DURADA

Els tres tipus d'activitats tenen diferents durades.

En primer lloc trobem les activitats específiques, de breu durada, com ara la Festa Major

o el Dia de la Dona, que es duen a terme en celebracions concretes del territori.

En segon lloc trobem l'intercanvi de dansa contemporània, que es duu a terme trimestralment.

Finalment, el projecte d'activitats entre grans i petits té una durada anual.

Aquest projecte s'està dinamitzant des de l'any 2005 i encara està en marxa.

SUPORT TÈCNIC I COL-LABORACIONS (ENTITATS) DEL PROJECTE

Casal de Gent Gran Mediterrània, Casal de Gent Gran Pati Llimona, Casal de Gent Gran Comerç, Casal de Gent Gran Josep Trueta, Casal de Gent Gran Tarradellas, Coordinadora de Casals Municipals, Col·legi Cervantes, Institut Milà i Fontanals, Tot Raval, Casal d'Infants del Raval, Centre Cívic Convent, PICA, Casal de Gent Gran Barceloneta, Casal Infantil i d'Adolescents de la Barceloneta, Associació d'Exalumnes de l'Escola d'Adults Barceloneta, Centre Cívic Barceloneta i La Barceloneta de vídeo creació.

ACTIVITATS

El projecte preveu les següents activitats, emmarcades en algun dels tres subprojectes que el componen:

- Taller d'arranjament del jardí del Casal de Gent Gran amb infants del Casal Infantil de 10 a 12 anys.

- Dues sessions de petanca amb infants del Casal Infantil de 8 a 10 anys.
- Una exhibició de dansa contemporània al mes a l'espai de ball del Casal Municipal de Gent Gran Mediterrània.
- Concurs d'ous cuinats i ball.
- Creació conjunta: vídeo de dones de la Barceloneta/Passarel·la de Grup de Creadores de Ciutat Vella.
- Homenatge a les dones grans. Mostra de la creació conjunta.
- Tallers: experimentació d'hort, ganxet intergeneracional, internet, mestres de petanca, conta contes, intercanvi de balls, curs de cuina per a joves, coneixement mutu, conèixer per estimar: treballant els records.

TÈCNICS DEL PROJECTE

El suport tècnic per al projecte l'han constituït l'animadora sociocultural de gent gran del Casal de Gent Gran Mediterrània, la directora del Casal Infantil Mediterrània, el tècnic del projecte de vídeo del Centre Cívic Barceloneta, la directora del Centre Cívic Barceloneta i els directors responsables del Casal de Gent Gran Barceloneta, de l'Oficina d'Atenció a la Gent Gran de la Barceloneta i de la Residència de Gent Gran Bertran Oriola.

Sr. Àngel Marcos

Membre del CAGG i representant del Consell de Gent Gran de Ciutat Vella

Conclusions

- **Les persones grans impulsen projectes per fomentar la vida social als barris.** La frenètica vida urbana tendeix a despersonalitzar els barris i a diluir el sentiment de veïnatge i pertinença; cal afavorir projectes innovadors i imaginatius que creïn esperit de barri. Les persones grans impulsen projectes per fomentar la vida social als barris i hi participen actuant com un important agent de canvi.
- **Reconeixement de les persones grans com a part important de la ciutadania activa i social.** Moltes persones grans i entitats de gent gran dediquen part del seu temps a facilitar la vida dels seus veïns i fer més acollidors els seus barris; cal reconèixer totes aquestes iniciatives i considerar les persones grans ciutadania activa i solidària.
- **Reconeixement de la tasca dels professionals que treballen en els projectes de participació.** Cal reconèixer la important tasca organitzativa, de gestió i de dinamització que hi ha darrere dels projectes de participació. Aquestes tasques són vitals per al bon desenvolupament dels programes i són efectuades per professionals.
- **Reconeixement de la important tasca del voluntariat en els projectes participatius.** També cal reconèixer el dinamisme i l'entusiasme de les persones voluntàries que participen i donen vida a aquests projectes.

Cal reconèixer que moltes persones grans i entitats de gent gran dediquen part del seu temps a facilitar la vida dels seus veïns i fer més acollidors els seus barris.

- **Importància de la implicació de l'Administració i de les entitats en els projectes d'acció comunitària.** Els projectes d'acció comunitària són un bon instrument per millorar la qualitat de vida dels barris, però necessiten la implicació decidida de les entitats del territori i de l'Administració pública i dels serveis públics que hi operen.

Els projectes d'acció comunitària són un bon instrument per millorar la qualitat de vida dels barris.

- **Els projectes intergeneracionals afavoreixen la creació de vincles veïnals.** Els projectes intergeneracionals són un bon instrument per afavorir el coneixement entre infants, joves, adults i gent gran i per crear vincles relacionals entre veïns.
- **Els òrgans de participació han de ser espais que fomentin la coordinació i la cooperació entre entitats.** Els òrgans de participació de la ciutat i els districtes han d'afavorir la cooperació entre entitats afavorint la creació i consolidació de projectes de barri col·lectius. Els programes de gent gran que es desenvolupen en els districtes haurien de tenir línies d'actuació bàsiques comunes.

Recomanacions i propostes

- Es proposa que s'iniciï, des del Consell Assessor de la Gent Gran, un projecte de treball per definir les línies de treball bàsiques dels programes de gent gran que s'haurien de desenvolupar de manera coordinada als districtes.
- S'han de buscar espais o estratègies innovadores que afavoreixin la vida comunitària als barris i s'adeqüin a la realitat dels diferents territoris.
- Cal dotar els programes que s'impulsin des de la comunitat dels recursos i del personal necessaris per a un correcte desenvolupament.
- S'han de buscar, per part de les entitats però també de les administracions, estratègies per millorar la comunicació entre entitats, de les entitats i amb l'Administració, etc. Cal crear espais de trobada i comunicació, o millorar els que ja hi ha tant entre entitats de gent gran com entre entitats de tota mena per tal d'afavorir la cooperació.

- Cal impulsar mecanismes que afavoreixin la participació efectiva de la gent gran.
- Cal afavorir la participació activa de les persones grans i les entitats de gent gran en els projectes de participació que desenvolupin als barris.

Cal afavorir la participació activa de les persones grans i les entitats de gent gran en els projectes de participació que es desenvolupin als barris.

- Es valora molt positivament la tasca professional dels dinamitzadors i dels tècnics de desenvolupament comunitari.
 - En el marc dels projectes d'acció comunitària, cal integrar les actuacions que ja fan al territori les entitats; cal treballar per sumar esforços i crear cooperació entre entitats.
 - Cal impulsar projectes intergeneracionals entre les entitats d'un mateix territori.
- Es recomana que els projectes intergeneracionals incloguin persones de totes les edats.
 - Cal fer, de manera periòdica, jornades d'intercanvi d'experiències tant a escala de districte com a escala de ciutat.
 - Cal continuar adaptant el mobiliari urbà a les necessitats de les persones grans, cosa que també millora la qualitat de vida de tota la ciutadania.

**Espais de
treball simultani
i experiències**

**Els òrgans de
participació
de la gent gran
de Barcelona**

Composició de la Taula

PRESIDÈNCIA

Sr. Antoni García Alba

Conseller de Gent Gran del districte de les Corts

PONENTS

Sra. Montserrat Freixa

Tècnica municipal del districte de l'Eixample

Sr. Pep Martí

Sociòleg, Federació d'Associacions de Veïns i Veïnes de Barcelona

Sr. Josep Muñoz

Membre del CAGG i representant de la Coordinadora de Casals Municipals

Sr. Antoni Navarro

Membre del CAGG i representant del Consell de Gent Gran de l'Eixample

Sr. Òscar Valiente

Actua com a relator

Sr. Juan Manuel Velasco

Membre del CAGG i representant de la Coordinadora de Vocalies de Jubilats i Pensionistes de la FAVB

Sr. Pep Martí

Sociòleg, Federació d'Associacions de Veïns i Veïnes de Barcelona

Presentació

EL COMPROMÍS DE LA GENT GRAN

La participació pot tenir moltes definicions, però en la pràctica consisteix en l'exercici del compromís amb la ciutadania i, en el nostre cas concret, en l'exercici del compromís que assumeix la gent gran.

Aquest exercici el porten a terme cada dia mitjançant el civisme i el bon veïnatge, però per anar més enllà i implicar-se en aquells aspectes que afecten el benestar i la qualitat de vida de la gent gran a la ciutat hi ha espais que estan expressament dissenyats per a aquest ús.

Les accions per exercir el compromís del qual parlàvem es defineixen a partir del debat i el consens mitjançant els consells i les comissions de gent gran existents als diferents districtes de la ciutat.

Cada projecte, cada activitat, cada proposta, que es porta a terme hauria de servir, i de fet serveix, com a estímul. I tot i que, de vegades, la tasca es faci feixuga i una persona es pugui trobar cansada, quan la proposta s'ha convertit en projecte i s'ha dut a terme, la satisfacció personal i col·lectiva dels que hi han treballat supera amb escreix les dificultats que han hagut d'afrontar.

No s'ha d'oblidar, d'altra banda, que aquesta aportació es realitza mitjançant el treball voluntari. I el treball voluntari no té recompensa econòmica però sí que comporta un creixement personal difícilment igualable.

ELS ESPAIS DE DEBAT

Un consell de participació és un òrgan de relació amb representants municipals, per tal de posar damunt la taula aquelles problemàtiques o aquelles il·lusions que, mitjançant el debat previ en el marc de l'associació o la comissió a la qual pertany, s'han considerat les més idònies.

La participació consisteix en l'exercici de compromís amb la ciutadania, i en aquest cas, en el compromís que assumeix la gent gran i que porta a terme cada dia mitjançant el civisme i el bon veïnatge.

En aquests espais relacionals participen representants d'associacions, de comissions, de plataformes, d'altres fórmules d'organització social, i persones a títol individual.

Perquè les propostes que es presenten a debat tinguin més relleu i més consistència, cal que abans s'hagi portat a terme un seguit d'acions a les organitzacions, per poder captar millor un ampli ventall d'inquietuds de la gent gran.

La tasca diària als casals, a les associacions, etc. permet conèixer aquestes inquietuds tant dels socis com dels usuaris en general.

LES AGRUPACIONS DE GENT GRAN I LA SEVA APORTACIÓ

Les associacions i comissions de gent gran tenen com a destinataris la gent gran en conjunt, però la seva aportació va molt més enllà de la prestació de serveis o de la programació d'activitats. Les agrupacions de gent gran transmeten valors a la ciutadania i serveixen alhora com a nexes d'unió de persones grans actives. Aquest sentiment d'utilitat, que estimula les relacions de confiança que s'estableixen, té un valor afegit molt important per a la societat.

LA INFORMACIÓ COM A ELEMENT CLAU DE L'INTERCANVI

Un element clau en la tasca voluntària consisteix a donar a conèixer allò que fem, per tal que d'altres puguin extrapolar les nostres iniciatives i nosaltres puguem copiar les dels altres.

Per donar a conèixer el treball realitzat i que pugui servir perquè altres persones grans realitzin projectes semblants, o senzillament per estimular-les a iniciar el treball en benefici del conjunt, cal que coneguïn el treball desenvolupat des de diferents districtes i amb diferents mètodes.

Una convenció com aquesta en què estem participant és un instrument prou útil per transmetre informació i per intercanviar experiències. La tasca que correspondrà realitzar un cop s'hagi clausurat hauria de consistir a retornar aquesta informació i aquestes experiències al conjunt de persones grans del l'entorn quotidià.

Un element clau és donar a conèixer allò que es fa perquè els altres puguin extrapolar-ne les iniciatives de la mateixa manera que es poden copiar les dels altres.

JORNADES DE PARTICIPACIÓ

Sr. Antoni Navarro

Membre del CAGG i representant del Consell de Gent Gran de l'Eixample

Aquest projecte sorgeix de la necessitat, detectada per la Comissió de Gent Gran de l'Eixample, de fomentar la participació de les entitats del districte que la formen, així com de donar suport i facilitar eines a les entitats en el seu treball diari. Per fer-ho, el projecte preveu unes jornades de treball, adreçades a les juntes directives i a les comissions de les diferents entitats, amb l'objectiu de reflexionar sobre els motius de la dificultat que suposa intentar mobilitzar els seus associats.

OBJECTIUS

- Crear un clima de pertinença al grup, on tothom se senti una part implicada.
- Reforçar el coneixement de les possibilitats de participació al districte i a la ciutat.
- Establir una xarxa de treball entre entitats de gent gran per fomentar l'aprofitament dels recursos.
- Recollir els resultats del treball en una publicació, que sigui una guia de treball col·lectiu per a la Comissió de Gent Gran.

DESTINATARIS

Les persones que estan al capdavant de la gestió de les entitats de gent gran que conformen la Comissió de la Gent Gran i que hi participen.

DURADA

Amb inici al maig de 2005, aquest projecte preveu que es durà a terme en un termini no inferior a dos anys.

ACTIVITATS

- Jornada de reflexió i posada en comú del treball fet, un cop l'any.
- Treball, en grups organitzats, sobre diferents temes:
 - La relació entre la Comissió de Gent Gran, les juntes de les entitats i la resta d'associats.
 - La programació d'activitats i la participació interna.
 - El voluntariat.
 - Els relleus com a garantia de continuïtat.
 - Les relacions amb l'Ajuntament.
 - El compromís amb la societat.
 - Les relacions interassociatives.

OBSERVACIONS

Es tracta d'un procés dirigit a les dinàmiques de les diferents associacions, amb diverses formes de treballar perquè, des de dins, es pugui treballar cap a enfora (la Comissió), la qual cosa dóna una gran complexitat al treball i fa molt lents els resultats.

OBJECTIUS

- Aconseguir un coneixement adequat de la realitat participativa de la gent gran, prioritzant en una primera fase tots els projectes d'òrgans, entitats i associacions de gent gran.
- Conèixer i establir el marc on es pot donar la participació de la gent gran.
- Iniciar sessions d'informació i debat sobre la ciutat.
- Fer conclusions i propostes d'actuació per al col·lectiu de gent gran de Barcelona.

DESTINATARIS

La gent gran de la ciutat de Barcelona, a títol individual o de manera associada.

DURADA

Aquest projecte està pensat per dur-lo a terme entre els anys 2004 i 2007.

SUPORT TÈCNIC I COL-LABORACIONS (ENTITATS) DEL PROJECTE

El projecte està promogut pel Consell Assessor de Barcelona i els consells de gent gran dels districtes.

Al llarg del projecte també hi han col·laborat l'Institut Català de l'Envel·liment, la Universitat Autònoma de Barcelona, la Universitat de Barcelona, la Universitat Pompeu Fabra, Transports Municipals de Barcelona i l'Institut Municipal de Parcs i Jardins.

IMPLICACIÓ DE LA GENT GRAN DE BARCELONA EN LA CONSTRUCCIÓ DE LA CIUTAT

Sr. Juan Manuel Velasco

Membre del CAGG i representant de la Coordinadora de Vocalies de Jubilats i Pensionistes de la FAVB

Aquest projecte s'emmarca en un dels tres eixos establerts dins del Programa Participació i Gent Gran 2004-2007 que respon a l'objectiu d'aconseguir la identificació i visualització de la participació del sector de persones grans i de fer aportacions i propostes d'actuació futura.

ACTIVITATS

- Realització d'un mapa de consells de participació de gent gran de la ciutat.
- Realització d'un cens d'entitats i associacions de gent gran.
- Realització d'un dossier de projectes de gent gran de Barcelona.
- Realització de la Jornada Envel·liment i ciutat. Reptes i oportunitats per a la ciutadania de totes les edats, el 6 d'octubre de 2005, a la casa de Convalescència de l'Hospital de Sant Pau.
- Sessions d'informació i debats ciutadans sobre transports municipals, parcs i jardins i sostenibilitat.

Sr. Josep Muñoz

Membre del CAGG i representant de la Coordinadora de Casals Municipals

Conclusions

- **Fomentar i aprofundir els mecanismes de participació.** Es considera molt important fomentar mecanismes de participació continuada a escala de ciutat i de districte i aprofundir-hi. Les formes de participació puntuals són una eina útil per obtenir informació o per dinamitzar projectes concrets.
- **Remarcar la importància de la figura del conseller/a de gent gran de districte per impulsar la participació.** La figura del conseller/a de gent gran de districte es considera clau per conèixer i impulsar les entitats de gent gran i les persones que hi participen, així com per recollir els seus interessos i afavorir la seva implicació en els òrgans de participació dels districtes.
- **Cal reconèixer la dedicació de les persones grans voluntàries.** Cal reconèixer la tasca de les persones voluntàries que, amb el seu esforç i dedicació, tiren endavant l'organització i la gestió de les entitats i els projectes que s'hi duen a terme. La participació de les persones grans en els projectes de les entitats i dels districtes s'ha d'afavorir i cal treballar per buscar la connexió amb els seus interessos.
- **Es reconeix la tasca del personal dinamitzador i tècnic de referència per al bon desenvolupament dels projectes.** La figura del personal dinamitzador i tècnic de referència és clau tant per afavorir la participació de les persones grans com per al bon desenvolupament d'activitats i projectes.

- **Reconeixement de les dificultats que implica l'envelliment dels membres de les entitats.** Cal reconèixer que algunes entitats es troben en dificultats a causa de l'avançada edat de la majoria de persones grans que en són membres; aquest fet dificulta la renovació dels equips directius, comporta cansament per part de les persones més actives, dificulta que les activitats es portin efectivament a terme i acaba fent poc engrescadora l'entrada de noves persones, cosa que dóna lloc a un cercle viciós.

Recomanacions i propostes

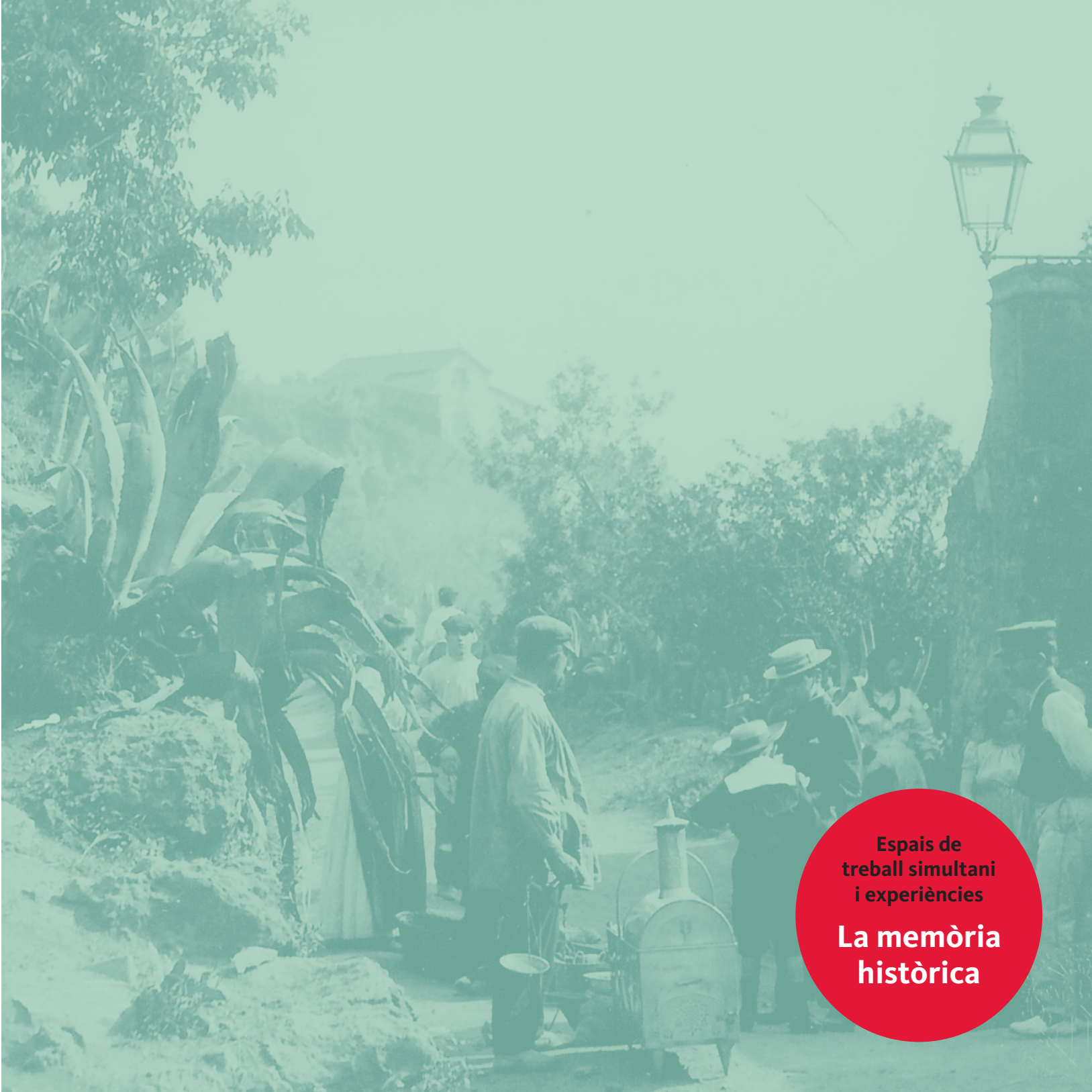
- Cal donar a conèixer els mecanismes de participació existents a la ciutat i als districtes i apropar-los als veïns. Cal donar a conèixer a la ciutadania mecanismes de participació com les audiències públiques dels consells de districte i els consells ciutadans de districte.
- Cal millorar la comunicació entre entitats, entre entitats i Administració, etc. Cal crear espais de trobada i comunicació, o millorar els que ja hi ha, tant entre entitats de gent gran com entre entitats de tota mena.
- Es recomana que els consells de gent gran de districte es reunixin amb una periodicitat adient.
- El Consell Assessor de la Gent Gran hauria de continuar fomentant el treball de col·laboració entre districtes.
- Cal crear eines innovadores, atractives i efectives que facilitin el traspàs d'informació.
- Cal afavorir la presència de les persones grans fràgils en els òrgans de participació.
- Cal crear espais de coordinació i intercanvi entre casals i espais de gent gran públics i privats a cada districte i a escala de ciutat.

Cal donar a conèixer els mecanismes de participació de la ciutat i els districtes i apropar-los als veïns.

- Es recomana oferir formació en voluntariat i associacionisme de forma continuada a les persones que participen en entitats i casals i donar un especial suport a les persones que formen part de les juntes i comissions.

Cal afavorir la presència de les persones grans fràgils en els òrgans de participació.

- Es considera molt important organitzar Jornades temàtiques per compartir els projectes i les experiències de gent gran que es duen a terme a tota la ciutat.
- Cal buscar estratègies noves i efectives de comunicació per difondre els projectes i els òrgans de participació.
- Cal obrir els espais de participació no només a les entitats de gent gran sinó també a entitats per i amb gent gran.
- Cal fomentar espais de col·laboració entre les entitats de gent gran i altres organitzacions intergeneracionals.
- Es recomana que les entitats introdueixin en els seus estatuts limitacions de mandat per als càrrecs directius. Les entitats grans, constituïdes per agrupacions d'entitats, han de facilitar suport de gestió i organització a les entitats petites.

**Espais de
treball simultani
i experiències**

**La memòria
històrica**

Composició de la Taula

PRESIDÈNCIA

Sra. Cinta Llassat

Consellera de Gent Gran del districte de Gràcia

PONENTS

Sra. Mercè Bou

Membre del CAGG i representant del Consell de Gent Gran d'Horta-Guinardó

Sra. Esperança Busquets

Tècnica municipal de gent gran del districte de les Corts

Sr. Domènec Giravent

Grup d'Estudis del Coll

Sra. Florència Kliczkowski

Actua com a relatora

Sr. Josep Romà

Membre de CIC-AFOPA de Sarrià

Sra. Marta Rovira

Sociòloga i directora d'EVIT

Sra. Marta Rovira
Sociòloga i directora d'EVIT

Presentació

CONCEPTES: HISTÒRIA, MEMÒRIA I EXPERIÈNCIA

Cal distingir entre els conceptes d'història i de memòria. Malgrat que sovint els barregem, no els hem de confondre. La història és l'estudi sobre els fets del passat, la seva lògica i la seva singularitat o perdurabilitat. L'estudi acadèmic de la història s'ha de basar en fets demostrables, arxius, dades, entrevistes, etc. Ha de partir de fets contrastables i a partir d'aquí interpretar el que ha passat. La història analitza, la memòria no (però pot ser crítica). Perquè la memòria és la forma que tenim d'apropiar-nos del passat, que constitueix un patrimoni públic.

La memòria és una narració col·lectiva (podríem dir ciutadana) sobre el passat, que conté referències contrastades per la història, però també tot allò que ha contribuït a la construcció de referents col·lectius a la nostra societat, siguin d'un grup específic (la memòria del barri de Gràcia, la memòria dels obrers, etc.) o sigui de la societat en general (Lluís Companys, la guerra, el franquisme, etc.), i que no són necessàriament elements contrastats. La memòria és el relat, diria Paul Ricoeur. I és un relat que conté una bona dosi de missatge justificador: "allò va passar perquè...".

Si en la memòria cal reconèixer el relat com a element principal, és perquè és aquest relat (aquesta explicació del perquè han passat les coses) el que ens ajuda a ordenar i endreçar els records, a identificar els canvis (abans i després), a situar-nos nosaltres mateixos en aquest relat.

L'experiència, doncs, necessita referents col·lectius per estructurar-se, per donar sentit als fets que la integren, per comprendre.

RECUPERACIÓ DE L'EXPERIÈNCIA I CONSTRUCCIÓ DE LA MEMÒRIA

Sovint es parla de recuperar la memòria. De fet, pròpiament, hauríem de parlar de recuperar l'experiència, els records, per mitjà de la construcció d'una memòria. És que ha existit una memòria ciutadana, no oficial, del franquisme? Quan ha pogut existir, si no estava permès pensar i tenir idees crítiques? És ara quan l'estem construint.

La memòria és una forma d'acció social. Elaborem un discurs sobre el passat, escollim els fets rellevants (penseu que els historiadors estudien moltes coses que nosaltres no percebem com a rellevants, però ells sí). Quan aquesta acció social de construcció de la memòria només es fa des del poder, sense deixar espai a la gent perquè construeixi la seva memòria, per exemple en una dictadura, les experiències que es recullen són unes determinades experiències, que ajuden a legitimar aquest poder (la Divisió Azul, els pantans, el sis-cents...). Però moltes altres experiències troben tancats els camins de la memòria social, i aleshores deixen de ser compartides col·lectivament. I, finalment, deixen d'existir com a tals. Les generacions futures ja no les incorporen com a fets del seu passat.

SOCIETAT CIVIL I DIVULGACIÓ

Paul Ricoeur diu que la memòria és la reapropiació de la història per part de la societat, de la gent. Efectivament. Avui, més que mai, podem dir que la societat civil, les associacions, exerceixen una acció social molt important en el camp de la memòria. Denuncien, reivindiquen, reconstrueixen fets, situacions, llocs de memòria. I, sobretot, donen valor a un patrimoni col·lectiu. A nosaltres, unes desenes d'anys de democràcia ens han permès començar a exercir aquesta acció social de recuperació d'aquest patrimoni amb llibertat.

I per això hi ha tant d'interès avui per la memòria, per reivindicar com a valor patrimonial el testimoni dels que han patit la guerra civil.

Però hi ha una altra cosa que també contribueix d'una manera notable a aquesta tasca feta des de la societat civil. Són les possibilitats enormes que tenim avui per divulgar la història d'una manera atractiva: documentals, pel·lícules, revistes, exposicions, llocs de memòria... i sobretot la possibilitat de fer-ho amb uns formats atractius, vivencials, amb un llenguatge proper (que sovint fa perdre rigor, però dóna molta força als continguts). Cal aprofitar aquesta oportunitat perquè l'experiència de la gent no sigui només una riquesa personal de cadascun de vosaltres, sinó una riquesa col·lectiva. Un valuós patrimoni per a les futures generacions.

La memòria és una forma d'acció social. És una narració col·lectiva sobre el passat, que conté referències contrastades per la història, però també tot allò que ha contribuït a la construcció de referents col·lectius a la nostra societat.

GRUP D'ESTUDIS DEL COLL

Sr. Domènec Giravent
Grup d'Estudis del Coll

Aquest projecte està impulsat pel Grup d'Estudis del Coll, que es va iniciar com un grup de gent jubilada que es reunia per fer tertúlia. L'interès d'aquest grup de gent per recuperar espais i elements històrics del barri del Coll va impulsar la constitució del Grup d'Estudis del Coll, l'activitat principal del qual gira entorn d'aquest centre d'interès.

OBJECTIU

Recuperar espais i elements històrics del barri del Coll i fomentar-ne la restauració i conservació.

DURADA

Aquest projecte es va iniciar fa uns nou anys i no té prevista una data final.

SUPORT TÈCNIC I COL-LABORACIONS (ENTITATS) DEL PROJECTE

El projecte té el suport de l'Ajuntament de Gràcia, que cedeix un espai del Centre Cívic al Grup per reunir-se. L'Associació de Veïns del barri del Coll també dóna suport al projecte.

MATERIAL

- Fotografies de diferents indrets del barri.
- Dos llibres amb fotografies antigues del barri.
- Article publicat a la revista *Camèlia* del Taller d'història de Gràcia.

ACTIVITATS

- Reivindicacions diverses pel que fa a la restauració i conservació d'espais històrics del barri: la casa de Sant Salvador, la font de la mina d'aigua de l'avinguda de l'Hospital Militar, el santuari de la Font Rúbia...
- Publicacions periòdiques de llibres de reculls de fotografies del barri (fins ara n'han publicat dos i estan preparant el tercer).
- Conferències i exposicions de fotografies antigues al Centre Cívic.
- Activitats intergeneracionals en escoles del barri on es mostren fotografies antigues als infants i es comparen amb les imatges actuals.
- Arxiu fotogràfic d'aquells espais del barri que s'estan modernitzant per tenir imatges del passat en un futur.
- Reunions setmanals per planificar les activitats del Grup.
- Realització de fotografies dels mateixos paisatges que recollien fotografies antigues, per tal de poder comparar-les.

TÈCNICS DEL PROJECTE

El projecte té el suport tècnic d'un geòleg i un historiador.

Per a l'activitat de realització de fotografies d'espais fotografiats antigament té la col·laboració de tres joves fotògrafs que han realitzat la tasca de manera voluntària.

FER PRESENT LA MEMÒRIA

Sr. Josep Romà

Membre de CIC-AFOPA de Sarrià

Aquest projecte va néixer amb la voluntat de recollir vivències històriques de l'època de la dictadura militar, en el període comprès entre els anys 1939 i 1975.

OBJECTIUS

- Exposar els records i les històries personals de les persones grans que hi participen.
- Publicar aquestes memòries en forma de llibre i de pel·lícula documental.

DESTINATARIS

La gent gran de la ciutat de Barcelona.

DURADA

Aquest projecte es va iniciar l'any 2003 i està previst finalitzar-lo l'any 2007.

SUPORT TÈCNIC I COL·LABORACIONS (ENTITATS) DEL PROJECTE

Aquest projecte té el suport de la Universitat Pompeu Fabra.

MATERIAL

- Llibre (en procés d'elaboració).
- Pel·lícula documental (en procés d'elaboració).

ACTIVITATS

- Reunions de grup per explicar i recollir les vivències, amb alumnes i professors.
- Redacció d'un llibre.
- Gravació d'un documental.

TÈCNICS DEL PROJECTE

El projecte té el suport tècnic de professors i alumnes de la Universitat Pompeu Fabra.

OBSERVACIONS

Han participat en aquest projecte les següents aules: Aula d'Extensió Universitària CIC de la Gent Gran, Aula d'Extensió Universitària de Sant Andreu, Aula d'Extensió Universitària d'Arenys de Mar, Aula d'Extensió Universitària Sènior de Mataró, Aula d'Extensió Universitària de Badalona.

Sra. Mercè Bou

Membre del CAGG i representant del Consell de Gent Gran d'Horta-Guinardó

Conclusions

- **La memòria històrica és patrimoni de tota la ciutadania.**
- **Cal tenir present la vivència traumàtica de la guerra civil i la repressió franquista.** Cal reconèixer i no oblidar la vivència traumàtica que van representar la guerra civil i també la dura repressió dels franquisme. La guerra, la repressió i la postguerra van trun-car moltes vides i van marcar les joves generacions del moment. Cal tenir present que la població que ara és gran va viure la guerra durant la seva infante-sa, amb tots els traumes i les seqüeles que això comporta per a una criatura. Cal recordar la memòria política, però també recordar com es va veure afectada tota la ciutadania. Així doncs, és especial-ment important recordar la por i el silenci en què han crescut i vis-cut diverses generacions.
- **Cal fer memòria de diversos moments històrics, des de la guerra civil fins avui, pres-tant especial atenció a les vivències de la classe treballadora.** Podem parlar de moments històrics diferents en els quals cal fer especial incidència en fer memòria, a més de la II República i la guerra civil. Cal distingir la dura repressió politicomilitar dels anys 1939-52, la primera obertura del règim franquista dels anys 1953-65, el nou enduri-ment del règim amb la consegüent repressió del moviment sindical i veïnal dels anys 1965-75, i la transició democràtica fins a l'any 1985. Els anys vuitanta i noranta també representen una important transformació física de la ciutat, així com dels hàbits socials i de la composició de la població a Barcelona.

Cal fer memòria de la vida i els sabers quotidians transmesos entre generacions.

- **Cal trencar el silenci de tants anys i poder parlar lliurement del que va passar per així evitar que es pugui repetir.**
- **Cal fer memòria també de la vida i els sabers quotidians transmesos entre generacions.** En parlar de memòria històrica, no s'ha de deixar de banda la memòria de la vida quotidiana, els sabers transmesos de generació en generació, el coneixement i reconeixement de l'entorn que ens envolta (el barri, la ciutat, la natura...).
- **Els projectes de memòria històrica s'han de treballar per àmbits.** El grup de treball considera que els projectes de memòria s'han de treballar per àmbits temàtics específics com: escola, dona, immigració, habitatge, condicions laborals, associacionisme i sindicalisme, etc.
- **La memòria històrica és un complement important del treball històric acadèmic.** El treball de recollida de la memòria històrica és un complement important del treball històric acadèmic. És important mantenir una visió crítica i objectiva i no deixar-se emmirallar per un passat idealitzat.
- **Cal incidir tant en l'àmbit educatiu com en l'àmbit informatiu.** A l'hora de fer i transmetre la memòria històrica cal incidir tant en l'àmbit educatiu com en l'àmbit informatiu. En l'àmbit informatiu es valoren positivament els programes de memòria històrica que recullen les vivències personals que s'han fet recentment a BTV, TV3 i el Canal 33.

La memòria històrica és patrimoni de tota la ciutadania.

Recomanacions i propostes

- Cal recollir la vivència de les persones grans que han estat protagonistes de la història i la transformació de la ciutat.
- Cal recollir la memòria viva dels barris, el patrimoni arquitectònic i social dels barris perquè són referències col·lectives que creen pertinença.
- Es considera important que el tractament dels temes referits a la memòria històrica en els mitjans de comunicació no sigui un fet aïllat només vinculat a la commemoració de determinades dates.
- La memòria històrica s'ha d'introduir de forma atractiva i innovadora en els continguts acadèmics de l'àmbit educatiu.
- Es recomana que les escoles i els instituts continuïn treballant els temes d'història passada i recent a les aules, conjuntament amb persones grans i entitats.
- És important incidir en les generacions més joves, però no només en aquestes; també cal fer-ho a les universitats i als espais culturals de tota mena i oberts a tota la població.
- Caldria afavorir el treball sobre la transmissió de memòria familiar i/o veïnal des de les escoles i els instituts.
- Les escoles també han d'incloure la transmissió dels coneixements tradicionals (cançons, tradicions i tota mena de sabers tradicionals).
- Cal impulsar projectes que recullin la memòria oral, escrita i gràfica des dels arxius i les biblioteques de la ciutat.
- Les noves tecnologies ofereixen una gran diversitat de possibilitats (webs, blocs, arxius d'àudio) per recollir, elaborar, sistematitzar i difondre de forma fàcil i assequible materials de memòria històrica personals o col·lectius.

La memòria històrica s'ha d'introduir de forma atractiva i innovadora en els continguts acadèmics de l'àmbit educatiu.

- Les entitats de gent gran són un bon punt de partida des d'on impulsar projectes de memòria històrica tant personal com col·lectiva. Cal donar suport a aquestes entitats per tal que iniciïn projectes de memòria històrica de manera activa.
 - Les entitats de gent gran també poden introduir el tema de la memòria històrica en les seves activitats culturals, com ara les visites culturals o les conferències o cinefòrums.
 - Es recomana que les entitats de gent gran organitzin activitats per transmetre la memòria de les persones grans sobre la transformació de la vida quotidiana de la ciutat i dels seus barris, el passat industrial, les reivindicacions veïnals, etc.
 - Es recomana que el Consell Assessor de la Gent Gran impulsi un projecte de memòria col·lectiva de Barcelona i que sigui itinerant pels barris.
- I, finalment, es recomana que el Consell Assessor de la Gent Gran analitzi el projecte de llei de la memòria del Govern espanyol i el projecte de llei del memorial democràtic del Govern català.

Cal impulsar projectes que recullin la memòria oral, escrita i gràfica des dels arxius i les biblioteques de la ciutat.

Què comprem?

- 1. La integració de les informacions
- 2. La integració de les informacions de les persones
- 3. La integració de les informacions
- 4. La integració de les informacions
- 5. La integració de les informacions

100% de les informacions
100% de les informacions

Espais de treball simultani i experiències

Transmissió d'experiències

Composició de la Taula

PRESIDÈNCIA

Sr. Jordi Casares

Conseller de Gent Gran del districte de Sant Andreu

PONENTS

Sra. Maria Pia Barenys

Sociòloga i professora emèrita del Departament de Sociologia de la Universitat Autònoma de Barcelona

Sra. Joana Carricondo

Tècnica municipal de gent gran del districte de Ciutat Vella

Sra. Montse Écija

Actua com a relatora

Sr. Llorens Macias

Membre de SECOT

Sra. Ció Molinas

Consell de Gent Gran de Sarrià-Sant Gervasi

Sr. Joan Vila

Membre del CAGG i representant de FATEC

Sra. Maria Pia Barenys

Sociòloga i professora emèrita del Departament de Sociologia de la Universitat Autònoma de Barcelona

Presentació

INTRODUCCIÓ DE LA TRANSMISSIÓ D'EXPERIÈNCIES EN EL DESENVOLUPAMENT DE LES RELACIONS SOCIALS EN EL MARC DE LA COMUNICACIÓ

És la necessitat de comunicació amb els altres el que ens fa transmetre les nostres experiències. El fet que la nostra experiència sigui valorada socialment repercuteix en la nostra autoestima i en la nostra inserció social.

En el temps en què la transmissió d'experiències era únicament oral, la línia de coneixements era vertical, de dalt a baix, dels més gran als més petits; acostumava a ser jeràrquica i els models socials es repetien. En la societat actual, on la transmissió oral està fonamentada en la transmissió escrita i aquesta en les imatges i conduïda per les noves tecnologies, la transmissió es torna transversal amb la intervenció de totes les edats. I els models socials es diversifiquen.

En els continguts de la transmissió d'experiències poden tenir més pes els coneixements o les emocions o ambdós alhora, ja que és molt difícil separar aquests dos elements, estretament units, atès que en la transmissió, com s'ha dit abans, busquem la comunicació amb els altres.

Els continguts de l'experiència formen part del fet de viure, de tenir coneixements adquirits, impressions, sensacions i sentiments respecte a uns fets que hem viscut. Els diaris, les autobiografies, estan plens d'experiències viscudes on l'intent no és explicar un fet objectivament, sinó com s'ha viscut i com ha afectat la persona que l'explica.

Les experiències que transmetem les persones grans formen part del bagatge social i emocional d'una societat. Perquè expliquem el que hem viscut i com ho hem viscut, el que hem fet i com ho hem fet. És l'expressió del fer i el viure d'una societat. Són les habilitats socials que socialment hem adquirit.

Aquestes habilitats socials, adquirides pel treball, per l'interès de cuidar els altres, per una afició prevalent en la persona, per una especialització nascuda d'una gran dedicació, les podem transmetre als altres amb l'emoció que pot produir el domini d'un ofici manual o intel·lectual.

Lliures de la pressió del treball, ens podem dedicar a allò que mai hem pogut fer o a transmetre als altres allò que sabem fer. Aquesta segona possibilitat és la que aquesta taula considera a partir de l'exposició de dues experiències de transmissió de coneixements i de les reflexions a què han arribat les comissions de gent gran dels districtes respecte de la transmissió d'experiències.

Les experiències que transmetem les persones grans formen part del bagatge social i emocional d'una societat.

OBJECTIUS

- Oferir activitats i tallers que afavoreixin el fet de donar i rebre de manera altruista i profitosa per a tothom.
- Potenciar la relació i convivència entre les persones del casal i, indirectament, del barri.
- Buscar la implicació dels participants en les activitats que realitzen.
- Dinamitzar i fomentar la participació de la gent gran, tant en els tallers i cursos com en les activitats específiques de dinamització.
- Afavorir i consolidar el voluntariat.
- Facilitar espais a aquella gent que tingui ganes de fer coses.

DESTINATARIS

Les persones grans usuàries dels casals del districte.

DURADA

Aquest projecte, que es va iniciar fa uns cinc anys, es duu a terme amb una programació anual.

SUPORT TÈCNIC I COL·LABORACIONS (ENTITATS) DEL PROJECTE

La Fundació “la Caixa” ha donat suport al projecte a través de les aules informàtiques.

VOLUNTARI@, SI TENS TEMPS PER DONAR, TOTS EN GAUDIREM!

Sra. Ció Molinas

Consell de Gent Gran de Sarrià-Sant Gervasi

El voluntariat forma part de la filosofia dels casals municipals de gent gran de Sarrià-Sant Gervasi, ja que permet aconseguir una vellesa participativa, crear lligams de cohesió i sentiment de pertinença, i millorar la qualitat de vida de tothom.

Als casals es treballa amb dos tipus de voluntariat: el de suport directe a l'organització (format pels socis i sòcies amb ganes de tirar endavant l'entitat) i el voluntariat responsable de tirar endavant un taller o una activitat concret (format per aquelles persones que poden transmetre els seus coneixements i amb les quals es pot comptar per a accions específiques).

Per aconseguir un bon funcionament del voluntariat cal, prèviament, realitzar una bona captació de gent, segons les característiques de cada persona voluntària, i, posteriorment, donar una bona atenció al personal voluntari (fent un seguiment de la seva activitat, fent-li una assegurança, oferint-li formació específica, fent trobades d'interrelació entre persones voluntàries...).

ACTIVITATS

- Entrevista. Un cop feta la captació, per informar de la filosofia del projecte i per col·locar la persona interessada en el lloc més adequat per realitzar el voluntariat.
- Incorporació i seguiment. Fer un acompanyament directe i proper de la persona voluntària en la seva incorporació per donar-li suport en coneixements que potser no té (funcionament del casal, perfil d'usuaris, dinàmica de grups...), així com fer-li una assegurança.
- Trobada de voluntaris i voluntàries. S'intenta fer dues trobades l'any per compartir experiències, avaluar la feina feta i forjar el sentiment de grup.

TÈCNICS DEL PROJECTE

Aquest projecte ha tingut el suport de l'equip tècnic de gent gran del districte, format per la tècnica de gent gran del districte i per les dinamitzadores dels casals de gent gran.

OBSERVACIONS

El districte té la sort de tenir persones grans molt capacitades per poder tirar endavant tallers i activitats per a la seva formació al llarg de la vida. És, segurament, per aquest motiu que en els casals del districte hi ha hagut sempre aquest esperit col·laborador, que ha permès, amb una mica de suport tècnic, la marxa positiva i enriquidora per als usuaris i voluntaris dels equipaments de gent gran.

OBJECTIU

Posar gratuïtament l'experiència professional dels membres de SECOT a l'abast del món empresarial.

DESTINATARIS

Joves emprenedors, empresaris en situacions difícils i ONG.

DURADA

Els assessoraments tenen una durada aproximada de sis mesos.

SUPORT TÈCNIC I COL-LABORACIONS (ENTITATS) DEL PROJECTE

Diverses empreses grans donen suport econòmic a SECOT com a socis col·laboradors. Algunes entitats, com el Servei de Creació d'Empreses de la Generalitat, la Cambra de Comerç i el Departament de Benestar i Família de la Generalitat, subvencionen les despeses necessàries per al funcionament de SECOT.

ACTIVITATS

Les activitats que structuren aquest projecte són assessoraments que s'ofereixen als següents col·lectius:

- Joves emprenedors, per ajudar-los en el procés de creació i consolidació de la seva empresa.

VOLUNTARIAT D'ASSESSORAMENT EMPRESARIAL

Sr. Llorens Macias
Membre de SECOT

SECOT és una entitat sense finalitat de lucre creada el 1989. Agrupa uns 140 voluntaris, prejubilats o jubilats, que durant la seva vida laboral activa van ser empresaris o directius d'empreses.

- Empresaris en situacions difícils.
- ONG, pel que fa a la seva problemàtica de gestió empresarial.
- Departaments de promoció econòmica d'ajuntaments, per realitzar programes formatius per a joves en instituts i cicles formatius.

TÈCNICS DEL PROJECTE

Cada assessorament està sota la responsabilitat d'un voluntari tècnic responsable, acompanyat per un o dos tècnics més, escollits entre els que tenen els coneixements més adients per a la problemàtica del cas.

OBSERVACIONS

A fi de poder assessorar, els tècnics de SECOT reben formació complementària externa, assistint a seminaris en escoles de negocis, i interna, en cursos impartits per alguns dels mateixos tècnics, més experts en algunes de les matèries que cal conèixer per poder oferir els assessoraments amb el nivell de qualitat adequat.

Sr. Joan Vila

Membre del CAGG i representant de FATEC

Conclusions

- **Totes les persones acumulem al llarg de la nostra vida un bagatge d'experiències, coneixements i vivències valuós; compartir-lo ens enriqueix i ens fa sentir bé.**
- **El voluntariat, font de satisfacció personal.** El voluntariat és donar-se als altres però també cuidar-se un mateix, sentir-se útil, integrat i en relació amb altres persones. Les satisfaccions que reben les persones voluntàries superen amb escreix el temps dedicat al voluntariat.
- **Reconeixement del voluntariat que fan les persones grans a les entitats.** Primer de tot cal reconèixer el dinamisme i l'entusiasme de les persones voluntàries que participen i donen vida a les entitats de Barcelona.
- **Importància de la bona organització del voluntariat en projectes concrets i estables.** La transmissió de les experiències s'ha de donar en el marc de projectes concrets i estables (com curssets o assessoraments). Cal una bona organització tant de les activitats com de les persones voluntàries i dels espais. La tasca d'organització i gestió és bàsica per al bon desenvolupament de les activitats fetes per persones voluntàries i especialment per "cuidar-les" i engrescar-les.

Totes les persones acumulen al llarg de la vida un bagatge d'experiències, coneixements i vivències valuós; compartir-lo les enriqueix i les fa sentir bé.

- **Necessitat de renovació periòdica de les entitats pel que fa a objectius, activitats i equipaments.** Les entitats necessiten fer exercicis periòdics de renovació dels seus objectius, les activitats i també dels equipaments. Això implica necessàriament un procés de diàleg i renovació per part de les persones que hi participen.

El voluntariat és donar-se als altres però també cuidar-se un mateix, sentir-se útil, integrat i en relació amb altres persones.

- **El treball en xarxa entre entitats, font de nou dinamisme.** El treball en xarxa tant entre entitats de gent gran com amb altres entitats esdevé un repte pendent que pot ser una bona font de nou dinamisme.

Recomanacions i propostes

- Cal reconèixer socialment la voluntat de les persones grans d'ensenyar i transmetre les seves experiències.
- Cal també fer visible l'experiència acumulada de les persones grans, especialment de les dones.
- Es recomana efectuar de manera periòdica jornades d'intercanvi d'experiències tant a escala de districte com a escala de ciutat.
- Es considera que seria molt convenient crear un banc d'experiències que reculli les iniciatives i els projectes que es porten a terme i que es converteixi en un punt de trobada i d'intercanvi.
- Des de les entitats s'ha d'oferir, de manera continuada, formació per a les persones voluntàries.

- També és important delimitar correctament quines han de ser les tasques de les persones voluntàries i quines no, per tal d'evitar un abús dels seus serveis i que les seves tasques no se sobreposin a les que corresponen als professionals.
- Cal reconèixer i fer visibles les tasques de voluntariat que fan les persones grans dins les entitats.
- La captació de persones voluntàries és més senzilla si s'adapten les tasques als interessos i la disponibilitat d'aquestes persones, especialment a l'inici de la col·laboració. I cal reconèixer la tasca de la persona voluntària i anar-la implicant de mica en mica en l'entitat per tal que se la vagi fent seva.
- Es valora molt positivament la tasca professional dels dinamitzadors/res que actuen en molts centres cívics, casals i programes de districte. La presència de personal professional de suport a les persones voluntàries és una decisió pròpia de cada entitat però que es valora molt positivament.
- Cal buscar estratègies innovadores que facilitin que les persones grans s'impliquin de manera activa en les entitats en lloc d'assumir papers purament passius. En dissenyar les activitats i els projectes cal pensar que les persones assistents s'hi puguin implicar de mica en mica i en funció de les seves possibilitats.
- Es recomana que el Consell Assessor creï un espai de treball conjunt a escala de ciutat que tingui per objectiu compartir experiències que tenen un bon funcionament i alhora afavoreixi la interrelació entre persones voluntàries de diferents entitats.
- Cal engregar projectes i estratègies, tant a escala de districte com a escala de ciutat, per tal de potenciar de manera efectiva el treball en xarxa entre entitats de gent gran, i també amb entitats d'interessos afins no necessàriament de gent gran.
- Cal continuar informatitzant els casals municipals perquè la informàtica és una bona eina tant per millorar la gestió i l'organització de les entitats com per facilitar la transmissió d'informació entre entitats de gent gran.

Cal fer visible l'experiència acumulada de les persones grans, especialment de les dones.

- Des del Consell Assessor de la Gent Gran cal impulsar projectes de ciutat que impliquin totes les persones grans.
- Cal posar en marxa el web del Consell Assessor de la Gent Gran i fer que aquest sigui un instrument de treball en xarxa. En aquest web també s'hauria d'oferir informació de les activitats i els projectes que es desenvolupen des de les entitats d'àmbit ciutadà i comissions de gent gran dels districtes.

Taula rodona 2

**Noves
perspectives
en la promoció de
l'autonomia personal
i l'atenció a les
persones amb
dependència**

Sr. Juli Pérez

Investigador del Centre d'Estudis Demogràfics de la Universitat Autònoma de Barcelona. Ha estudiat com és el col·lectiu de la gent gran a la nostra ciutat i com es preveu que pot ser en el futur

Com a demògraf que sóc, faré una petita introducció sobre què és això i perquè un demògraf ha de venir a parlar de gent gran. Després explicaré com han canviat les poblacions en general, com afecta aquest fet a la gent gran, quins són els canvis principals que hi ha en les característiques i els comportaments que els demògrafs podem detectar i, finalment, parlaré una mica de cap on anem.

La demografia estudia les poblacions, com es reproduïxen les poblacions, quant de temps vivim, a quina edat es casa la gent, com emigrem, com migren els que vénen, etc. És un camp força revolucionat últimament perquè els éssers humans s'han comportat d'una manera bastant coneguda i estable durant milers d'anys fins que ara alguna cosa ha canviat. Bàsicament el que ha canviat és el temps que vivim. Tothom es mor però no tothom es mor a la mateixa edat i, d'un temps ençà, l'edat en què morim ha canviat radicalment.

Només fa un segle, a Espanya, la mitjana d'anys que vivia la gent en el moment de néixer, amb la mortalitat que hi havia en aquella època, no arribava als 35 anys. Això és la història dels éssers humans des de sempre. Només al llarg del primer any de vida, el normal era que de cada mil criatures en morissin unes 200, és a dir, una de cada cinc. De cada 10 infants, no arribaven vius a l'edat de tenir fills, a l'edat de començar a formar família, ni la meitat, i això era el normal. Fins i tot avui, encara hi ha gent gran que recorda com es morien les criatures abans.

Tot això ha canviat, avui dia tothom sap que l'esperança de vida és molt alta, això implica que per primera vegada en la història de la humanitat és normal que tothom que neix tingui l'o-

oportunitat d'arribar a viure totes les fases de la vida. Hem arribat a democratitzar el fet de viure tota la vida i això és una novetat revolucionària que ho ha canviat tot. Ha canviat el rol reproductiu de les persones perquè si les criatures ja no es moren com abans ja no cal tenir-ne tantes. Abans es tenien molts més fills que ara però vivien menys, mentre que avui en tenim pocs i amb els pocs que tenim hi ha més població que la que hi ha hagut mai.

Aquestes poques criatures que tenim poden reunir al voltant seu més atenció, més estima, més recursos, més educació, és a dir, estan més dotades, i això també influeix perquè visquin més. Hem canviat fins i tot físicament, l'alçada de les persones que ara són adolescents és quasi 10 centímetres superior a l'alçada de la gent que ara té 70 anys. Fins i tot

el cos humà ha canviat en aquest procés. Aquest augment de la durada de la vida i la disminució de la fecunditat implica que ja no cal tenir cinc o sis fills. Se'n tenen un parell i fins i tot hi ha qui pot decidir no tenir-ne cap. I això vol dir que la quantitat de gent que hi ha en cada edat en les nostres poblacions ha canviat. Abans, en aquella època de què parlava, hi havia gent gran, aproximadament un 4 o 5% de la població i ara ens estem acostant ja a una cinquena

part de la població. Hi ha més criatures i hi ha més gent gran. Això implica canvis de tota mena, implica canvis en allò que entenem per vida i allò que es fa en cada edat de la vida. La vida s'ha tornat més parsimoniosa, les criatures no han de tenir tanta pressa a treballar o a ser adultes, poden tenir una infantesa més llarga perquè ja hi ha adults, ja hi ha gent gran. I sobretot ha implicat un canvi, una presència cada vegada més gran de les persones grans, això és evident.

Aquest canvi és una mica ambigu perquè s'està interpretant de moltes maneres. Hi ha qui el veu com una cosa perillosa, és a dir, com un motiu d'alarma, que suposadament pot posar en perill el sistema de pensions o els sistemes sanitaris. Jo us dic que això de moment no està passant. Al contrari, a mesura que es va produint aquest envelliment demogràfic les coses funcionen molt millor, fins i tot el sistema de pensions. Però no són aquestes les previsions que es fan, sempre sembla que hi ha una mena d'alarma al voltant de tot això.

L'altra tema central és que si cada dia hi ha més gent gran que té problemes de salut, alguna cosa haurem de fer per organitzar-nos i veure qui cuida aquesta gent.

Hem arribat a democratitzar el fet de viure tota la vida, novetat revolucionària que ho ha canviat tot.

No entraré en tot això, hi ha qui us parlarà d'aquest aspecte amb deteniment, però sí que vull posar un cert èmfasi en el fet que aquestes transformacions han anat acompanyades d'un cert canvi en què vol dir ser gran. Fa només 20-25 anys, els primers estudis sociològics a Catalunya o Espanya eren bastant tristos. És a dir, la gent gran arribava a aquestes edats en molt mala situació de salut, molt mala situació econòmica. Molts d'ells havien nascut en un món que havia desaparegut pràcticament o l'havien hagut d'abandonar. Molts d'ells van haver d'emigrar i deixar tot el que havien construït durant la seva joventut. I aquesta gent, a més a més, convivía amb generacions noves de joves, de ciutat, que estaven més educats, que eren més moderns. Que a més a més semblava que passaven molt per sobre d'ells. El cas és que en aquella època, els que estudiaven la gent gran van construir una imatge de la gent gran bastant realista, però trista. Tot això està canviant, està canviant a mesura que milloren les coses des del punt de vista social però també a mesura que van fent-se grans generacions noves. Molts dels que sou ara aquí éreu els fills d'aquells grans de qui us parlava abans. El que succeeix és que la gent que ara arriba a gran ha tingut una vida bastant millor, no ha patit guerres, no ha patit grans epidèmies, grans catàstrofes, ha pogut treballar molt de temps i arriba a la vellesa en condicions molt millors. Quin canvi: molta més gent gran i a més a més en millors condicions!

Sóc de la opinió que això està implicant conseqüències molt positives per a tothom, per als fills, per als néts. Tothom sap que si va a la sortida d'un col·legi avui a la tarda veurà molta gent gran; moltes dones poden treballar perquè els fa costat la seva mare, el seu pare, i per això poden tenir fills i també treballar. El que vull dir amb això és que no coincideixo amb les visions pessimistes i, a més a més, parlant del futur, aquest no és un procés que s'hagi acabat. Els demògrafs estem bastant sorpresos últimament perquè fins ara es pensava que hi havia més vida perquè la gent no es moria jove. Quasi tothom donava per descomptat que quan arribes a gran això ja no es pot estirar més, i no és veritat. La gran sorpresa dels que estudiem la supervivència, durant ja fa quasi 20 anys, és que estan millorant molt la salut i la supervivència en les edats avançades. Anem en camí de fer habitual, fer normal, arribar viu més enllà dels 90 anys. Probablement la meitat dels que vam néixer als anys seixanta serem vius quan arribem als 90 anys, i molts d'aquests als 100. La gent que és aquí, en

La gent que ara arriba a gran ha tingut una vida bastant millor, cosa que implica conseqüències molt positives per a tothom, per als fills, per als néts.

aquesta sala, té moltes probabilitats d'arribar a viure fins als 100 anys, perquè no sou persones malaltes, ni persones que no es preocupen per la vida, que no es preocupen per sortir, per reunir-se, per anar a una conferència. Sou persones que teniu una disposició, un estat de salut i una situació, en aquests moments, que molts de vosaltres coneixeu els vostres problemes, els vostres patiments, però comparats amb els que tenien persones de fa mig segle, la veritat és que la situació ha canviat radicalment.

Tot això ens dibuixa un panorama futur realment de ciència-ficció, tindrem molts centenaris, la qüestió de quan algú és ja realment dependent d'altres, de com es resol això, fins ara l'havíem deixat molt lligada a la família; és lògic que les administracions ja estiguin pensant també d'intervenir de forma seriosa, d'aquí la Llei d'autonomia personal i dependència. Però no ens enganyem, la família continuarà tenint aquestes funcions. I quan parlem dels cuidadors familiars de persones que són dependents, normalment el tòpic és que aquests són joves, però és que també és la gent gran la que està cuidant els altres. El principal cuidador d'una persona gran que té problemes és, d'entrada, la seva parella, després els fills, però generalment també són grans quan estem parlant d'una persona de 90 anys. Un perfil típic és el d'una dona de més de 60 anys.

Però al marge d'aquestes qüestions de salut, el que hem de tenir present sempre és que la dependència no implica la inutilitat per als altres, perquè molta gent depenent està cuidant altres persones.

I no hem de mirar amb por el fet de viure tant de temps, crec que això dóna possibilitats noves d'organitzar la nostra vida, fa un favor als altres. I compte que hi ha qui pensa que viure tant de temps és una càrrega. A mi em fa un favor la meua àvia sent viva, i el meu pare, em fan jove; jo ja passo bastant dels 40 i, en canvi, em sento jove perquè hi ha gent davant meu, de la meua família, que són generacions anteriors a la meua i són aquí. A mi m'estan fent jove. Fa un segle, una persona de la meua edat era la persona més gran de la seva família, ja no tenia ningú al davant. És a dir, una persona centenària ens fa un favor a tots, no pensem només que és una càrrega, fa algunes coses bastant interessants per a tots.

Sra. Rosa Díez

Observatori de Persones Grans de l'IMSERSO

Llei de promoció de l'autonomia personal i atenció a les persones en situació de dependència. Noves perspectives

En aquesta conferència tractarem de les possibles repercussions en la societat i, en particular, entre les persones grans, que tindrà l'aplicació de la nova Llei de promoció de l'autonomia personal.

Primerament, algunes consideracions bàsiques.

En primer lloc, l'aprovació i l'aplicació d'aquesta Llei pot considerar-se un fet històric perquè implica un nou dret de ciutadania. Totes les persones que necessiten ajuda, a partir d'ara, tindran un dret universal i l'Estat, les administracions públiques i les comunitats autònomes l'hauran de garantir.

També és important remarcar que no és una llei per a gent gran, encara que algunes vegades així se la considera. És una llei per a persones que necessiten ajuda, cosa que implica tota la població, no només la gent gran.

Per què aquesta llei? Cada cop són més les persones grans –gairebé un milió dues-centes mil persones– en situació de dependència en el moment d'inici d'aplicació d'aquesta llei. Cada cop més persones grans viuen soles, cada vegada vivim més anys i a partir de certa edat augmenta el risc de dependència.

Totes les persones que necessiten ajuda tindran un dret universal i l'Estat, les administracions públiques i les comunitats autònomes l'hauran de garantir.

Partim d'un context europeu en què l'atenció a les persones que necessiten ajuda ja existeix. Com afectarà la societat espanyola i bàsicament les persones grans? Bàsicament ens afectarà perquè som cuidadors, perquè les persones grans fan un paper molt important a la societat tant de cura de la seva parella, també gran, com de cura en general en l'àmbit familiar, cura dels nens, de suport a les filles que s'incorporen al món del treball. Pot afectar el paper de la persona gran com a cuidador i, per descomptat, les persones grans que són més a prop d'estar en risc de caure en una situació de dependència.

I en quina mesura afectarà? Voldria donar un toc de prudència, això no serà una panacea per molt que sigui un moment històric que es reconegui aquest nou dret. L'Estat no s'encarregarà de tot, per descomptat, no substituirà la família, que és el principal suport en aquest moment de qualsevol situació de necessitat d'ajuda i de qualsevol situació de dependència; el que sí serà és un suport. S'ha d'anar amb prudència, crec que tindrà un efecte positiu, que afectarà tota la ciutadania positivament, generarà feina.

L'economia es veurà beneficiada amb la llei ja que es preveu la creació d'uns tres-cents mil llocs de treball.

En el *Llibre Blanc de la Dependència*, les projeccions indiquen que crearà aproximadament uns tres-cents mil llocs de treball. Això tindrà un efecte positiu en general per a l'economia. Aquestes grans xifres ja estaven recollides a l'Enquesta de Discapacitats de l'any 1999 i indicaven com a punt de partida de la llei un milió dues-cents mil persones. No obstant això, aquesta llei atindrà inicialment la dependència molt greu. De totes les persones amb dependència moderada se'n continuaran ocupant els serveis socials, com fins ara.

El quadre 1 ens indica la proporció de persones grans segons el grau de dependència i lloc de residència.

Grau	En domicilis familiars	En residències (estimació)	Total	Percentatges
Persones dependents en sentit estricte				
3 (gran dependència)	121.109	20.300	141.409	14,7%
2 (dependència severa)	262.485	41.600	304.085	31,7%
1 (dependència moderada)	476.296	38.100	514.396	53,6%
Total	859.890	100.000	959.890	100,0%
Persones amb necessitat d'ajuda per realitzar tasques domèstiques/ discapacitat moderada per a alguna ABVD				
Discapacitat moderada per a alguna ABVD	679.565	45.000	724.565	47,5%
Discapacitat per a alguna AIVD	746.867	55.000	801.867	52,5%
Total	1.426.432	100.000	1.526.432	100,0%
Total persones amb discapacitat per a les activitats de la vida diària				
Total	2.286.322	200.000	2.486.322	

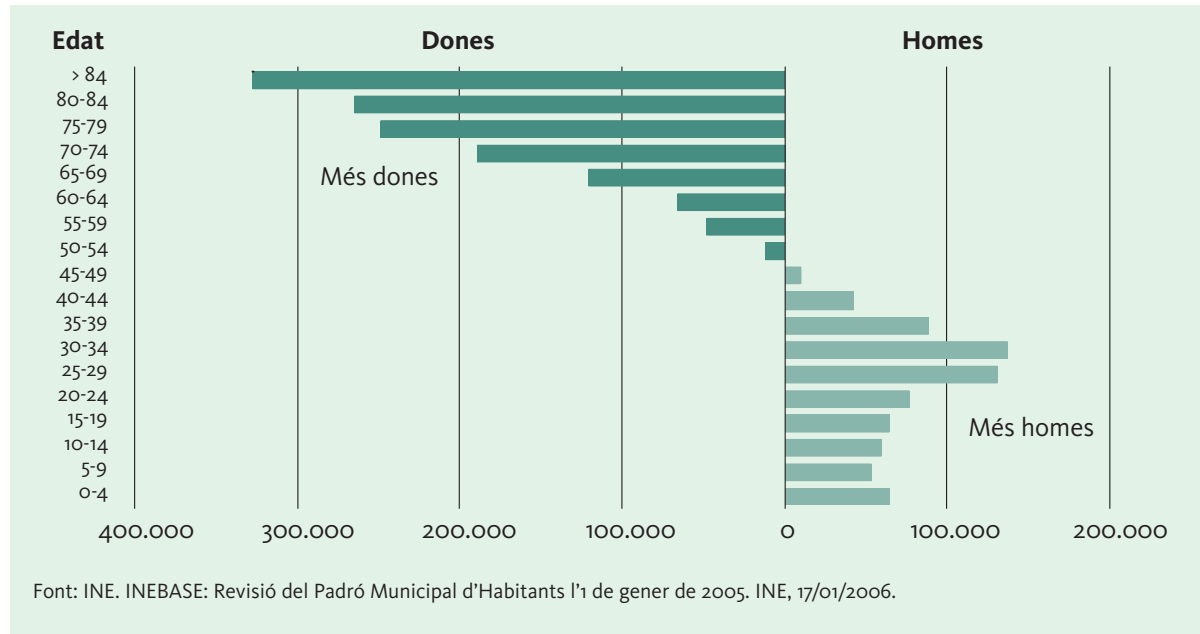
Quadre 1
Proporció de persones grans segons el grau de dependència i lloc de residència

ABVD: activitat bàsica de la vida diària.

AIVD: activitat instrumental de la vida diària.

El gràfic 1 ens recorda la important presència femenina en la població gran a partir dels 55 anys, i la important proporció de dones en les edats més madures.

Gràfic 1
Piràmide de proporció entre homes i dones

El perfil general de la persona gran que necessita ajuda té una mitjana de 80 anys i bàsicament és una dona (quasi un 70%).

Aquests són els graus de dependència que la Llei reconeixerà:

Dependència moderada. Quan la persona necessita ajuda per realitzar diverses activitats bàsiques de la vida diària (ABVD), almenys un cop al dia o té necessitat de suport intermitent o limitat per a la seva autonomia personal.

Dependència severa. Quan la persona necessita ajuda per realitzar diverses ABVD dos o tres cops al dia, però no requereix la presència permanent d'un cuidador o té necessitats de suport extern per a la seva autonomia personal.

Gran dependència. Quan la persona necessita ajuda per realitzar diverses ABVD uns quants cops al dia i, a causa de la pèrdua total d'autonomia mental o física, necessita el suport indispensable i continu d'una altra persona o necessita suport generalitzat per a la seva autonomia personal.

En realitat tots els graus impliquen dependència perquè en tots es necessita ajuda diària. La dependència moderada necessita ajuda diària però amb una presència no gaire important. La severa necessita una presència bastant important i l'última, la gran dependència, necessita ajuda pràcticament per fer qualsevol tipus d'activitat de la vida diària.

Aquestes són les activitats de la vida diària segons l'Enquesta de discapacitats, deficiències i estat de salut (EDDES 1999):

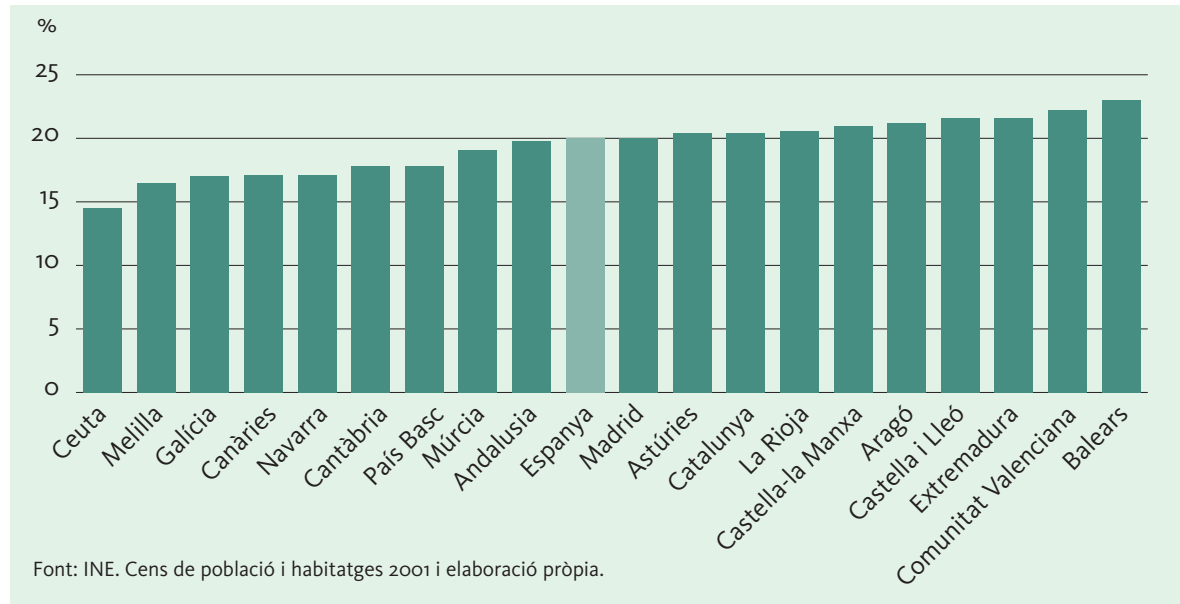
- Cura personal: neteja personal, control de les necessitats, vestir-se i desvestir-se, menjar i beure.
- Mobilitat a la llar: canviar de posició, aixecar-se, ficar-se al llit, estar dret o assegut, desplaçar-se dins la llar.
- Feines domèstiques: cuidar-se d'anar a comprar, dels menjars, de la neteja i de planxar la roba, del manteniment i la neteja de la casa, i del benestar familiar.
- Mobilitat extradomèstica: deambular sense mitjà de transport.
- Activitats cognitives: reconèixer persones i objectes i orientar-se, entendre i executar ordres i feines senzilles.

Les persones que tinguin dificultats per realitzar les activitats vinculades a la cura personal, a la mobilitat a la llar i a les activitats cognitives entraran dins el marc de la Llei.

El perfil general de la persona gran que necessita ajuda té una mitjana de 80 anys i bàsicament és una dona (quasi un 70%).

Al gràfic 2 es pot observar l'augment de les persones que viuen soles.

Gràfic 2
Persones grans que viuen soles per comunitat autònoma. Percentatges sobre el total de persones en cada comunitat autònoma

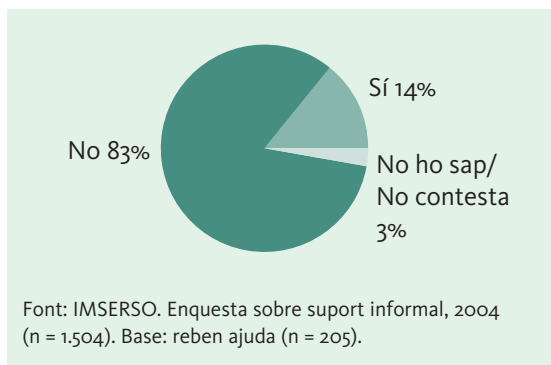
El percentatge de persones més grans de 65 anys que viuen soles a Catalunya és del 20%. Crec recordar que a Barcelona són aproximadament 90.000 persones.

El perfil de la persona cuidadora és una dona, normalment filla o parella en el cas dels que no viuen sols, però el perfil mitjà és una dona d'uns cinquanta-tres anys, mestressa de casa, que no treballa i que presta una ajuda mitjana de deu hores al dia. Tenint en compte que aquesta és la mitjana d'hores d'ajuda, la dedicació que es presta és de tot el dia. Això representa que en el punt de partida d'aquesta Llei l'atenció a la dependència representa una càrrega familiar molt gran.

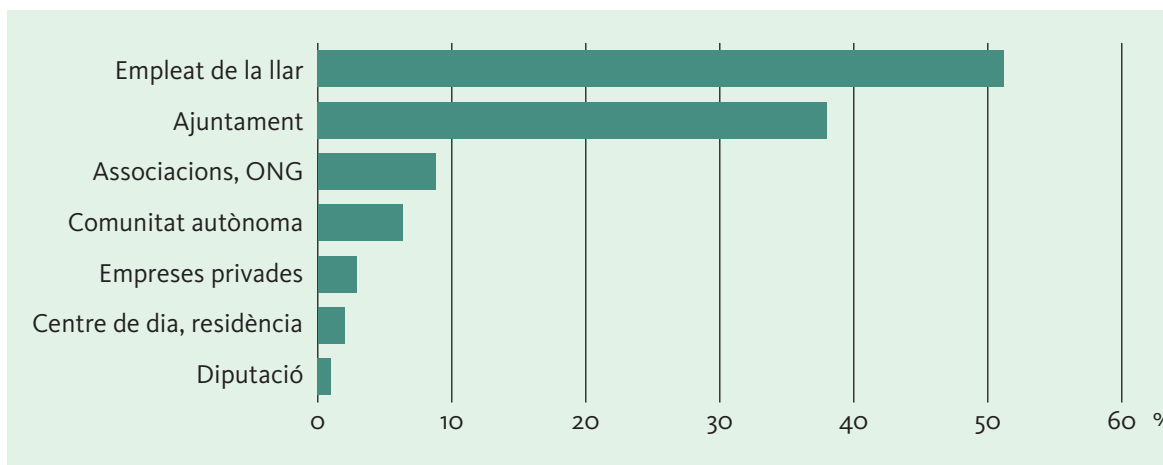
Els serveis d'atenció a la dependència, tant els d'ajuda a domicili com les residències i els centres de dia, atenen un 9,4% de les persones grans en tot l'Estat. És a dir, no arriba ni a un 10% de les persones grans que són ateses per aquests serveis. El 83% de les persones grans no reben cap ajuda.

Entre els ajuts públics rebuts, els ajuntaments són la principal font de suport. Donen quasi el 49% del suport institucional, però gairebé la meitat dels que reben ajuda ho fan d'empleats de la llar.

Com es pot apreciar en el quadre 2, hi ha gairebé un milió de persones cuidadores, menys d'un 1% de les quals són empleades de la llar i se'ls paga, és a dir, la immensa majoria són familiars. El 17% de les persones més grans de 65 anys reben algun tipus d'ajuda.

Gràfic 3
Reben ajuda?

Gràfic 4
Ajuda professional i institucional

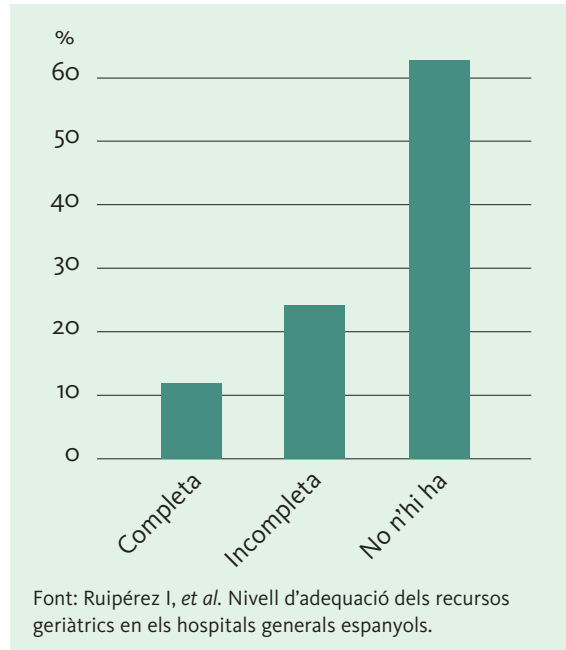
	Suport informal	Empleats de la llar
Cuidadors	950.528 (6%)	92.185 (0,5%)
Persones grans que reben atenció	1.226.181 (17%)	109.700 (1,5%)
Llars en què resideixen cuidadors	633.685 (4,5%)	92.185 (0,6%)

Quadre 2
Tipus de suport a la dependència

Font: IMSERSO. Enquesta sobre suport informal, 2004 (n = 1.504).

Els serveis socio-sanitaris que les administracions han posat a disposició de la població per atendre aquestes situacions són molt importants. En els últims anys, especialment en els últims 15 anys, s'ha fet un esforç immens per millorar els serveis socials. A Espanya venim

Gràfic 5
Assistència geriàtrica especialitzada en hospitals generals, 2005

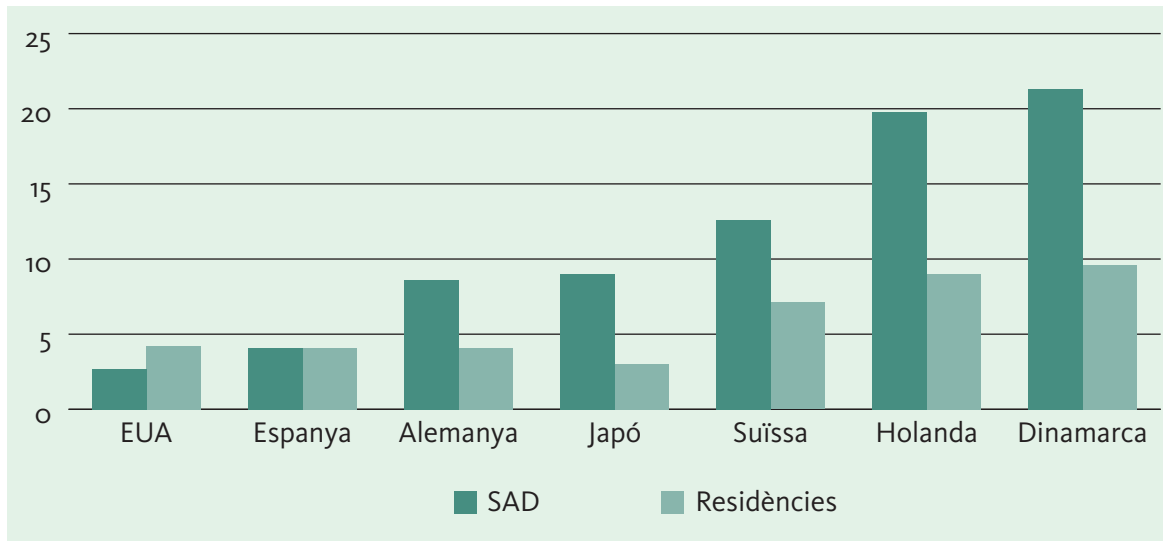
d'una tradició en què aquest serveis eren graciabes, per això és important que ara es converteixin en un dret exigible pels ciutadans. No obstant això, malgrat el gran esforç que han fet totes les administracions públiques, continua havent-hi una gran insuficiència.

A l'Estat espanyol hi ha molt pocs hospitals generals que disposin d'atenció geriàtrica. Només hi ha atenció geriàtrica completa en el 12% dels hospitals, el 64% no en tenen i a la resta és incompleta.

En el gràfic 6, sobre la situació dels països de l'OCDE, es veu que Espanya és el segon país per la cua en serveis d'atenció a la dependència, tant pel que fa a serveis domiciliaris com al desenvolupament dels serveis insti-

tucionals, com ara residències. A la resta de països es desenvolupen molt més els serveis d'atenció a domicili per promoure que la persona gran, fins i tot dependent, pugui continuar al seu domicili habitual. No obstant això, a Espanya s'han promogut, amb gran esforç, els serveis residencials, amb la qual cosa s'institucionalitzen molt més les persones que entren en situació de dependència que a la resta dels països.

En comparació amb l'Estat espanyol, als països de l'OCDE es desenvolupen molt més els serveis d'atenció a domicili per promoure que la persona gran, fins i tot dependent, pugui continuar al seu domicili habitual.

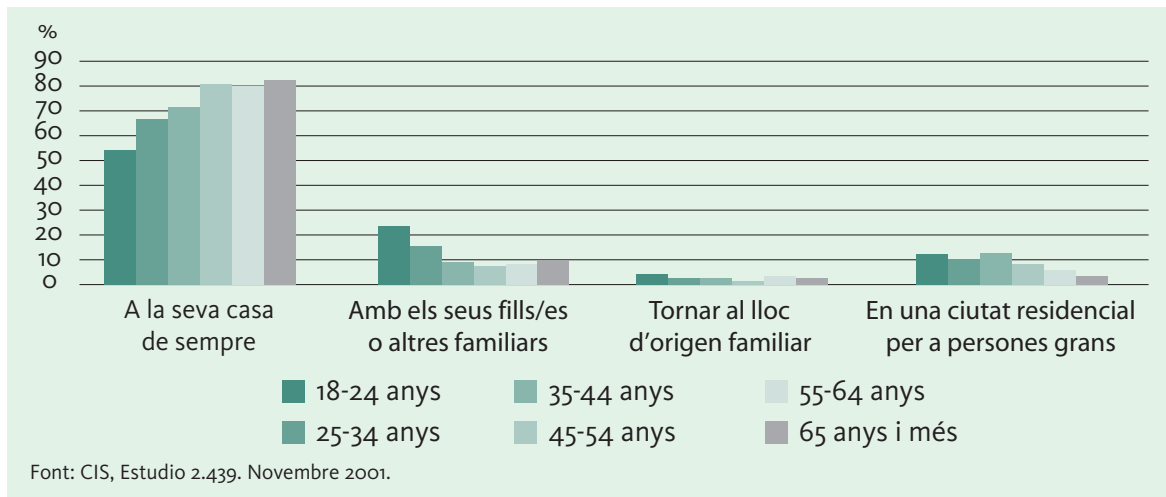
Gràfic 6
Ràtios de cobertura del servei d'ajuda a domicili (SAD) i de residències

També en aquest punt, la Llei obre noves esperances per al canvi. El mateix text de la Llei prioritza la permanència a l'entorn habitual de la persona en situació de dependència. Sens dubte, les administracions hauran de fer un esforç molt important per augmentar els serveis de suport a domicili de les persones que estiguin en situació de dependència.

El gràfic 7 mostra la resposta de la població general a la pregunta sobre on voldria viure en ser gran. Tots els trams de població prefereixen de forma massiva viure a casa seva. D'altra banda, molt pocs volen viure en una ciutat residencial per a gent gran, i cal tenir en compte que és bastant més idíl·lic que real la qüestió de tornar al lloc d'origen.

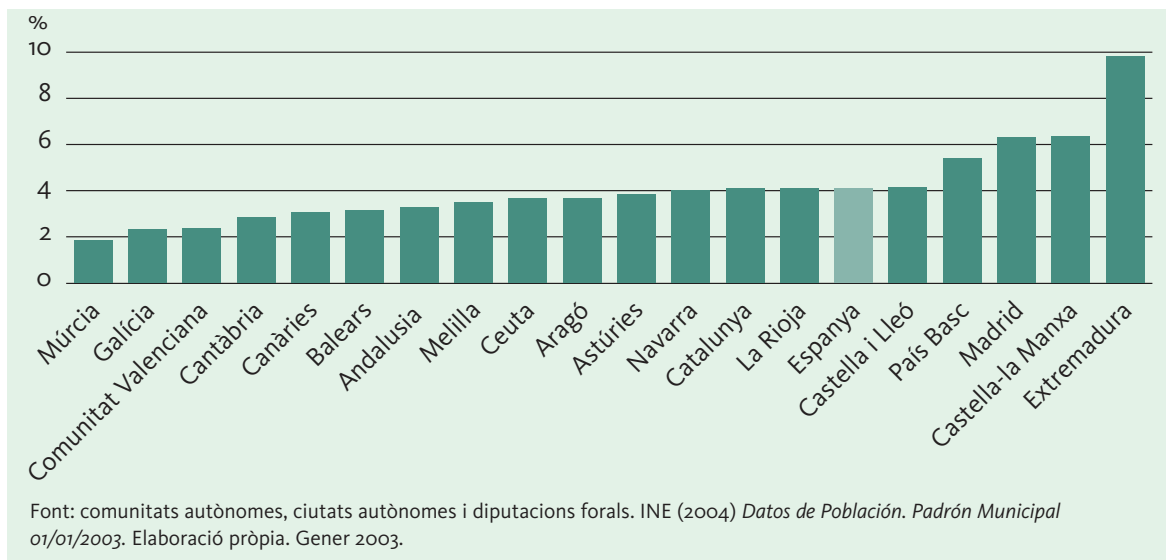
En general, tota la població major de 18 anys vol viure al seu entorn de sempre. Quant a la població de més de 65 anys, com més gran és més clarament expressa que vol viure a la seva casa de sempre.

Gràfic 7
Expectatives sobre la forma de residència desitjada en la vellesa, segons l'edat de l'entrevistat, 2001

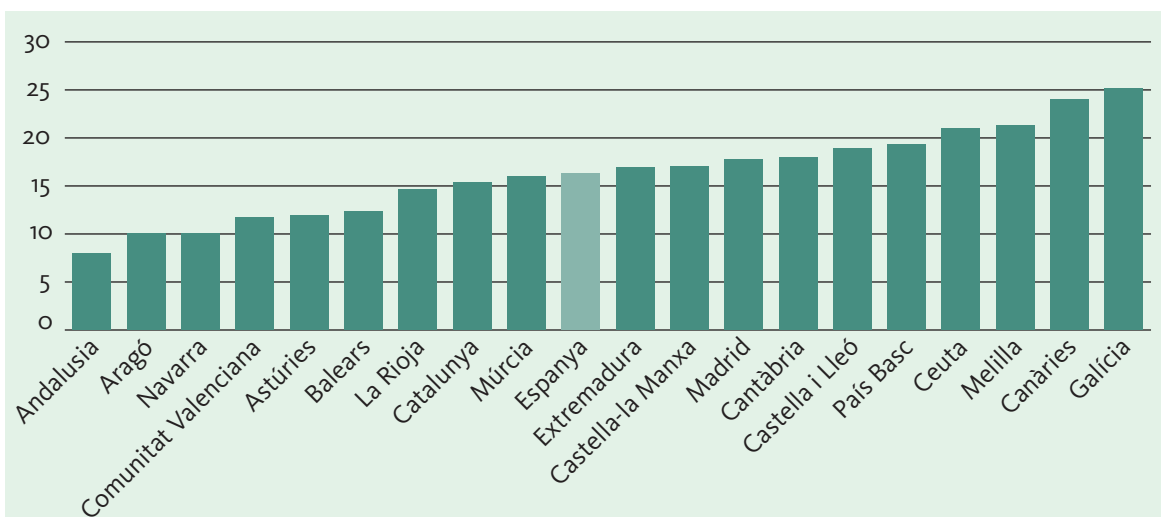

El gràfic 8 representa el suport en serveis domiciliaris que ara mateix presten les administracions, i això es pot considerar com la foto de la desigualtat. Cal destacar que aquesta Llei proporciona l'oportunitat d'anivellar els serveis. El gràfic 8 representa els serveis públics d'ajudes a domicili a totes les comunitats autònomes i l'índex de cobertura en cadascuna d'elles.

Gràfic 8
Serveis públics d'ajuda a domicili. Índex de cobertura, gener de 2006

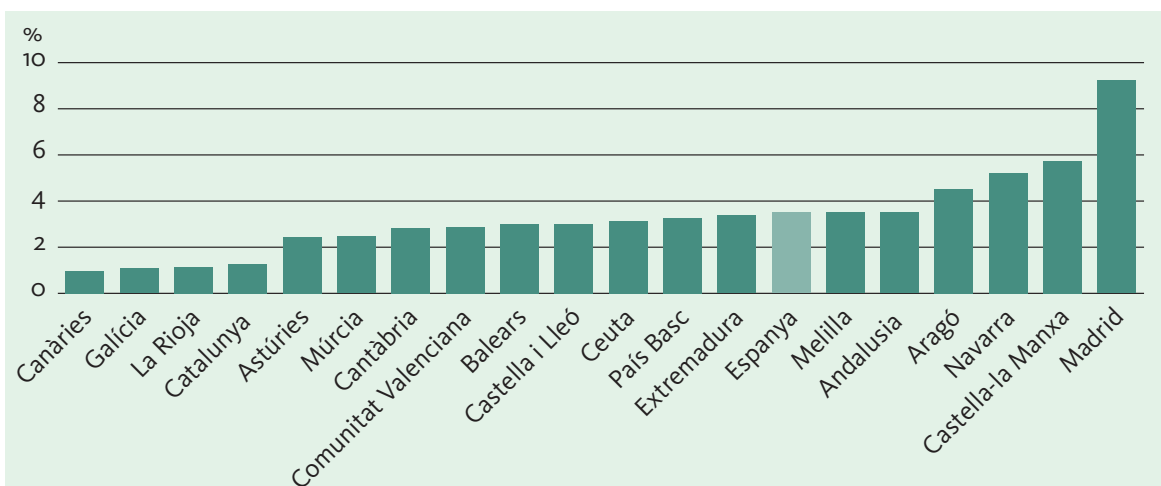

Com podem veure en els gràfics 9, 10, 11 i 12, les desigualtats es mantenen en tots i cadascun dels serveis. En el cas d'ajuda a domicili, Catalunya es troba dins la mitjana.

Gràfic 9
Servei públic d'ajuda a domicili. Intensitat horària, 1 de gener de 2006

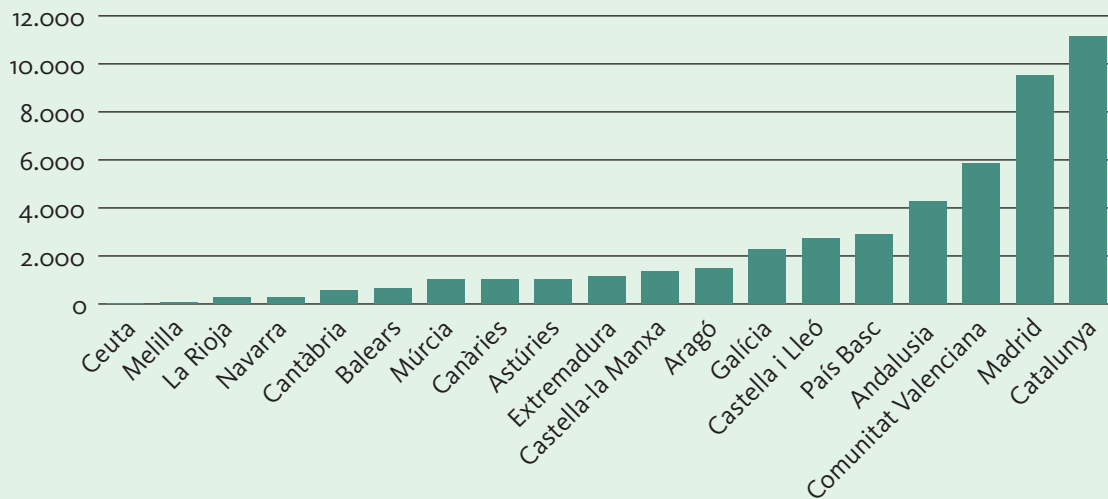
Font: comunitats autònomes, ciutats autònomes i diputacions forals. Elaboració pròpia. Gener 2003.

Gràfic 10
Servei públic de teleassistència. Índex de cobertura, gener de 2006

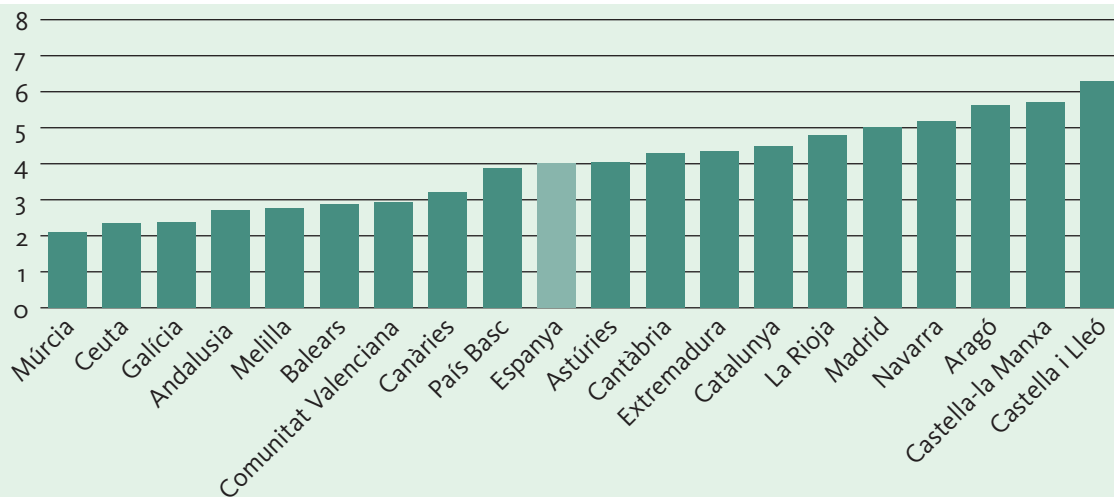
Font: comunitats autònomes, ciutats autònomes i diputacions forals. INE (2006) *Datos de Población. Padrón Municipal 01/01/2006*. Elaboració pròpia.

Gràfic 11
Centres de dia per a persones grans dependents. Nombre de places, gener de 2006

Font: comunitats autònomes, ciutats autònomes i diputacions forals. Elaboració pròpia.

Gràfic 12
Centres residencials. Índex de cobertura de places residencials, gener de 2006

Font: comunitats autònomes, ciutats autònomes i diputacions forals. INE (2005) *Datos de Población. Padrón Municipal 01/01/2005*. Elaboració pròpia. Gener 2003.

En el cas del servei de teleassistència, Catalunya es troba sensiblement per sota de la mitjana. És un servei molt interessant per a la gent més gran de 80 anys i sobretot en el cas de les persones grans que viuen soles, cosa que és un factor de risc de dependència.

No obstant això, en el cas dels centres de dia, Catalunya destaca amb moltes places.

Amb relació als centres residencials, Catalunya té una cobertura més o menys com la mitjana. Té 7-8 comunitats per sobre i 7-8 per sota. De les places que té, més del 50% són privades, cosa que indica, un cop més, l'esforç familiar.

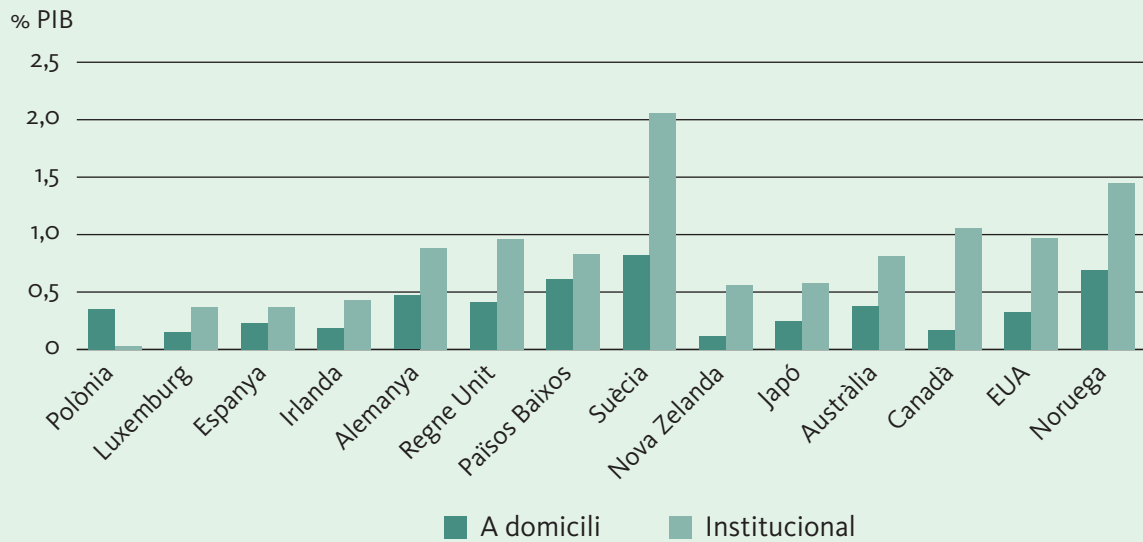
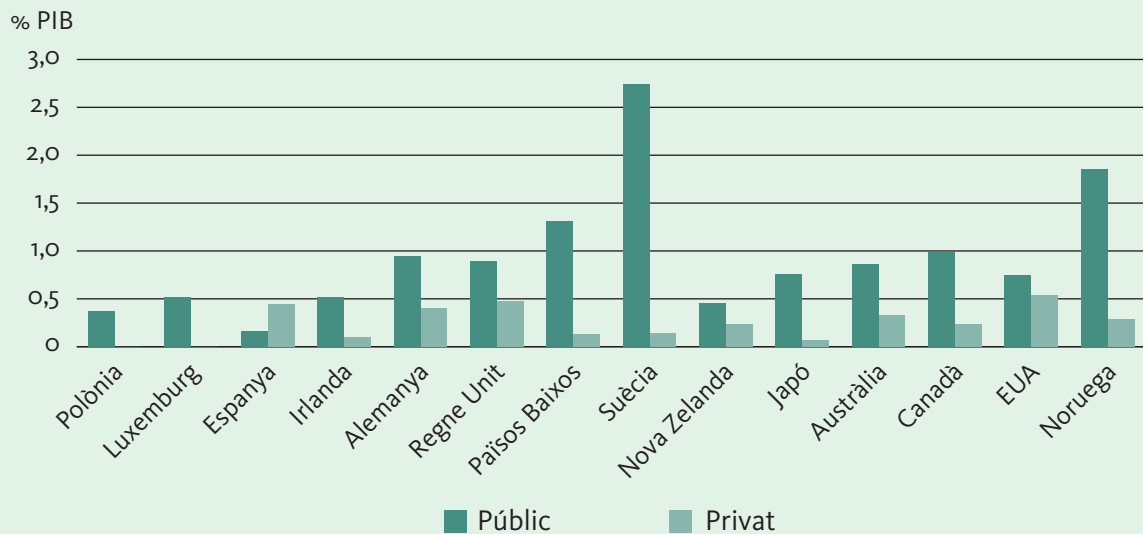
En aquest moment, a les persones sense cap tipus de recurs, normalment se'ls garanteix l'ingrés en residència, ja que els barems actuals els atorguen molta puntuació. La situació actual penalitza la major part de la població, que és la de classe mitjana. La classe alta no es veu gaire afectada perquè pot pagar un recurs privat i les persones que tenen molt pocs recursos pràcticament els tenen garantits, però per a la major part de la població que és al mig, es produeix una mena de càstig familiar. Creiem que la nova Llei canviarà aquesta situació i es donarà suport a l'esforç familiar, que en aquests moments és molt alt tant en cura com en diners.

De totes aquestes places que té Catalunya, més del 50% són estrictament privades i només 9.000 són públiques i 12.500 concertades, és a dir, també es paguen amb diners públics però estan en centres de titularitat privada, és a dir que quasi el 80% està en mans de la titularitat privada, però es paga amb diners públics.

El gràfic 13 representa la diferència en el desenvolupament de l'atenció domiciliària i residencial entre Espanya i altres països. En general, Espanya és a la cua del desenvolupament de l'atenció a domicili i, no obstant això, ha afavorit molt l'atenció residencial.

També cal destacar, pel que fa a Espanya, la importància de la inversió privada amb relació a la pública, i la diferència amb el conjunt de països europeus, on els serveis públics tenen un pes més gran.

Gràfic 13
Estructura de la
despesa en
atencions de
llarga durada en
alguns països de
l'OCDE, 2000

Font: OCDE. "Projecting OCDE health and long-term care expenditure". *Economics Department Working Papers*, 447.
 OPM-Alboma. "Servicios sociales para personas mayores en España". *Perfiles y tendencias*, 22:42, abril de 2006.

Cal destacar que aquesta llei tindrà una implantació progressiva que acabarà el 2015. Durant aquest primer any s'atendrà els grans dependents. Per garantir que sigui una llei sostenible, tots els organismes internacionals han recomanat actuar a poc a poc. Cal destacar el caràcter públic de les prestacions i, sobretot, la responsabilitat pública de garantir la cura i l'atenció a la necessitat d'ajuda en situacions de dependència, encara que sigui a través de prestacions, amb el pagament de serveis privats. Cal destacar, també, que promocionarà clarament autonomia, també l'autonomia en el sentit de participació i capacitat de decisió. És molt important no confondre-la amb independència, perquè es pot ser dependent però mantenir la capacitat de decisió i decidir com es vol viure i on. La llei preveu que hi haurà un programa individual d'atenció, en què la persona en situació de dependència haurà d'estar d'acord amb els professionals i triarà els serveis que li semblin bé dins dels que se li ofereixin, amb participació dels usuaris i dels familiars.

El sistema d'atenció a la dependència es configurarà entre l'Estat i les comunitats autònomes, que hauran d'acordar coses molt importants; entre d'altres, com participaran els beneficiaris d'aquest sistema, com s'establirà el copagament per part dels beneficiaris, segons el grau de dependència i la capacitat econòmica. S'ha acordat ja un barem d'avaluació, que també confiem que sigui important per estripar la foto de la desigualtat, ja que en totes les comunitats autònomes s'hauran de valorar les mateixes coses amb els mateixos punts. Confiem que això permeti que s'accedeixi als serveis d'una manera més equitativa.

La persona en situació de dependència haurà d'estar d'acord amb els professionals i triarà els serveis que li semblin bé dins dels que se li ofereixin, amb participació dels usuaris i dels familiars.

En el quadre 3 podem veure les competències que tindran les comunitats autònomes i els ajuntaments.

Quadre 3
Competències de
les comunitats
autònomes i dels
ajuntaments

Comunitats autònomes

Planificar, coordinar i dirigir els serveis d'atenció

Gestionar recursos per a la valoració

Establir coordinació sociosanitària

Crear i actualitzar el registre de centres i serveis

Inspeccionar i avaluar

Ajuntaments

Col·laborar en la gestió dels serveis d'atenció

Cal destacar que hi ha tres nivells de protecció.

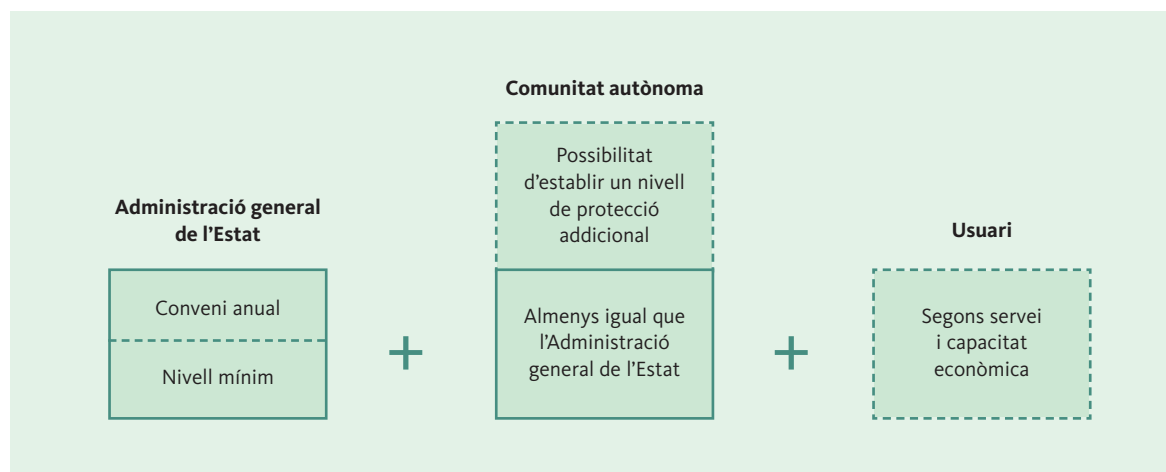
Quadre 4
Nivells de
protecció

Mínim Garantit per l'Administració general de l'Estat

Mitjà Acordat amb cada comunitat autònoma (conveni)

Màxim Protecció addicional a càrrec de cada comunitat autònoma

Gràfic 14
El finançament
del sistema

Respecte al finançament, l'Estat garantirà el mínim, la comunitat autònoma podrà afegir un altre nivell de protecció i l'usuari hi participarà en funció del seu grau de dependència i la seva capacitat econòmica.

Respecte a les prestacions, cal destacar una novetat entre els serveis: els centres de nit, que només s'han implantat fins ara en dues comunitats autònomes. Una altra novetat és que es promou la prevenció per llei, s'estableix que s'han de fer polítiques i programes amb la finalitat de prevenir. I respecte a les prestacions, una de les novetats més importants d'aquesta Llei és la prestació econòmica, que acabarà amb les llistes d'espera, atès que quan l'Administració competent no pugui garantir un servei haurà de donar una prestació econòmica per tal que la persona pugui accedir a aquest servei mentre l'Administració no li pugui garantir d'una altra manera. Una altra novetat molt important és la prestació econòmica per a atencions familiars. Encara que la Llei estableix que serà de manera excepcional, es preveu que els cuidadors siguin donats d'alta a la Seguretat Social i en situacions que ho requereixin se'ls puguin garantir uns diners. També es preveu la prestació de l'assistent personal per a aquelles situacions de gran dependència en què es necessita ajuda constant i permanent.

Quadre 5
Catàleg de serveis de la Llei de promoció de l'autonomia personal i atenció a les persones en situació de dependència

Servei de teleassistència

Servei d'ajuda a domicili

Atenció de les necessitats de la llar i atencions personals

Servei de centre de dia i de nit

Centre de dia per a persones grans, per a menors de 65 anys i d'atenció especialitzada

Centre de nit

Servei d'atenció residencial

Residència de persones grans en situació de dependència

Centres d'atenció a persones en situació de dependència segons els diferents tipus de discapacitat

Sr. José Adelantado

Professor del Departament de Sociologia de la Universitat Autònoma de Barcelona

Em sembla que és prou evident que l'Estat del benestar, en el cas de l'Estat espanyol i també de Catalunya, necessitaria un desenvolupament més potent. D'altra banda, tenim un model d'Estat del benestar molt familiar. Això vol dir que descansa molt en la família per satisfer les necessitats de la població. Però paradoxalment, pel fet de ser un Estat del benestar molt familiar, maltracta, per dir-ho així, la mateixa família i especialment les dones en la mesura que no ofereix serveis suficients.

Jo crec que aquí hem intentat, per part dels companys, desfer dos tòpics. Un primer tòpic, que plantejava Julio Pérez, és que es parla molt de les situacions de dependència de les persones grans però és precisament com a conseqüència de la debilitat de l'Estat del benestar per oferir serveis a les famílies. Moltes persones grans en lloc de ser dependents, és a dir, en lloc de ser ajudades, el que fan és ajudar els fills, ajudar la família. Això, en moltes ocasions no està suficientment valorat. Probablement això té aspectes positius, en la mesura que augmenta la relació dels avis amb els néts, cosa que és molt important i justament l'estic vivint en el cas de la meva mare i els fills petits dels meus germans. No obstant això, la meva mare, a vegades, també em diu que no li ve de gust anar a cuidar els néts per necessitat sinó veure'ls només per gust. Per tot això, un cop més estem assenyallant la debilitat de l'Estat del benestar en atenció a la família i que en part són les persones grans les que estan satisfent aquesta necessitat i, molt especialment, les dones.

El segon tòpic és que som un país tan familiar, tant culturalment catòlic, que és al voltant d'aquesta concepció de la família com es desenvolupa l'Estat del benestar. I sembla que fonamentar drets per a les persones grans, per enfortir la seva pròpia autonomia, amenaçaria de trencar aquesta visió de la família. Jo crec que això és un fals tòpic. Paradoxal-

ment, en aquells països en què més s'han desenvolupat les polítiques de benestar a favor de l'autonomia i a favor de les persones grans, hi ha més contacte entre aquestes persones grans i la seva família, més proximitat i probablement més enfortiment d'aquesta xarxa que és la família. Una cosa és clara, és molt més fàcil anar de visita, passar una estona amb el pare, la mare, una persona gran, és més agradable estar amb ella simplement per relacionar-s'hi, que no estar amb ella per obligació, no haver d'estar treballant fent un paper que, en moltes ocasions, és un increment de la jornada laboral de les dones cuidadores. Per tant, no sembla que, d'acord amb l'experiència en altres països, hi hagi risc que es debiliti la família si és l'Estat qui gasta més diners a finançar aquestes necessitats de les persones dependents.

L'estat del benestar, en el cas de l'Estat espanyol i també a Catalunya, necessita un desenvolupament més potent.

Quant a la qüestió del finançament, el desplegament de la Llei de dependència serà costós, no gaire, però ho serà. Aproximadament arribarà a l'1% del producte interior brut, que són molts diners, però d'aquí al 2015, el que suposa, probablement, massa anys. En aquests

moments, altres països ja s'estan gastant grans percentatges a vetllar per la gent gran.

Una qüestió que no ha sortit a la taula és la forma de finançament de la Llei de dependència, ni tampoc la forma de finançament de la Llei de serveis socials que s'està discutint aquí, a Catalunya, ja que impliquen un important copagament per part dels beneficiaris. Cal cridar l'atenció, també, a les autoritats, si és que són presents aquí en aquest moment, que seria convenient i probablement més just socialment, que el finançament no estigués articulat a través del copagament. S'ha de tenir en compte que, probablement, aquesta Llei de dependència implicarà que les persones dependents paguin un 33% del cost del servei, i el mateix en els serveis socials. Aquest copagament seria convenient que fos més petit i probablement seria convenient enfortir el finançament d'aquesta llei a través del sistema de pensions com passa amb la sanitat o amb l'educació.

Un cop plantejat això, i per recollir alguns dels elements de l'exposició que ha fet Rosa Díaz en relació amb el tipus de conseqüències que podrà tenir el desenvolupament de la Llei, es poden dir dues coses. Ella ha presentat una sèrie de dades molt reveladores de la situació tan precària que tenim en aquest moment en relació amb aquesta qüestió. En molts casos la comunitat autònoma de Catalunya està en els indicadors baixos del conjunt de l'Estat. Evidentment no s'ha arribat a aquesta situació en quatre dies, s'hi ha arribat

després de no invertir suficientment en aquests serveis durant molt temps. Catalunya presenta indicadors en alguns casos per sota de la mitjana i és interessant assenyalar que aquests indicadors tenen molt a veure amb l'oferta privada de serveis, és a dir, oferta de pagament. El Govern, en l'àmbit de la comunitat autònoma, sembla que no ha invertit en molts casos, ni tampoc ho han fet altres comunitats autònomes.

Una altra qüestió que em sembla molt important és la preferència de les persones pels serveis d'atenció a domicili abans que la institucionalització en residències. En el cas de l'Estat espanyol, hi ha uns indicadors molt baixos en relació amb les dues qüestions i pràcticament iguals entre l'atenció a domicili i les residències. La qüestió és que s'han de crear més places residencials com també més serveis d'atenció a domicili. I és especialment en aquest servei on estem pitjor que altres països. I és el que més convé desenvolupar ja que, en primer lloc, les enquestes diuen que la gent vol envellir a casa i, en segon lloc, envellir a casa és més barat per a tots que envellir en una institució tancada. Envellir a casa, a més, permet mantenir molt millor els graus d'autonomia personal i de llibertat que no en una institució.

Moltes persones grans, en lloc de ser dependents, el que fan és ajudar els fills, ajudar la família.

**Espais de
treball simultani
i experiències**

**La pràctica
dels drets
de les persones
grans en situació
de dependència**

Composició de la Taula

PRESIDÈNCIA

Sr. Jordi Casares

Conseller de Gent Gran del districte de Sant Andreu

PONENTS

Sra. Montse Écija

Actua com a relatora

Sra. Carme Gárate

Tècnica municipal de Gent Gran del districte de Sants-Montjuïc

Sra. Anna Garcia

Consell de Gent Gran del districte de Sant Martí

Sra. Mercè Mas

Treballadora social. Membre del Consell de Persones Grans de Catalunya en qualitat d'experta i membre del grup de treball de Gent Gran del Consell Municipal de Benestar Social

Sr. Pau Ribé

Consell de Gent Gran del districte de Sants-Montjuïc

Sra. Dolors Solís

Membre del CAGG i representant de Comissions Obreres

Sra. Mercè Mas

Treballadora social. Membre del Consell de Persones Grans de Catalunya en qualitat d'experta i membre del grup de treball de Gent Gran del Consell Municipal de Benestar Social

Presentació

A l'inici d'aquest espai de treball cal que ens tornem a fer les preguntes que ja han sorgit altres vegades en parlar del Document obert de drets i llibertats de les persones grans amb dependència.

És necessari aquest document? És útil? Recull drets i llibertats per a aquest col·lectiu diferents dels que reconeix a totes les persones, pel fet de ser-ho, la Declaració Universal dels Drets Humans?

No, no recull drets diferents.

Tanmateix, des de fa més de 30 anys han anat apareixent al món desenvolupat documents com aquest impulsats per col·lectius de participació de persones grans i per professionals que recullen els drets amb més perill de ser vulnerats en el tracte amb les persones grans i, més especialment, amb les persones grans amb dependència. I l'experiència del que han esdevingut aquests documents ha estat un recordatori de la condició de persones (dels afectats) i ha mostrat la seva eficàcia en la millora de la qualitat de vida d'aquestes persones.

És cert que tots aquests drets i llibertats estan inclosos en la Declaració Universal però també és cert que amb molta freqüència a les persones amb dependència, i més especialment si són persones grans, no els són respectats.

Per donar impuls a una cultura d'autonomia i participació de les persones amb dependència, i especialment de les persones grans, cal millorar el coneixement de la informació que conté el Document obert de drets i llibertats de les persones grans amb dependència.

I això passa moltes vegades sense que la persona que té cura d'una persona gran dependent sigui conscient que vulnera aquests drets –i que, per tant, maltracta– i tampoc ho sigui la persona maltractada. Tothom té clar que la violència física, el tracte barroer, la manca de cobertura de les necessitats bàsiques, escridassar, els insults... són maltractaments, però no és així en el respecte de molts dels drets i sobretot de les llibertats.

Per tal que es respectin els drets i les llibertats de les persones grans amb dependència, és a dir, que no siguin maltractades, cal difondre la cultura d'aquests drets.

La nova Llei estatal de promoció de l'autonomia, a l'article 4, parla dels drets i deures de les persones amb dependència. En aquest article es recullen de forma explícita la majoria dels drets recollits en el Document obert i, de forma implícita, tots els altres. Així, els drets i llibertats que el document feia patents però sense una força legal adquireixen ara el rang de drets legalment reconeguts. La Llei va més enllà i en el punt 4.3 diu que els poders públics adoptaran les mesures necessàries per promoure i garantir el respecte dels drets enumerats.

Per tal que es respectin els drets i llibertats de les persones grans amb dependència cal difondre la cultura d'aquests drets.

Podria semblar que, tenint en compte els drets que reconeix la Llei i l'obligació dels poders públics de garantir-los, ja no caldria fer res al respecte, però no es així. Cal que tota la ciutadania, i molt especialment les mateixes persones grans i el seu entorn, tinguin molt present que els cal respectar i denunciar la seva vulneració quan aquesta sigui detectada.

Per donar impuls a una cultura d'autonomia i participació de les persones amb dependència, i en especial en el cas de les persones grans, cal millorar el coneixement que les persones grans i la població en general tenen de la informació que conté el Document obert.

Les persones amb més capacitat per impulsar una cultura d'autonomia i participació, en qualsevol situació, incloent-hi la de dependència, són les mateixes persones grans amb voluntat i capacitat per fer-ho. Elles poden fomentar que les idees essencials del Document obert siguin debatudes i comentades de forma àmplia, i que els drets i les llibertats siguin legalment reconeguts i, sobretot, respectats.

OBJECTIUS

- Nova edició del fullet del Document obert amb un format més llegible i manejable. Edició d'un pòster amb els drets.
- Projecte que té com a persones diana la gent gran i el seu entorn amb un doble vessant: l'un amb una base territorial, amb la implicació dels consells de gent gran de districtes, i l'altre les entitats d'àmbit de ciutat.
- Creació d'un equip de gent gran, ja sigui de l'entitat o de districte que, amb el suport tècnic del projecte, s'encarregui d'impulsar-lo i col·laborar activament en les sessions.
- Realització de sessions informatives en format xerrada, tertúlia o iniciatives similars.
- Visualització de la imatge del pòster i dels drets en els mitjans de comunicació i publicacions del districte.
- El projecte es pot complementar amb el cicle de conferències jurídiques per a la gent gran que es fan als casals i espais de gent gran municipals.

DESTINATARIS

D'una banda, la gent gran dels equipaments i el seu entorn (casals i espais de gent gran, centres cívics, biblioteques, centres de dia, residències...) i, de l'altra, les associacions i entitats de gent gran.

PROJECTE PÒSTER

Sra. Anna Garcia

Consell de Gent Gran del districte de Sant Martí

Sr. Pau Ribé

Consell de Gent Gran del districte de Sants-Montjuïc

Es tracta de la segona fase d'informació i sensibilització sobre els drets i les llibertats de les persones grans amb dependència a partir d'una nova difusió del Document obert aprovat a la Convenció Les Veus de la Gent Gran de febrer de 2003.

SUPORT TÈCNIC I COL-LABORACIONS (ENTITATS) DEL PROJECTE

- Planificació conjunta, amb el tècnic del districte, de les accions que s'han de desenvolupar en el territori.
- Formació de la gent gran col·laboradora del projecte.
- Coordinació de les sessions i suport a la realització de les xerrades per part de la gent gran.
- Redacció de la documentació que generi el projecte.
- Suport a la coordinació tècnica entre els serveis de comunicació del sector i del districte.

MATERIAL

- Pòsters
- Fullets

ACTIVITATS

- Edició de 3.000 pòsters i 10.000 fullets.
- Districte de Sants-Montjuïc:
 - Creació i tres sessions de formació i seguiment del grup de gent gran.
 - 10 xerrades en casals i grups de gent gran del districte.
 - Programa informatiu de ràdio.
 - Article en un periòdic local.
- Districte de Sant Martí:
 - Creació del grup de gent gran i dues sessions d'informació i seguiment.
- Districte de l'Eixample:
 - Article en una revista de gent gran del districte.
 - Gestions de posada en marxa del projecte.
- Districte de Sant Andreu:
 - Article a la revista *La veu de la gent gran de Sant Andreu*.
 - Programa de ràdio de gent gran.
- Difusió d'àmbit de tota la ciutat:
 - Mercè 2006- El passeig de les persones.
 - Fira Gran. Jornades tècniques.
 - Il Jornadas sobre Derechos del Mayor del Consejo de la Fundación General de la Abogacía Española e IMSERSO.

TÈCNICS DEL PROJECTE

El projecte té el suport tècnic d'una experta en gent gran i d'una experta de la Universitat de Barcelona, així com de la Secretaria del Consell Assessor de la Gent Gran.

OBSERVACIONS

Cal dir que, a l'inici del projecte, es va elaborar un catàleg d'activitats adaptables en funció del moment, que són les següents:

- Xerrades per a gent gran sobre el Document obert.
- Penjada de cartells.
- "Parlem-ne al voltant d'un cafè". Grups de gent gran i familiars.
- Ser presents als mitjans de comunicació i publicacions del districte: revistes informatives del districte, de la Comissió i dels casals. Ser presents en els programes d'activitats de centres cívics i casals.

També es van plantejar alguns requeriments necessaris per al correcte desenvolupament del projecte:

- Compromís d'una sessió de planificació conjunta amb els tècnics de districte o de la junta de l'entitat.
- Presentació de l'equip de treball als equipaments o entitats.

Sra. Dolors Solís

Membre del CAGG i representant de Comissions Obreres

Conclusions

- **Cal crear nous mecanismes per donar a conèixer el Document obert de drets i llibertats de les persones grans amb dependència a la societat.** El Document obert de drets i llibertats de les persones grans amb dependència és un instrument útil per a la qualitat de vida de les persones grans amb dependència i s'han de crear nous mecanismes per donar-lo a conèixer tant a les persones grans com a la societat en general i als sectors professionals implicats en l'atenció a les persones grans.
- **Cal continuar impulsant projectes de difusió del Document obert de drets i llibertats de les persones grans amb dependència.** Cal continuar impulsant projectes de difusió del Document obert entre les persones grans com ara el Projecte Pòster (xerrades informatives fetes per persones grans voluntàries en casals, entitats, centres cívics, etc.).
- **Cal difondre el Document obert entre les famílies de les persones grans amb dependència.** Cal establir estratègies específiques per arribar a les famílies de les persones grans amb dependència perquè els familiars tenen un paper clau en la qualitat de vida de les persones grans amb dependència.
- **Cal reconèixer socialment i dignificar el treball de cura de les persones amb dependència que porten a terme les famílies.** Per garantir la qualitat de vida de les persones grans amb dependència cal dignificar el treball dels qui en tenen cura a partir del reconeixement social del que comporta una situació de dependència per a les persones implicades.

- **Cal que els professionals sanitaris i d'atenció coneguin i apliquin el Document obert.** Els professionals sanitaris i dels serveis d'atenció social a les persones grans amb dependència han de conèixer i aplicar el Document obert de drets i llibertats.
- **Cal implicar els mitjans de comunicació en la difusió del Document obert per poder sensibilitzar la societat.** Es considera molt important aconseguir implicar els mitjans de comunicació en la difusió i sensibilització de tota la societat respecte als drets i les llibertats de les persones grans amb dependència i en la prevenció dels maltractaments a les persones grans.
- **Cal treballar els temes relacionats amb la dependència als centres educatius.** Per transformar efectivament la societat, cal incidir en infants i joves; així doncs, cal que a les escoles i els instituts es parli de la dependència. El treball en centres educatius ja estava recollit en les estratègies de difusió inicials del Document obert; cal impulsar efectivament aquesta línia de treball.
- **La vulneració dels drets i les llibertats de les persones grans en situació de dependència pot donar lloc a situacions de maltractament.** El Document obert ha de ser un instrument per sensibilitzar tota la població respecte al fet que la vulneració d'aquests drets pot originar situacions de maltractament.

Cal reconèixer socialment i dignificar el treball de cura de les persones amb dependència que porten a terme les famílies.

- **Estendre els drets i les llibertats recollits en el Document obert a totes les persones en situació de dependència.** Es considera important estendre els drets i les llibertats que el Document estableix a totes les persones amb dependència, no només a les persones grans.

Recomanacions i propostes

- Prenent com a punt de partida l'experiència del Projecte Pòster cal augmentar els tipus d'activitats que es fan per donar a conèixer el Document obert entre les persones grans. Per exemple, cal continuar organitzant activitats com ara xerrades i cinefòrums a les entitats de gent gran, els casals, els centres cívics, etc.
- Es considera molt important penjar el Document obert de drets i llibertats de les persones grans amb dependència a internet i aconseguir, així, que tingui una major difusió en la societat.
- Cal conscienciar la gent gran i les seves famílies, a través de les xerrades de difusió del Document obert, de la problemàtica dels maltractaments a les persones grans, entenent que les pràctiques que no respecten els drets i les llibertats expressats en el Document poden donar lloc a situacions de maltractament.
- En aquest sentit, també caldria commemorar el Dia contra els Maltractaments a les Persones Grans (15 de juny).
- Cal donar a conèixer i fer sessions de treball sobre el Document amb els professionals de l'atenció a les persones grans tant de l'àmbit sanitari com d'atenció social.
- Cal donar a conèixer el Document a altres professionals que presten serveis adreçats a les persones grans, com ara advocats, professionals del sector bancari, etc. per treballar-lo conjuntament.
- El document s'ha de difondre als centres de formació de professionals de l'atenció a les persones grans i cal vetllar perquè formi part tant del procés de formació dels futurs professionals com de la formació continuada.
- Es recomana a les entitats de gent gran que incloguin els drets i les llibertats de les persones grans amb dependència i els maltractaments en les activitats que porten a terme amb escoles i instituts.

Cal que les persones grans prenguin consciència dels seus drets i en denunciïn la vulneració.

- Es recomana que les entitats de gent gran facin xerrades informatives sobre la Llei de promoció de l'autonomia personal i atenció a les persones en situació de dependència, i també que es faci difusió del Document obert de drets i llibertats de les persones grans amb dependència.
- Cal que es continuïn adaptant els espais públics i els transports de la ciutat i també que hi hagi serveis de vàter públics i adaptats.
- I, finalment, cal que les persones grans prenguin consciència dels seus drets i en denunciïn la vulneració.

Reivindicacions

- Cal un desenvolupament acurat, ràpid i efectiu de la Llei de promoció de l'autonomia personal i atenció a les persones en situació de dependència.
- Cal l'aprovació ràpida de la Llei de serveis socials de Catalunya per poder aplicar de forma efectiva la Llei de promoció de l'autonomia personal i atenció a les persones en situació de dependència, així com altres prestacions i serveis que millorin la qualitat de vida de les persones grans.

Espais de
treball simultani
i experiències

**Ser actius ajudant
altres persones**

Composició de la Taula

PRESIDÈNCIA

Sra. Cinta Llassat

Consellera de Gent Gran del districte de Gràcia

PONENTS

Sra. M. Assumpció Barot

Cap de programes de la Federació Catalana de Voluntariat Social

Sr. Antoni Estopiñà

Tècnic municipal de gent gran del districte de Gràcia

Sr. Agustí Gómez

Membre de CONEX. Projectes “Llars compartides” i “Cangur amic” de CONEX

Sra. Pilar Pardos

Membre de l'Associació Coordinadora per a l'Ancianitat (ACA). Projecte “Suport Acompanyament” d'ACA

Sr. Joan Trullàs

Membre del CAGG i representant del Consell de Gent Gran de Sarrià-Sant Gervasi

Sra. M. Assumpció Barot

Cap de programes de la Federació Catalana de Voluntariat Social

Presentació

He consultat el *Gran Diccionari de la Llengua Catalana*, d'Enciclopèdia Catalana, per saber com definia la paraula voluntari, i diu així:

- Voluntari: persona que s'ofereix lliurement a fer una cosa a la qual no està obligada.
- Voluntariat: fet de col·laborar com a voluntari en un treball social concret.

En llegir-ho, ens adonem que l'autor situa aquesta acció en un camp molt concret, el social, i és precisament del que volem parlar.

Què és un voluntari/ària social? És aquell/a que es dirigeix a una entitat i es compromet lliurement perquè desitja ajudar a resoldre una necessitat.

Aquesta acció és completament lliure i voluntària, i es fa des de la solidaritat; i d'aquest sentiment solidari en el pla de les emocions, el voluntari o voluntària passa a l'acció. Se sent implicat/ada i decideix posar-se al costat de qui té una necessitat i mirar de fer, així, alguna cosa.

Voluntariat i solidaritat són dues cares de la mateixa moneda, que es resumeixen en la participació social. Des d'aquest compromís solidari és des d'on s'entén que les necessitats i les mancances de les persones i dels grups són fruit dels desajustaments de la societat i que, atès que tots som part de la societat, tothom ha de tenir les mateixes oportunitats.

La persona que es compromet a ajudar ho fa de manera lliure, voluntària i solidària perquè se sent implicada i decideix fer alguna cosa per resoldre una necessitat.

Les definicions són clares i concretes, però parlem de la persona. Qui és aquest voluntari/ària?, què li ha passat pel cap perquè de cop i volta hagi tingut el neguit de moure's, de preocupar-se de buscar un lloc, una entitat on pugui ser necessària?

No podem estar dins de la ment de cadascú d'aquells que han decidit dedicar part del seu temps, deixant de banda la seva comoditat, a dedicar-se a atendre les necessitats dels altres de forma totalment altruista.

Escoltant, el que descobrim és que la majoria, en un moment de la seva vida, s'ha fet la següent pregunta: Què he fet jo per tenir tot el que tinc, o he tingut: família, amics, oportunitats, afecte, i per què uns altres estan sols, malalts, exclosos, mancats d'afecte? En aquest punt i hi ha alguna cosa que fa que tot es remogui per dins, podem donar-li el nom de sentiment de justícia, solidaritat, sensibilitat, humanitat, tant se val, és alguna cosa que no permet restar indiferent, ben al contrari, neguiteja i obliga a posar-se en marxa.

La persona no fa de voluntari, és un voluntari. Ser voluntari és un sentiment, es porta a dins.

I les persones grans?, que disposen d'un pòsit de vivències i d'experiències que tant poden arribar a ajudar a tants d'altres, que l'únic que necessiten és el caliu d'una mirada, la paraula oportuna i dita a temps amb la saviesa que aporta tota una vida plenament viscuda.

El que sí puc dir és que són molt necessaris, que hi ha més d'una entitat que els rebrà amb els braços ben oberts.

La persona no fa de voluntari, és un voluntari; ser voluntari és un sentiment, es porta a dins.

Sóc voluntària d'una entitat que atén les persones sense sostre de la nostra ciutat. Dins l'heterogeni ventall de voluntaris d'aquesta entitat hi ha un ampli col·lectiu de gent gran summament valorada per totes les aportacions i la tasca que du a terme.

Teòricament, el voluntari fa una acció totalment altruista, però a l'hora de la veritat ens adonem que això no és cert, que el que el voluntari rep amb la seva acció de donació és una compensació emocional molt difícil de trobar en qualsevol altra acció de la nostra vida.

OBJECTIUS

- Aconseguir que la gent gran tingui un lloc d'estada confortable, com a domicili habitual.
- Aconseguir un cost assequible als ingressos consolidats de cada membre de la llar.
- Oferir a cada estadant una major seguretat de cara a l'esdevenidor.

DESTINATARIS

Les persones de més de 65 anys que es valguin per elles mateixes però que, a causa de les dificultats econòmiques, no puguin continuar assumint viure de manera independent (i que no vulguin dependre de la família).

DURADA

Aquest projecte es va iniciar l'any 1994 i s'ha dut a terme fins ara. No té una data final prevista.

SUPORT TÈCNIC I COL·LABORACIONS (ENTITATS) DEL PROJECTE

El projecte té el suport de l'Ajuntament de Barcelona, que ha atorgat subvencions per a l'edició dels fullets informatius.

LLARS COMPARTIDES

Sr. Agustí Gómez

Membre de CONEX. Projecte "Llars compartides" de CONEX

Aquest projecte vol respondre a les necessitats d'habitatge assequible que presenten moltes persones grans de la ciutat de Barcelona. Per tal de resoldre aquest problema, CONEX afavoreix les trobades entre persones grans per tal de crear petits grups de convivència i es fa càrrec legalment del lloguer de l'habitatge que aquests grups puguin compartir. De la mateixa manera, CONEX fa signar als llogaters un contracte de convivència per tal de regular possibles conflictes que puguin sorgir.

MATERIAL

- Fullets informatius.
- Llibret informatiu del projecte.

ACTIVITATS

- Organització de trobades de persones interessades a fer ús del servei.
- Gestió dels grups de persones que conviuen (solució de problemes, recerca de noves persones en el cas de baixes...).
- Gestió dels lloguers d'habitatges compartits.

CANGUR AMIC

Sr. Agustí Gómez

Membre de CONEX. Projecte "Cangur amic" de CONEX

Aquest projecte vol donar resposta al problema de soledat que pateixen les persones amb necessitat d'atenció personalitzada per motius de salut. El voluntariat implicat en aquest projecte ofereix el seu temps per solucionar diverses necessitats de persones en aquesta situació, prioritzant les necessitats de les persones usuàries i participants de CONEX.

El grup cangur amic està format per membres de CONEX que, de manera puntual, s'ofereixen a atendre persones soles, visitar malalts... Sovint, el nombre de casos que reclamen la seva actuació és tan elevat que falta personal (en un any superen fàcilment els 2.000 serveis).

OBJECTIUS

Donar suport a persones que, per motius de salut, necessitin una atenció personalitzada de manera puntual.

DESTINATARIS

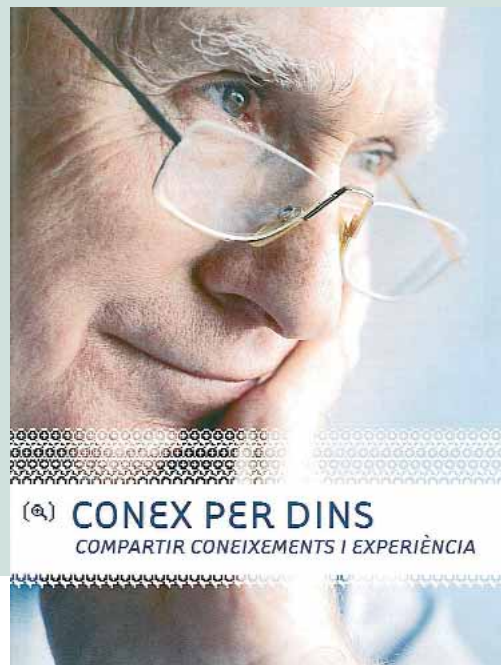
Persones grans que, per motius de salut o incapacitat, necessiten, de manera puntual, l'ajuda d'algú per dur a terme qualsevol tipus d'activitat.

DURADA

Aquest projecte es va iniciar fa uns 14 anys i s'ha dut a terme fins ara de manera continuada. No té una data final prevista.

ACTIVITATS

- Actuacions concretes per donar suport a necessitats esporàdiques de persones amb problemes de salut.
- Difusió del projecte entre els membres de CONEX per tal de disposar de més persones per dur a terme aquest servei, ja que la demanda és superior a la capacitat dels voluntaris actuals.

OBJECTIUS

- Millorar la qualitat de vida de les persones grans de la ciutat que es troben soles i tenen dificultats per dur a terme alguns desplaçaments de manera autònoma.
- Oferir ajuda domiciliària a aquelles persones grans que ho necessitin.

DESTINATARIS

Els socis de l'ACA que ho requereixen.

ACTIVITATS

- Acompanyament personal, i de manera voluntària, de persones discapacitades quan han de realitzar alguna activitat fora de casa.
- Programació de visites d'ajuda domiciliària.

SERVEI GRATUÏT D'ACOMPANYAMENT I AJUDA

Sra. Pilar Pardos

Membre de l'Associació Coordinadora per a l'Ancianitat (ACA).
Projecte "Suport Acompanyament" d'ACA

Aquest projecte es va iniciar a partir de la detecció de certes necessitats d'ajuda (derivades de l'edat) per part dels socis de l'ACA.

TÈCNICS DEL PROJECTE

Les persones que, de manera voluntària, participen en el projecte ofereixen alhora els seus coneixements tècnics, ja que es tracta d'infermeres i assistents socials jubilades.

Sr. Joan Trullàs

Membre del CAGG i representant del Consell de Gent Gran de Sarrià-Sant Gervasi

Conclusions

- **Reconeixement de la tasca de suport que fan les persones grans a altres persones que ho necessiten.** Primer de tot, cal reconèixer la important tasca de suport emocional i d'ajuda a altres persones que porten a terme moltes persones grans de manera voluntària. Des de moltes entitats de gent gran o de caràcter social, moltes persones grans dediquen el seu temps, les seves energies i el seu entusiasme a millorar la qualitat de vida d'altres persones i, de retruc, la de tota la ciutadania, cosa que fa de Barcelona una ciutat més amable i acollidora per a tothom.
- **Cal enfortir la cultura del voluntariat.** El voluntariat és una actitud vital, una tasca silenciosa i discreta, que cal fer visible, i també cal donar-li reconeixement social per contribuir així a crear una cultura del voluntariat.
- **La satisfacció d'ajudar els altres.** Les persones que porten a terme tasques de voluntariat obtenen beneficis d'incalculable valor com un somriure. La satisfacció d'ajudar els altres, de ser i saber-se útils, d'establir vincles afectius amb les persones que ens envolten i d'ajudar a construir un món millor i una mica més just són font de benestar, salut i vida per a les persones voluntàries.
- **El voluntariat ofereix suport emocional, afectiu i relacional que no es pot oferir des d'altres serveis.** Bona part de les tasques de voluntariat estan destinades a cobrir les necessitats de suport emocional, afectiu i relacional de persones que es troben en una

situació difícil (soledat, malaltia, dependència); aquests aspectes són vitals per a la qualitat de vida de totes les persones i massa vegades no són prou tinguts en compte en els serveis d'atenció.

- **Cal reconeixement i coordinació de les tasques de voluntariat per part dels professionals.** La tasca dels voluntaris també ha de ser reconeguda per part dels professionals de l'Administració pública i de les empreses on els voluntaris porten a terme la seva tasca. Aquest reconeixement ha d'implicar també tasques de coordinació entre professionals i entitats de voluntariat.

Moltes persones grans porten a terme una important tasca de suport emocional i d'ajuda a altres persones de manera voluntària.

Recomanacions i propostes

- Potenciar la coordinació entre els professionals d'atenció social dels serveis socials i les entitats de voluntariat, per tal de respondre més adequadament i de manera complementària a les necessitats de la població de què s'ocupen.
- Afavorir el treball en xarxa entre les entitats que fan activitats de voluntariat social per poder arribar a totes les demandes necessàries. També cal treballar en xarxa per facilitar que les persones que vulguin ser voluntàries siguin adreçades a les entitats de voluntariat. Seria convenient elaborar i difondre guies d'entitats de voluntariat en els àmbits dels districtes i de la ciutat.
- Fomentar la formació de les persones voluntàries i difondre la informació dels cursos disponibles.
- Impulsar plans de voluntariat a les institucions que en reben.
- Difondre els drets i deures del voluntariat social.
- Fer visibles les accions efectuades per voluntaris per tal que altres persones vegin que elles també podrien ajudar i poder, així, captar més voluntaris.

- Crear espais relacionals, des de les entitats de voluntariat o als centres on es presta el suport, per compartir experiències entre persones voluntàries per tal de saber resoldre possibles situacions conflictives i també evitar situacions de cansament.
- Reconèixer la tasca del voluntariat, també la que porten a terme persones immigrades, a escala legal, tal com es fa en alguns països europeus. El voluntariat no ha de suposar despeses per desplaçaments i dietes; les entitats de voluntariat han de poder assumir aquestes despeses, així com les assegurances de voluntariat, en aquelles tasques que comportin més situacions de risc o de possibles danys a tercers...

La satisfacció d'ajudar els altres, de ser i saber-se útil, d'establir vincles afectius i d'ajudar a construir un món millor són font de benestar, salut i vida per a les persones voluntàries.

**Espais de
treball simultani
i experiències**

**Salut
i prevenció**

Composició de la Taula

PRESIDÈNCIA

Sr. Àlex Ruiz de Azua

Conseller de Gent Gran del districte Sants-Montjuïc

PONENTS

Sr. Ramon Barbet

Tècnic municipal del districte de Sant Andreu

Sra. Carme Carrasco

Consell de Gent Gran del districte de Nou Barris

Dr. Antoni Cervera

Metge geriatre i director de l'Institut d'Atenció Geriàtrica i Sociosanitària de l'IMAS

Sra. Dolors Fita

Membre del CAGG i representant del Consell de Gent Gran de Sant Martí

Sra. Antònia Flores

Comissió de la Quinzena de la Salut de Sants

Sra. Florència Kliczkowski

Actua com a relatora

Sr. Antoni Osete

Consell de Gent Gran del districte de Nou Barris

Dr. Antoni Cervera

Metge geriatre i director de l'Institut d'Atenció Geriàtrica i Sociosanitària de l'IMAS

Presentació

A la I Convenció Les Veus de la Gent Gran hi va haver una sessió dedicada a la salut de la gent gran i als aspectes de l'envelliment lligats a la salut. La salut és un aspecte essencial de la vida, que determina un comportament determinat.

Els avenços socials i sanitaris han fet que l'estat de salut de les persones del nostre entorn sigui cada vegada més bo. Això és un guany molt important del conjunt de la societat. La millora de les condicions socials, el progrés de la medicina i l'accés als recursos socials i sanitaris han fet que la gent gran d'avui hagi assolit el grau de benestar de què gaudeix.

En aquest context, es va posar de manifest el valor de la salut a mesura que una persona es va fent gran. La preservació de la salut es va valorar com un repte individual de cada persona i, alhora, com un repte col·lectiu de tots aquells que formen el grup de persones grans d'una comunitat.

Es va parlar de la necessitat de fer un esforç per mantenir un bon nivell de salut durant tota la vida, i especialment durant l'edat adulta, mitjançant la prevenció de moltes malalties lligades a la falta d'exercici, per exemple, a una dieta no adequada o a un consum de tabac o alcohol. L'ús correcte dels medicaments, les revisions periòdiques de l'estat de salut, etc., són factors que ajuden molt a tenir una vida llarga i gaudir de bona salut.

Es va parlar també del pes que té la salut en la percepció de benestar quan ens fem grans. Una vellesa amb bona salut és molt diferent de viure amb problemes de salut. Per això és important fer del manteniment d'aquesta salut un objectiu durant tota la vida.

Però la salut també és tot un seguit de factors lligats a l'entorn de la comunitat i que van més enllà de la relació salut-malaltia. En són exemples les relacions socials, les activitats d'oci o de lleure, els actes culturals, etc., que conformen un àmbit molt important en l'envel·liment amb salut.

I, finalment, també es va parlar de l'entorn més proper a la persona, de les relacions amb els altres. Ens referim a l'entorn familiar, convivencial, a l'ambient de casa. El fet de tenir una convivència agradable, que faci sentir tots els membres importants i necessaris, és un valor fonamental. El fet que la gent gran se senti útil en una unitat de convivència fa que els anys es visquin d'una altra manera.

Es va valorar, doncs, la salut com un concepte ampli, que va més enllà de l'absència de malaltia, com un conjunt de coses lligades a l'àmbit físic, psíquic i social, que fan que una persona gran se senti atesa, valorada i integrada en una societat plural.

OBJECTIUS

L'objectiu general d'aquest projecte és parlar de salut física, psíquica i social, en el concepte més ampli, entesa la salut no només com l'absència de malaltia sinó com una manera de ser, de fer i de viure amb una actitud positiva davant el procés d'envelliment.

Els objectius específics són:

- Conscienciar la gent gran que la vellesa no és una malaltia, sinó que forma part del procés de vida, que és una etapa més que cal viure amb il·lusió, amb intensitat i amb projectes de futur.
- Conèixer els possibles dèficits i limitacions que poden aparèixer amb l'edat, per tal d'identificar-los i assumir-los i, en cas que aparegui la malaltia crònica, aprendre a viure amb ella i no per a ella.
- Recordar hàbits que poden mantenir o millorar la salut.
- Identificar recursos actuals que poden afavorir actituds positives.
- Practicar activitats de salut.

DESTINATARIS

Persones a partir de 55 anys, siguin o no jubilades, prioritàriament residents al districte, tot i que poden participar-hi persones de la resta de Barcelona si hi ha prou capacitat.

QUINZENA DE LA SALUT PER A GENT GRAN

Sra. Antònia Flores

Comissió de la Quinzena de la Salut de Sants

Aquest projecte preveu la realització de diverses activitats, totes elles relacionades amb la salut de la gent gran, que es duen a terme al llarg de dues setmanes.

DURADA

Aquest projecte té una durada establerta en 15 dies, i es duu a terme anualment des de l'any 1990.

SUPORT TÈCNIC I COL·LABORACIONS (ENTITATS) DEL PROJECTE

Són molt diverses les entitats que col·laboren en cada edició del projecte. La manera de col·laborar també és molt diversa: cessió de l'espai on es realitzen les activitats, preparació d'una conferència, oferta de productes d'interès per a la gent gran...

MATERIAL

Díptics de difusió i resums de les conferències.

ACTIVITATS

- Conferències. Tenen una durada d'una hora i es preveu un espai de temps per a les intervencions dels assistents. Els temes sempre tenen a veure amb la salut física, psíquica o social de la gent gran. Normalment se n'ofereixen set o vuit en dies consecutius (de dilluns a dijous).
- Tallers de salut. S'ofereixen entre cinc i sis tallers, que es duen a terme el mateix dia i de manera simultània. Alguns amplien conceptes d'alguna de les conferències programades i d'altres tenen l'objectiu d'oferir eines per a una millor qualitat de vida. Alguns exemples són els tallers de memòria, d'alimentació i de relaxació.

- Activitats de salut. Atès que tenen com a principal objectiu promoure la relació entre els participants, les activitats tenen un caràcter lúdic o cultural (visites a museus o al jardí botànic, balls de saló, teatre, cant coral, havaneres...). Normalment, en cada edició s'ofereixen tres activitats diferents.

TÈCNICS DEL PROJECTE

El projecte té el suport d'un tècnic de gent gran.

OBSERVACIONS

És una activitat molt valorada per la gent gran. Des del curs 1993-1994 s'ha estès a altres districtes. A Sants-Montjuïc hi assisteixen persones principalment del districte, però també de la resta de Barcelona i de poblacions veïnes.

OBJECTIUS

- Potenciar l'hàbit de caminar entre la gent gran del districte, fent-li prendre consciència que es tracta d'un exercici molt saludable.
- Fomentar la creació de xarxa social entre la gent gran del barri, per evitar possibles situacions d'aïllament.
- Conscienciar dels beneficis del cuidar-se, en general, com a mesura preventiva de possibles malalties.
- Donar a conèixer una part de la ciutat, parcs i zones verdes a la gent gran del districte.

DESTINATARIS

Les persones grans a partir de 60 anys.

DURADA

Aquest projecte es duu a terme d'octubre a juny, des del curs 2004-2005, i no té prevista una data final. S'organitza una xerrada al mes i una caminada al mes, de manera que les trobades amb el grup són cada quinze dies.

SUPORT TÈCNIC I COL·LABORACIONS (ENTITATS) DEL PROJECTE

Aquest és un projecte comunitari dut a terme conjuntament pels Serveis Personals del districte de Nou Barris i pel CAP del Turó de la Peira.

MATERIAL

Documentació dels diferents parcs de Barcelona i material específic per dur a terme les xerrades.

PROGRAMA CAMINADES

Sr. Antoni Osete i Sra. Carme Carrasco
Consell de Gent Gran de Nou Barris

Aquest projecte consisteix en l'elaboració i execució d'un programa de salut per a gent gran, estructurat a partir de diverses xerrades sobre temes de salut, d'una banda, i caminades pels diferents parcs i zones verdes de la ciutat de Barcelona, de l'altra.

ACTIVITATS

- Xerrades sobre temes de salut al CAP Turó.
- Caminades pels diferents parcs de la ciutat.

TÈCNICS DEL PROJECTE

El projecte té el suport de la tècnica de gent gran del districte, de l'equip dinamitzador de gent gran del districte, de les tècniques de Serveis Personals del districte i dels professionals del CAP del Turó de la Peira.

OBSERVACIONS

El nivell de satisfacció dels participants en el programa és molt alt ja que troben una manera molt accessible de fer exercici, relacionar-se amb altres persones del barri i, al mateix temps, conèixer els diferents parcs de Barcelona.

Sra. Dolors Fita

Membre del CAGG i representant del Consell de Gent Gran de Sant Martí

Conclusions

- **Reconeixement de la tasca de sensibilització i prevenció que fan els casals, les entitats de gent gran i les comissions de gent gran dels districtes.** Cal reconèixer que les comissions de gent gran de districte porten a terme una important tasca de sensibilització i de prevenció de la salut entre les persones grans. Els casals i les entitats de gent gran també organitzen de forma periòdica tallers i xerrades de promoció de la salut i prevenció d'accidents que han afavorit la presa de consciència de les persones grans de tenir cura de la seva salut.
- **Reconeixement de les malalties laborals que pateixen algunes persones grans.** Seria bo impulsar campanyes informatives sobre les conseqüències de les malalties laborals i les pensions que han de pagar les mutualitats. Així mateix, el Consell Assessor de la Gent Gran hauria d'establir algun vincle amb el Consell Assessor de Salut Laboral.

Recomanacions i propostes

- Des de les entitats de gent gran cal continuar impulsant activitats que promoguin hàbits saludables atès que aquests són els millors medicaments.
- Cal continuar programant tallers de memòria en l'oferta habitual dels casals i les entitats de gent gran.

- Les jornades sobre salut que s'organitzen des dels districtes han de tractar temes com la nutrició, la sexualitat, les postures corporals, la prevenció d'accidents quotidians, la gastronomia saludable, etc.
- Cal sensibilitzar i informar la ciutadania dels documents de voluntats anticipades (testament vital, curatela, etc.).
- Les entitats de gent gran i els casals han de buscar la col·laboració dels serveis de salut existents al seu entorn (els CAP, els hospitals o les farmàcies) i iniciar conjuntament programes d'infermeria comunitària (xerrades informatives, conferències temàtiques, etc.).
- Cal afavorir més la interrelació entre els consells de gent gran de districte i els consells de salut.

Reivindicacions

- Cal reivindicar, una vegada més, la presència de metges geriatres als serveis d'atenció primària. Caldria garantir l'atenció i el seguiment de les persones grans amb malalties cròniques i prestar especial atenció a les medicacions.
- Cal un desenvolupament acurat, ràpid i efectiu de la Llei de promoció de l'autonomia personal i atenció a les persones en situació de dependència.
- Cal l'aprovació ràpida de la Llei de serveis socials de Catalunya per poder aplicar de forma efectiva la Llei de promoció de l'autonomia personal i atenció a les persones en situació de dependència, així com altres prestacions i serveis que millorin la qualitat de vida de les persones grans.
- Unes pensions que permetin viure amb dignitat, uns habitatges en condicions i uns serveis socials i sanitaris adequats són bàsics per poder parlar de salut amb referència a les persones grans.
- Les persones grans haurien de tenir accés a serveis dentals, òptics, auditiu, de podologia i a teràpies alternatives de manera gratuïta o a preus econòmics.

**Espais de
treball simultani
i experiències**

**Gent gran
que cuida**

Composició de la Taula

PRESIDÈNCIA

Sr. Antoni García Alba

Conseller de Gent Gran del districte de Les Corts

PONENTS

Sra. Carme Domínguez

Sociòloga i professora de la Universitat de Barcelona

Sr. Josep Espinàs

Membre del CAGG i representant d'UGT

Sra. Pilar Gort

Tècnica municipal del districte de Sarrià-Sant Gervasi

Sra. Blanca Luque

Actua com a relatora

Sra. Aída Pérez

Membre de l'entitat Avisnets.com

Sra. Francisca Raya

Grup de suport a persones cuidadores del Carmel

Sra. Carme Domínguez

Sociòloga i professora de la Universitat de Barcelona

Presentació

Vetllar és essencial, fonamental, per a la vida i el benestar de totes les persones.

Les persones grans que vetllen són una realitat poc coneguda, que contrasta amb la idea habitual que les persones grans necessiten i reben atencions.

Des de fa anys es disposa d'evidències estadístiques de l'aportació i dedicació de les persones grans, pendents de la cura i atenció a persones de totes les edats i en diferents situacions.

La investigació, sobretot en l'última dècada, ha fet patents les necessitats, problemes i preocupacions de la realitat de les persones grans que vetllen.

Vetllar és una activitat complexa, ja que les atencions tenen diferents dimensions i components, requereixen diferents condicions i impliquen diferents agents.

Totes les persones tenen dret a rebre atencions, però, qui té obligació de proveir-les?

Les dones de totes les edats són les que tradicionalment han vetllat i vetllen. Actualment es planteja la redefinició de solidaritats familiars, el compromís de la ciutadania en les relacions sobre atencions, i el debat se centra en el reconeixement i la valorització del fet de vetllar.

MARC INTERINSTITUCIONAL D'ATENCIÓ SOCIAL A LA VELLESA AL CARMEL

Sra. Francisca Raya

Grup de suport a persones cuidadores del Carmel

Aquest projecte va ser impulsat, l'any 1999, pels professionals de treball social d'atenció primària del barri en els àmbits de salut, CAP Carmel (Institut Català de la Salut), Càritas Carmel (Diòcesi de Barcelona) i Serveis Socials del Carmel (Ajuntament de Barcelona) amb la intenció de millorar la coordinació institucional i evitar la duplictat d'intervencions dels diferents serveis, d'una banda, i trobar respostes de manera conjunta a les diferents problemàtiques que se'ls plantejaven, de l'altra.

El projecte (anomenat Projecte Marc) consisteix en l'elaboració conjunta (a partir de la comissió de professionals de les diferents entitats que s'ha creat amb aquest objectiu) de plans d'intervenció (en l'àmbit de la gent gran) en funció de les necessitats detectades i amb la participació dels veïns del barri.

OBJECTIUS

Objectius generals:

- Millorar la qualitat de vida de la població major de 64 anys que viu al Carmel.
- Detectar necessitats a partir de cadascuna de les institucions membres de la comissió, per tal d'elaborar un diagnòstic comú.

- Establir les línies prioritàries d'intervenció.
- Aconseguir coordinació i complementaritat en el treball efectives, eficients i àgils entre les institucions públiques i les privades que incideixen en el barri.
- Promoure accions comunes d'intervenció individualitzada, grupal o comunitària dirigides a millorar la qualitat en l'atenció al grup diana.
- Sensibilitzar la població en general de les necessitats de la gent gran.
- Potenciar accions que derivin en la implicació de les entitats de gent gran i de la població en general, per tal de trobar respostes conjuntes a les problemàtiques que afecten les persones majors de 64 anys.

Objectius específics:

- Millorar la coordinació interinstitucional.
- Rendibilitzar els recursos existents al territori.
- Revisar de manera periòdica l'estudi de necessitats.
- Promoure projectes específics que donin respostes a les necessitats de la tercera edat del barri i de la seva realitat.
- Realitzar reunions periòdiques de la comissió interinstitucional per a la recollida i l'anàlisi de les dades de cada institució.
- Constituir i desenvolupar els diferents grups de treball del Projecte Marc, així com dels projectes específics i dels corresponents protocols.

- Coordinar cada referent institucional amb els diferents professionals del territori per informar de l'evolució del Projecte Marc i dels subprojectes específics.

DESTINATARIS

Persones majors de 64 anys que visquin al barri del Carmel.

DURADA

El Projecte Marc va iniciar-se l'any 1999 i no té data de finalització. Els subprojectes, que també es mantenen actius actualment, es van iniciar els anys següents:

- Subprojecte d'atenció individual (1999).
- Subprojecte de jornades de sensibilització ciutadana "Comptem amb la gent gran del Carmel" (2001).
- Subprojecte del grup de cuidadors de malalts d'Alzheimer (2001).
- Subprojecte de voluntariat "Veí, m'acompanyes?" (2002).
- Subprojecte de caminades "Salut, camí i companyia" (2005).

SUPORT TÈCNIC I COL-LABORACIONS (ENTITATS) DEL PROJECTE

Aquest projecte té el suport de les següents entitats: Centre Cívic, Associació Carmel Amunt, Casals de gent gran (Acció Cívica-Generalitat), Esplai de gent gran (Caixa de Pensions), Biblioteca Juan Marsé (Diputació

de Barcelona), escoles bressol públiques, escoles de primària públiques, escoles de secundària, Ràdio Carmel, Espai Infantil (Ajuntament de Barcelona) i Associació Alzheimer Catalunya.

MATERIAL

- Tríptic del projecte.
- Cartells anunciadors de les jornades.
- Gran pancarta anunciadora de les caminades.
- Petit cartell anunciador de les caminades.
- Breu recull de fotografies fet pels mateixos caminaires.
- Documentació de les presentacions de les jornades (comunicacions, pòsters...).
- Documentació presentada a la candidatura al premi Josep Maria Rueda.
- Documentació de la presentació feta per a l'IGOP de la UAB.

ACTIVITATS

- Subprojecte d'atenció individual. Protocol de derivació i coordinació de casos entre els serveis socials i l'atenció primària.
- Subprojecte de voluntariat "Veí, m'acompanyes?" Suport individual, de companyia i acompanyament a les persones grans que pateixen aïllament social o relacions socials i familiars debilitades.
- Subprojecte de grup de cuidadors de malalts d'Alzheimer. Grup de suport que es

reuneix quinzenalment amb un terapeuta especialitzat per millorar el benestar dels malalts i les seves famílies a través d'aquesta activitat compartida.

- Subprojecte de caminades “Salut, camí i companyia”. Activitat comunitària consistent en una passejada setmanal per un circuit variable de dificultat moderada. El grup està dirigit per un tècnic que estimula la relació entre els participants i atén les noves propostes d'activitats relacionades amb el benestar psíquic i social. Mensualment, el personal del centre de salut participa amb missatges educatius referits a hàbits saludables i exercici físic, i respon els dubtes i demandes del grup.
- Subprojecte de jornades de sensibilització ciutadana “Comptem amb la gent gran del Carmel”. Jornades anuals amb una durada de quatre dies, l'objectiu de les quals és sensibilitzar la població del barri (de totes

les edats) sobre la situació i les necessitats de la gent gran. Les jornades han girat entorn de diferents temàtiques en cada edició: “La memòria de l'oblit” (sobre la malaltia de l'Alzheimer i altres demències); “Veí, m'acompanyes?” (sobre el voluntariat amb la gent gran); “La saviesa de l'edat” (sobre la transmissió de valors i coneixement de la gent gran); “L'art de viure” sobre els hàbits saludables i el benestar físic, psíquic i social), i “Cultivant vivències” (sobre el paper dels avis dins la família).

TÈCNICS DEL PROJECTE

El projecte té el suport tècnic de tres professionals (una de cada institució impulsora del Projecte Marc), totes elles treballadores socials.

OBJECTIUS

- Millorar el benestar de tots els infants que viuen en situació d'acollida per part de familiars, així com de les seves famílies d'acollida.
- Donar suport econòmic, emocional i jurídic a avis i oncles que tenen infants (néts i nebots respectivament) en acollida.
- Aconseguir que augmentin els ajuts econòmics, per part de l'Administració, a les famílies d'acollida que ho necessitin.

DESTINATARIS

Les famílies d'acollida i els infants que acullen.

DURADA

Aquest projecte es va iniciar cinc anys enre, en el marc d'una altra entitat, i fa només un any que s'executa a l'associació Avisnéts.com. No té una data final prevista.

SUPORT TÈCNIC I COL-LABORACIONS (ENTITATS) DEL PROJECTE

L'Ajuntament de Sant Andreu i el Centre Cívic de Torre Llobeta donen suport al projecte.

MATERIAL

Díptics informatius.

AVISNÉTS

Sra. Aída Pérez

Membre de l'entitat Avisnets.com

Aquest projecte vol donar resposta a la situació de les famílies d'acollida i els infants que acullen, en aquells casos en què es dona alguna mena de problemàtica (ja sigui econòmica, legal o emocional) a la llar.

El fet que bona part de les famílies d'acollida d'infants que formen part de l'entitat siguin els avis fa que els problemes econòmics (característics d'aquest col·lectiu d'edat) s'agreugin amb l'arribada d'un nou membre a la llar sense suport econòmic per part de l'Administració.

El projecte està dirigit a famílies d'acollida de la ciutat de Barcelona, tot i que hi ha la voluntat d'ampliar-lo a altres municipis de Catalunya.

ACTIVITATS

- Reunions de grup (d'unes 20 persones) cada 15 dies. En aquestes sessions, d'una hora i mitja de durada, cadascú explica la seva situació personal i planteja dubtes o conflictes per a la resolució dels quals necessiti ajuda. Les professionals que, de manera voluntària, col·laboren amb l'entitat els orienten sobre com resoldre les diferents situacions.
- Participació en la Fira d'entitats de Sant Andreu.

- Lliurament d'escrits al defensor del menor del Síndic de Greuges per tal de reivindicar l'actuació de l'Administració en certes problemàtiques que afecten les famílies d'acollida.
- Activitats per als nens que viuen en situació d'acollida: participació en la festa de Sant Adrià, en la festa del Centre Cívic Bon Pastor, en la trobada d'entitats al Centre Cívic Bon Pastor i en el concurs de Nadal del Centre Cívic Bon Pastor.

TÈCNICS DEL PROJECTE

El projecte té el suport tècnic d'una advocada, dues psicòlogues, dues pedagogues, una treballadora social i una educadora social que, de manera voluntària, donen suport a la resolució dels dubtes i problemàtiques que les reunions plantegen.

Sr. Josep Espinàs

Membre del CAGG i representant d'UGT

Conclusions

- **Cal un reconeixement social de la tasca de cura física i emocional que exerceixen moltes persones**, especialment dones, en les seves famílies. Així mateix, cal que es reconegui (i no es discrimini) en el món laboral el suport dels fills i les filles als seus progenitors.
- **Cal sensibilitzar la població de la tasca de cura que duen a terme moltes persones grans.** L'Administració pública i les entitats de gent gran han de sensibilitzar la població de la importància de la tasca de cura que moltes persones grans porten a terme amb les seves parelles o persones més grans.
- **Cal ampliar els serveis públics de suport a la cura de les persones amb dependència.** És molt important ampliar els serveis públics de suport a la cura de persones amb dependència per poder oferir serveis a tothom, encara que sigui durant una petita part del dia, per així facilitar algunes hores de descans a les persones cuidadores. Cal vetllar pel desplegament d'aquests serveis en la Llei de serveis socials i la Llei de promoció de l'autonomia personal i atenció a les persones en situació de dependència.
- **Cal que l'Administració presti suport a les persones grans que tenen cura en solitari de menors d'edat.** L'Administració ha de prestar especial suport a les persones grans que tenen cura en solitari de menors d'edat. Aquestes persones grans es troben amb dificultats econòmiques, legals i educatives.

- **Cal que l'Administració presti suport a les persones grans que tenen cura de persones joves amb algun tipus de discapacitat física o mental.** L'Administració també ha de prestar especial suport a les persones grans que tenen cura de persones joves amb algun tipus de discapacitat física o mental.
- **Cal que l'Administració presti suport a les persones grans que tenen cura de persones amb malalties mentals.** L'Administració ha de prestar especial suport a les persones grans que tenen cura de persones amb malalties mentals.
- **Els professionals necessiten certes habilitats comunicatives i un elevat grau d'empatia per atendre les persones grans en situacions de dependència.** El personal dels serveis socials ha de tenir certes habilitats comunicatives i un elevat grau d'empatia, per tal de poder oferir suport emocional a les persones cuidadores que demanen ajuda, i saber entendre les seves necessitats per poder oferir-los el millor tipus de suport possible.
- **Cal continuar adaptant els espais públics.** Cal continuar avançant en l'adaptació dels espais públics de la ciutat (transports, equipaments, etc.) a les necessitats de les persones amb mobilitat reduïda perquè són una millora de la qualitat de vida per a tothom.

Recomanacions i propostes

- És molt important que l'Administració pública ofereixi, amb el suport de les entitats, formació per als/les cuidadors/es que permeti millorar la tasca que duen a terme així com el seu propi benestar.
- Cal ampliar els serveis i les activitats de descans de les persones cuidadores. En aquest sentit, són especialment importants les activitats relacionals que trenquen l'aïllament de moltes persones cuidadores.

S'han d'impulsar i estendre activitats de suport mutu entre persones cuidadores a partir de les teràpies de grup i de suport emocional.

- S'han d'impulsar i estendre activitats de suport mutu entre persones cuidadores a partir de les teràpies de grup i de suport emocional.
- Cal millorar la coordinació institucional (local, provincial i autonòmica) per informar de tots els programes de cura dels cuidadors i cuidadores que ja s'estan desenvolupant.
- S'han d'impulsar i estendre activitats de suport mutu entre persones cuidadores a partir de les teràpies de grup i de suport emocional.

Reivindicacions

- Els serveis sanitaris, i els metges sobretot, han de prestar especial atenció a la detecció ràpida i a la diagnosi correcta de malalties degeneratives per poder oferir una millor qualitat de vida a les persones afectades.
- Des de l'Administració, cal oferir suport i informació a les persones cuidadores i a les famílies especialment en els casos de malalties degeneratives. L'Administració també ha de donar suport a les entitats que fan tasques de cura.
- Cal que els dispositius per adaptar les llars a les necessitats de les persones amb dependència i els dispositius d'ajuda personal tinguin uns preus assequibles.

Conferència final
**La veu de les
persones grans i
l'esfera pública
de debat**

Sr. Enrique Gil Calvo
Sociòleg

Pronunciar la conferència de clausura en una convenció convocada sota el lema de donar veu a la gent gran m'ofereix l'oportunitat de tornar sobre les meves passes i recuperar un escrit meu de fa quasi deu anys, quan vaig participar en una obra col·lectiva auspiciada per l'organització de persones grans SECOT (Seniors Españoles para la Cooperación Técnica) en què es qüestionaven les polítiques de jubilació. El text es titulava *Estrategias de retiro: salida, voz y lealtad*, i aplicava al procés de retirada de la vida activa afavorit per l'envelliment, un model estratègic proposat ja fa 37 anys per un autor cèlebre que avui assoleix una envejable edat avançada. És l'economista d'origen alemany i nord-americà Albert Hirschman, l'obra del qual es titula *Salida, voz y lealtad*. El seu model estratègic sosté que per portar una vida digna en condicions adverses no s'ha de fugir en busca de refugi sinó aixecar la veu de protesta.

Doncs bé, això mateix és el que em continua semblant avui més recomanable per enfrontar-se al canvi en les condicions de vida que es produeix en creuar la frontera biogràfica del llindar de la vellesa. No refugiar-se en la comoditat conformista del passiu menja i calla sinó al revés, recuperar una veu massa vegades callada pels altres per elevar-la en públic reclamant davant de tothom el dret a portar una vida digna de ser viscuda. És precisament el que s'ha proposat aconseguir aquesta convenció que convoca les persones grans per donar-los veu a cor. I és això mateix, la reivindicació de la veu de la gent gran, el que em proposo fer avui aquí, reprenent de nou la temàtica d'aquell escrit per donar-li avui un nou enfocament.

La hipòtesi de la qual parteixo seria aquesta, substancialment: avui la majoria de les persones grans estan silenciades i reduïdes a la mudesa pública pel que aquí anomenaré la privatització de la vellesa, que les segrega de l'espai públic per ingressar-les en espais privats, institucionals o domèstics, que en el millor dels casos semblen autèntiques gàbies daurades. Davant d'aquesta segregació privada cal reivindicar la tornada de les persones grans al mateix espai públic que compartim tots, cosa que no podrà tenir lloc tret que la gent gran recuperi la veu, l'elevi en públic i ens convencin perquè l'escoltem atentament i li donem una resposta satisfactòria, en un diàleg de tu a tu, igualitari i recíproc.

Cal que les persones grans recuperin la veu, l'elevin en públic i ens convencin perquè l'escoltem atentament i els donem una resposta satisfactòria, en un diàleg igualitari i recíproc.

Per això dividiré la meva exposició en tres apartats. Primerament descriuré l'actual procés de deslocalització de la gent gran, que és segregada, discriminada i privada del lloc social que ocupava en l'espai públic. Tot seguit, exposaré les tres respostes alternatives (segons les va preveure Hirschman) entre les quals opten les persones grans per adaptar-se a la segregació privada: sortida, veu i lleialtat. I, finalment, discutiré les mesures interventores que han d'adoptar els poders públics en relació amb aquests tres tipus de resposta (sortida, veu i lleialtat) a fi d'impedir la deslocalització de les persones grans per desposseir-les del lloc propi que han d'ocupar a l'espai públic.

La deslocalització de les persones grans

A mesura que s'avança en el procés d'envelliment demogràfic de la població, la societat reacciona segregant les cohorts de persones grans per desplaçar-les del lloc social que per dret propi ocupaven en l'espai públic i recloure-les en espais privats específicament habilitats per a elles, ja siguin domèstics o institucionals (residències), on desenvolupen subcultures etnocèntriques caracteritzades pel seu ritualisme particularista que les constitueixen en comunitats tancades en si mateixes amb relació a persones de l'exterior. És el gueto gris: la reserva de persones grans retirades que es manté fora de la vista pública i

que només es contemplen com a objecte d'atenció mèdica, com a pesada càrrega financera atès que són una classe passiva o com a caricatura paròdica, tal com succeeix quan surten a passeig en aquelles processons folclòriques que són els viatges de l'IMSERSO.

Aquesta exclusió social de la gent gran es descompon en dos processos separats en el temps: primerament ve la discriminació com a antecedent causal, després la segregació com a conseqüència resultant. En efecte, el resultat final pot conduir a la reclusió permanent en reserves segregades o espais privatitzats que condueixen a la guetització, tal com discutirem en el pròxim apartat en considerar l'opció de sortida. Però aquest possible resultat final sempre està precedit per la pèrdua prèvia del lloc social que les persones grans ocupaven en l'espai públic per dret propi. Aquest inici del procés el podem denominar defenestració, desplaçament o deslocalització, en la mesura que implica la pèrdua del propi lloc social i l'exili de l'espai públic per emigrar cap a espais privatitzats com a única sortida practicable.

La pèrdua més visible del lloc social ocupat en l'espai públic es produeix amb motiu de la jubilació, que consisteix a deixar d'exercir una activitat específica, una funció social o un rol propi per passar a una situació passiva d'ostracisme públic.

La pèrdua més visible del lloc social ocupat en l'espai públic es produeix amb motiu de la jubilació, que consisteix a deixar d'exercir una activitat específica, una funció social o un rol propi per passar a una situació passiva d'ostracisme públic. És veritat que la jubilació està legitimada pel seu caràcter de recompensa diferida que premia el compromís laboral vitalici, segons la ideologia del dret al merescut descans. No obstant això, la jubilació és una arma de doble tall, implica un regal enverinat perquè priva i aparta del dret a participar en la vida pública. En termes llatins de l'antiguitat clàssica, jubilar-se consisteix a passar de la vida activa a la vida contemplativa. Ara bé, la vida activa és una vida pública, desenvolupada en públic. Mentre que la vida contemplativa és una vida privada, gaudida en el refugi de la intimitat, o sigui, viscuda en l'anonimat de la privacitat. Què és el que fan les persones grans quan envel·leixen després de jubilar-se: renunciar a la vida activa per retirar-se al cultiu de la vida contemplativa.

Però em direu que no totes les persones passen per un procés de jubilació formal, en principi només obligatori per a funcionaris i assalariats. És veritat, per exemple, que els professionals lliures, els empresaris i els propietaris no estan obligats a jubilar-se, i només ho fan voluntàriament a edats més tardanes. A més, només els homes es jubilen de veritat,

perquè les dones –encara que hagin de fer-ho com a funcionàries o assalariades–, no interrompen l'altra meitat de la seva doble jornada, centrada en les feines familiars de les quals no es jubilen mai.

Però això no és obstacle perquè, des d'un punt de vista cultural o simbòlic, la jubilació sigui la institució que s'erigeix en el principi rector que passa a presidir el procés d'envelliment personal. Per al nostre imaginari col·lectiu, envellir equival a jubilar-se de la vida activa, exercida en públic, per passar a dedicar-se a la inactivitat privada, desocupada o passiva. És per això que, fins i tot per a les persones que no es jubilen formalment, envellir equival a jubilar-se a poc a poc. I l'envelliment passa a ser viscut com una jubilació figurada a càmera lenta: un procés que t'exclou de la vida activa exercida en públic i et reclou en l'opaca passivitat de la vida privada.

La jubilació és una arma de doble tall, implica un regal envenenat perquè priva i aparta del dret de participar en la vida pública.

Per a tota la resta, la jubilació formal o metafòrica no és l'únic dispositiu institucional utilitzat per expulsar les persones grans dels llocs que ocupen en l'espai públic. A més, també hi ha altres dispositius igualment expeditius, com és la pura i dura discriminació per l'edat, que encara que sigui il·legal és informalment practicada de forma massiva i generalitzada: prejubilacions amb càrrec al contribuent, acomiadaments encoberts com a alternativa a la mobilitat, deslocalitzacions empresarials, contractes de relleu i substitució i un llarg etcètera. Tots aquests procediments de força expulsió de l'espai públic es veuen a més doblats pels mil i un expedients subliminars que s'utilitzen per assetjar moralment les persones grans fins a fer-los el buit i suscitar en elles el desig de retirar-se o almenys d'evadir-se i dimitir desmoralitzades de les seves responsabilitats públiques. Així és com, assetjades per l'hostilitat, les persones grans van desertant progressivament d'un espai públic cada cop més agressiu, que ja no aconsegueixen reconèixer com a propi. I en conseqüència es retiren de participar en l'esfera pública de debat i redueixen al mínim la seva activitat política, associativa i cívica.

Però el pitjor és que aquest procés de progressiva expulsió o exclusió de la vida pública és viscut sota la imatge de normalitat, és a dir, sota l'aparença de la naturalitat. Sembla el més normal i natural del món que les persones grans, quan envelleixen, es retirin de la vida activa exercida en públic per passar a recloure's en el discret encant de la vida privada. Però això no hauria de ser així. És veritat que la mort o la incapacitat ens obligarà algun

dia a retirar-nos de la vida pública. Però no ha de passar necessàriament als 60 o 70 anys. De fet, fins ben entrats els 80, la majoria de la gent pot participar en la vida pública en quasi completa igualtat de capacitats que les persones de menor edat.

Llavors, per què sembla normal i natural que els majors de 65 es vegin impel·lits a renunciar als seus compromisos públics i abandonar la vida activa per recloure's en l'ostracisme privat? L'explicació d'aquesta anomalia és que aquest impuls no és producte de la naturalesa sinó de la discriminació social. Dit d'una altra manera: la vellesa no és (només) biològica, la vellesa és (sobretot) política. En efecte, respecte de la discriminació per l'edat cal dir exactament el mateix que les feministes afirmen sobre la discriminació per sexe (o gènere). I és que ambdues discriminacions, la d'edat i la de gènere, estan estretament relacionades entre si.

Ja hem vist que les dones no es jubilen mai, i que només es jubilen els homes treballadors per compte d'altri. Per tant, podem dir que els homes de classe dominant (propietaris, empresaris i professionals lliures) estan exempts de la jubilació perquè el seu privilegi els situa per sobre d'aquesta obligació. Mentre que, en canvi, les dones estan exemptes de jubilar-se perquè el seu estigma desqualificador les situa per sota d'una recompensa semblant. De manera que les dones no tenen dret al merescut descans, i per això quan envelleixen continuen treballant com sempre. Tampoc els homes de les classes superiors deixen de treballar en envellir, ja que continuen exercint el seu lideratge i defensant els seus interessos fins al final dels seus dies. Només els homes de les classes subordinades (obriers, empleats i funcionaris) envelleixen amb naturalitat i deixen de treballar als 65 per dedicar-se al *dolce far niente*.

Tot això demostra que el fet de separar-se de la vida pública amb l'excusa de l'envelliment no és una cosa natural sinó artificial, arbitrària i discrecional: un producte derivat de la discriminació social. És per això que, igual que les feministes sostenen que "el privat és polític" (per denunciar que la relegació femenina a l'esfera domèstica i el monopoli masculí de l'esfera pública són un producte arbitrari de la dominació masculina), també pot sostenir-se que "la vellesa és política", perquè la forçada exclusió de les persones grans de l'esfera pública només és un producte arbitrari de la dominació adulta. Per dominació cal enten-

Sembla el més normal i natural del món que les persones grans, quan envelleixen, es retirin de la vida activa exercida en públic per passar a recloure's en el discret encant de la vida privada.

dre (amb Bourdieu) aquell poder simbòlic que permet fer passar com a cosa natural i evident per si mateixa el que no és més que una forma arbitrària de definir i qualificar la realitat, imposada per qui té l'autoritat de fer-ho. Així, la dominació masculina es deu al poder simbòlic que posseeix el pensament dominant per imposar a dones i homes la creença en la naturalitat de la supremacia masculina. Per això sembla “natural” que l'espai públic estigui reservat amb prioritat als homes mentre que l'esfera domèstica és responsabilitat exclusiva de les dones.

Una cosa anàloga passa amb les persones grans, que són desposseïdes del seu anterior accés a l'esfera pública. La discriminació i segregació de les persones grans es deu al poder simbòlic que té el pensament dominant per imposar la creença en la naturalitat de la jubila-

ció real o figurada, com a metàfora que identifica l'envelliment biogràfic amb la ineluctable separació de la participació pública. És l'estigma de la vellesa, assumit com a propi per massa persones grans: una construcció social feta d'estereotips negatius (dependència, passivitat, retraïment, malaltia, mort) que defineix l'envelliment com una càrrega pública i un problema social. Així, pel sol fet d'envellir, les persones grans estarien predestinades a perdre la posició que ocupaven per dret propi en l'esfera pública. Per això sembla tan “natural” que les persones grans renunciïn a la seva participació pública i la deixin

sota la responsabilitat exclusiva de les persones adultes que les expropien, mentre ells abandonen el camp i es retiren a gaudir del discret encant de la vida privada.

El fet de separar-se de la vida pública amb l'excusa de l'envelliment no és una cosa natural sinó artificial, arbitrària i discrecional: un producte derivat de la discriminació social.

Respostes a la deslocalització

Admetem, doncs, encara que sigui només a títol d'hipòtesi, que les persones grans estan sent desplaçades (deslocalitzades) dels llocs socials que ocupaven per dret propi en l'esfera pública. Però, com reaccionen davant d'un procés de repudi o expulsió? Ja he avançat abans que una possible resposta, i potser la més “natural” de totes (en el sentit que la discriminació per edats pot semblar natural), és la retirada de la vida pública cap a la privacitat de la vida contemplativa. Però no és l'única resposta possible. Quan t'empenyen per-

què deixis el teu lloc lliure i surtis, és possible que acceptis la invitació (sobretot si t'ofereixen alguna compensació, per petita que sigui), però també resulta probable que et resisteixis a fer-ho, que protestis reivindicant els teus drets o que negociïs les condicions en què estaries disposat a acceptar la retirada.

Dins la seva llarga investigació sobre la dialèctica entre el compromís públic i l'interès privat, Albert Hirschman va dedicar una obra específica a estudiar precisament la qüestió aquí plantejada: quines alternatives hi ha per enfrontar-se a la pèrdua del propi lloc social? Es tracta del seu llibre *Salida, voz y lealtad* (1970), el subtítol del qual és *Respuestas al deterioramiento d'empresas, organizaciones i estats*. La teoria econòmica convencional sosté que, quan una empresa o una institució disminueix la qualitat dels béns o serveis que presta a clients, proveïdors o usuaris, la resposta d'aquests només és una: l'abandonament d'aquella organització per substituir-la per una altra que presti millors serveis. Però Hirschman va demostrar en el seu llibre que aquesta opció de sortida no és l'única resposta possible, ja que hi ha dues opcions alternatives. La primera és l'opció de veu: en lloc de sortir, és possible quedar-se i aixecar la veu de protesta per renegociar les condicions de l'intercanvi. I encara hi ha una altra opció, que és la lleialtat: en lloc de sortir o aixecar la veu, cal mantenir-se fidel sense protestar, esperant temps millors.

Doncs bé, apliquem aquest model de Hirschman al deteriorament de la participació pública de les persones grans. Davant la pèrdua del lloc ocupat en l'esfera pública, sorgeixen les tres opcions esmentades. La sortida cap a la privacitat implica l'exili, la deserció o la fugida: és l'opció adoptada pels emigrants, que després de veure's expulsats del seu medi originari es veuen obligats a buscar-se la vida en un horitzó estrany carregat d'incerteses. Aquest "campi qui pugui" permet explicar la conformada resignació amb què moltes persones grans accepten el seu retir vitalici, i abandonen tots els compromisos públics anteriors per resguardar-se en el seu refugi privat buscant protecció domèstica i seguretat personal.

Però en la sortida de la gent gran cap a la privacitat cal distingir diverses modalitats. En principi hi ha la sortida forçosa, obligada per la necessitat física o mental: és el cas de la incapacitat permanent o la pèrdua total d'autonomia, que deixa certes persones grans, molt nombroses en l'anomenada quarta edat, en situació de dependència respecte de les seves famílies o els poders públics. Després hi ha la sortida induïda per la dominació adulta, que afecta totes aquelles persones grans que, encara que continuen sent autònomes i

perfectament capacitades per valdre's per si mateixes, prefereixen assumir com a propi l'estigma de la vellesa, i accepten una definició de la realitat que les converteix en persones passives, dependents, necessitades, retretes i victimistes. I també hi ha la sortida voluntària, per la qual opten aquells grans autònoms, capacitats i ben informats que, per les raons que sigui (per exemple treure partit al seu estalvi vitalici), escullen lliurement retirar-se al daurat refugi de la seva intimitat privada i gaudir mentre puguin del consum ociós, les relacions socials i el *dolce far niente*.

Però per a Hirschman hi ha dues alternatives a la sortida cap a la privacitat. Dues alternatives que també impliquen la recuperació del compromís públic. La primera és elevar una veu de protesta, reclamant amb fermesa i urgència un tracte just: és l'opció adoptada pels moviments socials que s'oposen activament al declivi d'allò que és públic i reivindiquen dràstics canvis socials. I és també la veu de protesta que eleven les xarxes organitzades del moviment de les persones grans quan fan resistència activa a la seva exclusió de l'espai públic i reclamen un nou contracte social que eradiqui la discriminació per l'edat, protegeixi els seus drets civils en igualtat de condicions amb les altres edats i els permeti tornar a l'espai públic que se'ls va obligar a abandonar: activitat econòmica, treball remunerat, activisme civil, participació ciutadana...

Quan t'empenyen perquè deixis el teu lloc lliure i surtis, és possible que acceptis la invitació, però també resulta probable que et resisteixis a fer-ho, que protestis reivindicant els teus drets o que negociïs les condicions en què estaries disposat a acceptar la retirada.

L'altra alternativa de compromís públic és la lleialtat. En lloc de sortir de l'espai públic o de quedar-s'hi per protestar reivindicant un tracte més just, també cal estar-se al lloc ocupat, resistint-se en silenci a abandonar-lo amb esforç, sacrifici i constància. És l'opció que adopten les organitzacions de voluntariat altruista que se sacrifiquen solidàriament pels altres. I, en el cas de les persones grans, és l'alternativa de qui vol mantenir-se al peu del canó fins al final, invertint tots els recursos i capacitats a mantenir i ampliar les seves reserves de capital social, participant activament en les xarxes cíviques de confiança i solidaritat.

La reconquesta de l'espai públic

Hi ha esperances que les persones grans reconsiderin la seva aposta prioritària per la sortida cap a la privacitat i adoptin un compromís actiu amb l'espai públic mitjançant la veu i la lleialtat? Podria pensar-se que no massa, ja que l'actual marea privatitzadora està reduint l'espai públic fins a extrems insospitats, mentre que ofereix a les persones grans temptadors projectes de futur gairebé sempre centrats en la seva evasió consumista cap al daurat retir de la intimitat privada. El resultat és que, avui per avui, la sortida privatitzadora predomina clarament sobre la veu i la lleialtat públiques, com a opcions lliurement escollides per les persones grans.

Però aquí convé matisar i assenyalar dos fets molt significatius. No s'ha de culpar les persones grans de dimitir de la seva responsabilitat pública per ocultar-se en el refugi de la privacitat, perquè el que succeeix no és que fugin sinó que se'ls expulsa. Així ho fan al mercat de treball, atesa l'evident discriminació per edat, i això succeeix amb el consentiment explícit d'unes autoritats públiques que en la pràctica no fan el que cal per evitar les jubilacions anticipades.

I el segon fet que vull destacar és que les coses estan canviant. Els nous avis són molt més inconformistes que els seus predecessors, estan més ben organitzats i no dubten de protestar activament amb reivindicacions explícites. De manera que la sortida cap a la privacitat cada cop estarà més compensada per un creixent retorn a l'espai públic mitjançant la veu i la lleialtat. I aquest fenomen emergent del compromís públic per part de les persones grans s'anirà incrementant progressivament a mesura que vagin envellint les noves generacions, més escolaritzades i més ben organitzades que els seus predecessors.

Ara bé, aquest procés de recuperació del compromís públic de les persones grans no s'ha de deixar a la societat civil sinó que hauria de veure's afavorit per les autoritats, en la mesura en què són els responsables de l'espai públic. Per això no hi ha d'haver cap classe d'obstacle a l'opció de sortida cap a la privacitat, que és un dret perfectament legítim al qual sempre han de poder acollir-se les persones grans. Al revés, els poders públics estan

Els nous avis són molt més inconformistes que els seus predecessors, estan més ben organitzats i no dubten de protestar activament amb reivindicacions explícites.

constitucionalment obligats d'ofici a protegir la sortida forçada per la necessitat, com ja s'ha fet per fi a Espanya amb l'aprovació recent de l'anomenada Llei de la dependència, creadora d'una xarxa pública de serveis socials d'atenció a la gent gran. Més discutible resulta, en canvi, que els poders públics hagin de protegir la sortida induïda i la sortida voluntària cap a l'ostracisme privat, en la mesura que aquestes sortides siguin decisions gratuïtes adoptades sota l'influx de la dominació adulta. Es pot escollir el retir privat en una gàbia daurada igual que es pot escollir la felicitat a través de l'esclavitud, però no a costa de l'erari públic.

Un cop complert l'imperatiu constitucional de protecció de la dependència de la gent gran, amb el qual queda cobert el dret a la sortida privada, queda pendent la feina de

potenciar les opcions públiques de veu i de lleialtat, susceptibles de ser exercides per les persones grans. No pot dictar-se des de dalt per decret llei, com si fos un servei de l'Estat, ja que només pot sorgir i emergir espontàniament des de baix a partir de la mateixa societat civil. I així succeeix ja en bona mesura, gràcies al protagonisme activista de les noves organitzacions de gent gran. Però només amb això no n'hi ha prou. Aquestes apostes activistes que ja fan les noves per-

sones grans han de ser potenciades pels poders públics mitjançant polítiques efectives d'empoderament explícit (*empowering*) susceptibles de suscitar, induir i fomentar la veu i la lleialtat de les persones grans, i actuar així com a portaveus públics i altaveus seus.

Respecte a l'empoderament de la veu de la gent gran, crec que hi ha tres línies d'actuació dels poders públics. D'una banda, s'ha d'alertar l'opinió pública sobre la persistència d'una discriminació per edat molt greu que comporta una no menys ruïnosa infrautilització dels recursos humans. Per això cal denunciar l'exclusió actual de les persones grans, posar-la en qüestió i sotmeter-la a discussió en l'esfera pública de debat, a fi d'obtenir un canvi de prioritats que elevi al primer rang de l'agenda pública la defensa dels drets de la gent gran. Això també exigeix la crítica pública de l'estigma de la vellesa, a fi d'impedir la sortida induïda o voluntària cap a l'ostracisme privat mitjançant polítiques públiques de no-dominació. Tot això per aconseguir que les persones grans refugiades en la seva conformista privacitat surtin de l'armari i es llancin a l'espai públic reivindicant l'orgull gris d'una manera equivalent a l'*outing* del moviment homosexual.

Cal denunciar l'exclusió actual de les persones grans, posar-la en qüestió i sotmeter-la a discussió en l'esfera pública de debat.

En segon lloc, i en paral·lel al que ha fet el feminisme amb l'enfocament de gènere, s'ha d'imposar un enfocament d'edat equiparable que investigui les desigualtats flagrants i garanteixi l'efectiva igualtat d'oportunitats d'accés públic a totes les persones grans, amb polítiques d'acció afirmativa o discriminació positiva com ara les quotes d'accés a les institucions i els òrgans de representació, l'equitat paritària en els àmbits públics de decisió i la creació d'autoritats especialitzades com el defensor de la gent gran, encarregat de la inspecció i el control de les polítiques d'igualtat d'edats amb autoritat per imposar-les i sancionar-les.

I, finalment, cal reconstruir i potenciar les xarxes de capital social que vinculen les persones grans i evitar que les abandonin per tancar-se en el retraïment de l'ostracisme privat, cosa que exigeix polítiques públiques d'incentius per organitzar-se, de delegació de competències per tal que les xarxes socials es responsabilitzin d'elles, i de fixació d'objectius rellevants que s'han d'assolir, sense els quals les xarxes socials es converteixen en un entreteniment hedonista tan gratificant però tan gratuït com els viatges de l'IMSERSO.

Cal reconstruir i potenciar les xarxes de capital social que vinculen les persones grans.

En aquest últim punt és on intervé la lleialtat d'Hirschman. Perquè, en efecte, la clau del retorn de les persones grans a l'espai públic rau a trobar per a elles una funció social o un paper públic per exercir amb propietat. Està molt bé que les persones grans disposin de mitjans organitzatius i recursos públics per aixecar la seva veu reivindicant els seus drets igualitaris. Però a més d'això també han de trobar un rol social que puguin exercir amb propietat i que només ells puguin portar a terme, com seria la prestació d'un servei públic a la col·lectivitat a fi d'establir amb aquesta una relació de reciprocitat mútuament beneficiosa per a ambdues parts.

Com podrien demostrar les persones grans el seu compromís públic de lleialtat amb els altres? Crec que hi ha dues funcions específiques que les persones grans podrien prestar molt bé a la col·lectivitat, si les autoritats els donessin recursos públics per fer-ho. Una d'elles és la funció mediadora que les persones grans podrien prestar com a intermediàries en tota classe de conflictes públics, com per exemple el conflicte multicultural que avui es dona entre els immigrants laborals, les seves famílies i la societat d'acollida, temptada d'incórrer en reaccions xenòfobes a la defensiva. Doncs bé, en conflictes com aquest o

altres de similars, les persones grans organitzades podrien actuar com a xarxes públiques de seguretat, encarregades d'intercomunicar ambdues parts amb la mediació imparcial entre elles.

L'altra funció pública, per la lleialtat dels grans, és, evidentment, la recuperació de la memòria històrica, cosa que ningú no pot portar a terme amb més èxit ja que són els únics que la tenen gravada a sang i foc en la seva pròpia experiència biogràfica. Una recuperació de la memòria històrica que és la condició necessària i pot ser suficient per assolir algun dia la reconciliació civil en una societat com la nostra, tan estripada per velles querelles no resoltes i sense cicatritzar de naturalesa tant política i nacional com territorial i generacional. Doncs bé, si aconseguissin afavorir la reconciliació cívica elevant en públic la veu de la seva experiència col·lectiva i compartint amb nosaltres la seva memòria històrica, les persones grans prestarien un servei públic que la societat no podria oblidar mai ni tornar-los mai.

Les persones grans poden fer dues funcions per a la col·lectivitat, una d'elles és la funció mediadora en tota classe de conflictes públics, i l'altra de recuperació de la memòria històrica.

REFERÈNCIES ESMENTADES

Bourdieu, Pierre. *La dominación masculina*. Barcelona: Anagrama, 2000.

Gil Calvo, Enrique. "Estrategias de retiro: salida, voz y lealtad", a SECOT: *Los grandes activos*, p. 167-188, Madrid: Obra Social Caja Madrid, 2001.

Gil Calvo, Enrique. *El poder gris. Una nueva forma de entender la vejez*, Barcelona: Mondadori, 2003.

Hirschman, Albert. *Salida voz y lealtad*. Mèxic: FCE, 1977.

Hirschman, Albert. *Interés privado y acción pública*. Mèxic: FCE, 1986.

**Conclusions
generals de la
II Convenció**

En línies generals es pot considerar que els principals acords dels vuit temes treballats són les grans conclusions de la II Convenció:

- Cal crear espais d'intercanvi d'informació i espais per compartir experiències i projectes des dels consells i les comissions de gent gran de la ciutat.
- Cal impulsar la coordinació des d'una triple dimensió: entre associacions, entre associacions específiques i associacions d'altres edats i entre els consells de gent gran dels districtes.
- Cal promoure accions de formació que facilitin la participació de la gent gran en els diversos nivells de participació de la ciutat.
- Cal desplegar com més aviat millor la Llei de promoció de l'autonomia personal i atenció a la dependència i aprovar la Llei de serveis socials de Catalunya, les quals permetran la posada en marxa de serveis i equipaments que milloraran la qualitat de vida de la gent gran i dels seus familiars.
- Hi ha dos temes que emergeixen amb força: la memòria històrica i els projectes comunitaris. Els consells i les comissions de gent gran han de promoure projectes per aprofundir-hi.

Coordinació de la Convenció

Pilar Solanes

Montserrat Borrás

Carles Gil

Amb la col·laboració de Montserrat Mora

Consell editorial de l'Ajuntament de Barcelona

Carles Martí

Jordi Campillo

Enric Casas

M. Glòria Figuerola

Eduard Vicente

Joan A. Dalmau

Jordi Martí

Carme Gibert

Victor Gimeno

José Pérez Freijo

Màrius Rubert

Les veus de la gent gran. Gent gran i participació, Barcelona 2004-2007.

II Convenció Les Veus de la Gent Gran (document presentat al plenari del Consell Assessor de la Gent Gran de Barcelona del 27 de maig de 2008)

Edita

Ajuntament de Barcelona. Àrea d'Acció Social i Ciutadania

Coordinació editorial

Departament de Comunicació i Qualitat. Àrea d'Acció Social i Ciutadania

Realització

Hores extraordinàries

Fotografies

Arxiu fotogràfic d'Acció Social i Ciutadania de l'Ajuntament de Barcelona i Valentí Viñas

Disseny gràfic

Albert Roca

Impressió

Imatge i Producció Editorial de l'Ajuntament de Barcelona

© de l'edició: Ajuntament de Barcelona

DL: B-46.223-2008

Imprès en paper ecològic

www.bcn.cat/publicacions